

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
2018-0000845955

Uw kenmerk

Bijlagen
21

Datum 23 juni 2020
Betreft Deelbesluit op uw Wob-verzoek

Geachte

Bij brief van 18 oktober 2018 heeft u bij mijn ministerie een verzoek ingediend als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob). Uw verzoek heeft betrekking op:
'Activiteiten van Indonesiërs, al dan niet aan de Indonesische ambassade gelieerd, binnen de Molukse gemeenschap in Nederland in de periode 1965-1985.'

Bij brief van 19 oktober 2018 heb ik de ontvangst van uw verzoek aan u bevestigd. Bij brief van 19 november 2018 is de termijn om op uw verzoek te beslissen met vier weken verlengd. Daarnaast heeft u op 23 oktober 2019 de archiefstukken ingezien.

Met betrekking tot uw verzoek om informatie bericht ik u als volgt.

Wettelijk kader

Het verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Voor de relevante Wob-artikelen verwijs ik u naar bijlage 1.

Inventarisatie documenten

Op basis van uw verzoek zijn in totaal 31 documenten aangetroffen. Hiervan zijn er 21 als bijlage bij dit besluit gevoegd. Over de overige 10 documenten nemen wij binnenkort een besluit. Zie de inventarislijst in de bijlage voor verdere specificatie.

Besluit

Ik heb besloten uw verzoek gedeeltelijk te honoreren, met uitzondering van de in documenten opgenomen persoonsgegevens en de in de documenten opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen. Voor de motivering verwijs ik naar het onderdeel 'Overwegingen' van dit besluit. Dit besluit betreft vanwege de omvang van het verzoek een deelbesluit, verdere documenten worden in een later stadium, indien gewenst, gepubliceerd.

Overwegingen

Kenmerk
2018-0000845955

Algemene overweging: openbaarheid t.a.v. een ieder

Ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Wob, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11. Het recht op openbaarmaking op grond van de Wob dient uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid geen onderscheid worden gemaakt naar gelang de persoon of de bedoeling of belangen van de verzoeker. Bij de te verrichten belangenafweging worden dan ook betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de weigeringsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker.

Evenmin kent de Wob een beperkte vorm van openbaarmaking. Dit betekent dat openbaarmaking van de gevraagde documenten uitsluitend aan u op grond van de Wob niet mogelijk is. Indien ik aan u de betreffende documenten verstrek, moet ik deze ook aan anderen geven indien zij daarom verzoeken. In dat licht vindt de onderstaande belangenafweging/vinden de onderstaande belangenafwegingen dan ook plaats.

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (art. 10, lid 2 sub e Wob)

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd.

In de documenten met nummers 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 20 en 21 staan persoonsgegevens. Ik ben van oordeel dat t.a.v. deze gegevens het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd, zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Daarom heb ik de persoonsgegevens verwijderd uit deze documenten.

Documenten ten behoeve van intern beraad (art 11, lid 1 Wob)

Artikel 11, eerste lid, van de Wob bepaalt dat in geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie wordt verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat onder het begrip "documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad" onder meer moeten worden begrepen: nota's van ambtenaren en hun politieke en ambtelijk leidinggevenden, correspondentie tussen de onderdelen van een ministerie en tussen ministeries onderling, concepten van stukken, agenda's, notulen, samenvattingen en conclusies van interne besprekingen en rapporten van ambtelijke adviescommissies. Ten aanzien van deze stukken moet van de bedoeling om ze als stukken voor intern beraad beschouwd te zien, uitdrukkelijk blijken of men moet deze bedoeling redelijkerwijs kunnen vermoeden. Deze beperking op de informatieverplichting is in de Wob opgenomen omdat een ongehinderde bijdrage van ambtenaren en van hen die van buiten bij het intern beraad zijn betrokken bij de beleidsvorming en -voorbereiding gewaarborgd moet zijn. Zij moeten in alle openhartigheid onderling

en met bewindspersonen kunnen communiceren. Staatsrechtelijk zijn slechts de standpunten die het bestuursorgaan voor zijn rekening wil nemen relevant. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan: meningen, opinies, commentaren, voorstellen, conclusies met de daartoe aangevoerde argumenten.

Kenmerk
2018-0000845955

Het document 7 is opgesteld ten behoeve van intern beraad en bevat persoonlijke beleidsopvattingen. Ik verstrek daarover geen informatie.

Ik acht het niet in het belang van een goede en democratische bestuursvoering indien de standpunten van ambtenaren zelfstandig worden betrokken in de publieke discussie. Ik zie dan ook geen aanleiding om met toepassing van artikel 11, tweede lid, van de Wob in niet tot personen herleidbare vorm informatie te verstrekken over deze persoonlijke beleidsopvattingen.

Deze persoonlijke beleidsopvattingen heb ik uit het document verwijderd.

Wijze van openbaarmaking

Dit Wob-besluit wordt met de bijlagen enkele werkdagen na toezending geanonimiseerd gepubliceerd op de website www.rijksoverheid.nl.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

drs. ~~M.R.~~ Schurink
Secretaris-generaal

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit daartegen per brief bezwaar maken bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, DG BRW/DenB, Postbus 20011, 2500 EA Den Haag. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, voorzien zijn van een datum alsmede de naam en het adres van de indiener en dient vergezeld te gaan van de gronden waarop het bezwaar berust en, zo mogelijk, een afschrift van het besluit waartegen het bezwaar is gericht.

BIJLAGE 1

Artikel 3

Kenmerk
2018-0000845955

1. Een ieder kan een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.
2. De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de bestuurlijke aangelegenheid of het daarop betrekking hebbend document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.
3. De verzoeker behoeft bij zijn verzoek geen belang te stellen.
4. Indien een verzoek te algemeen geformuleerd is, verzoekt het bestuursorgaan de verzoeker zo spoedig mogelijk om zijn verzoek te preciseren en is het hem daarbij behulpzaam.
5. Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Artikel 10

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:
  - a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
  - b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
  - c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
  - d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in de artikelen 9, 10 en 87 van de Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.
2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
  - a. de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
  - b. de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
  - c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
  - d. inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
  - e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
  - f. het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
  - g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.
3. Het tweede lid, aanhef en onder e, is niet van toepassing voorzover de betrokken persoon heeft ingestemd met openbaarmaking.

4. Het eerste lid, aanhef en onder c en d, het tweede lid, aanhef en onder e, en het zevende lid, aanhef en onder a, zijn niet van toepassing voorzover het milieu-informatie betreft die betrekking heeft op emissies in het milieu. Voorts blijft in afwijking van het eerste lid, aanhef en onder c, het verstrekken van milieu-informatie uitsluitend achterwege voorzover het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het daar genoemde belang.
5. Het tweede lid, aanhef en onder b, is van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie voor zover deze handelingen betreft met een vertrouwelijk karakter.
6. Het tweede lid, aanhef en onder g, is niet van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie.
7. Het verstrekken van milieu-informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voorzover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
  - a. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
  - b. de beveiliging van bedrijven en het voorkomen van sabotage.
8. Voorzover het vierde lid, eerste volzin, niet van toepassing is, wordt bij het toepassen van het eerste, tweede en zevende lid op milieu-informatie in aanmerking genomen of deze informatie betrekking heeft op emissies in het milieu.

Artikel 11

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.
2. Over persoonlijke beleidsopvattingen kan met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.
3. Met betrekking tot adviezen van een ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie kan het verstrekken van informatie over de daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen plaatsvinden, indien het voornemen daartoe door het bestuursorgaan dat het rechtstreeks aangaat aan de leden van de adviescommissie voor de aanvang van hun werkzaamheden kenbaar is gemaakt.
4. In afwijking van het eerste lid wordt bij milieu-informatie het belang van de bescherming van de persoonlijke beleidsopvattingen afgewogen tegen het belang van openbaarmaking. Informatie over persoonlijke beleidsopvattingen kan worden verstrekt in niet tot personen herleidbare

vorm. Het tweede lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.

Kenmerk
2018-0000845955

BIJLAGE 2

Inventarislijst

Document nummer	Titel document	Openbaarheid met toepassing Wob-art
1	Commissie van overleg Zuid-Molukkers 02-1978	10.2e
2	Brief aan de minister van CRM	10.2e
3	Verklaring van burgemeester J.W. Masman, 15-09-1977	10.2e
4	Brief aan de districtscommandant der rijks politie Assen, 07-09-1977	10.2e
5	Aantekening voor directeur Juridische Zaken van het ministerie van Def, 13-10-1977.	10.2e
6	Ingekomen brief van Landelijk Comité Zuid-Molukken, 09-07-1981	10.2e
7	Brief	10.2e, 11.1
8	Brief aan Het Inspraakorgaan Zuid-Molukkers van de Staatssecretaris van BiZa, 26-03-1982	10.2e
9	Door de ICM voorbereide reactie op het advies 'Welzijn' van het Inspraakorgaan Moluks Welzijn, uitgebracht op 22-05-1981	Openbaar gemaakt
10	Brief aan H.M. De Koningin van Badan Pimpinan Bangsa, Maloekoe di Belanda, 03-08-1981	10.2e
11	Brief aan Staatssecretaris van BiZa van Badan Pimpinan Bangsa, Maloekoe di Belanda, 28-07-1982	10.2e
12	Ingekomen brief van Badan Pimpinan Harian, Dewan Kamp Vaassen, 28-01-1980	10.2e

13	Brief aan de Staatssecretaris van CRM en aan Het Bestuur van de Lunettenstichting van de Staatssecretaris van BiZa, 27-04-1982	Openbaar gemaakt
14	Ingezonden brief aan de Joint Comittee	10.2e
15	Dossier num. 247/1007, document 1	10.2e
16	Dossier num. 247/1007, document 3	Openbaar gemaakt
17	Dossier num. 247/1007, document 4	10.2e
18	Dossier num. 247/1007, document 5	10.2e
19	Dossier num. 247/1007, document 6	Openbaar gemaakt
20	Dossier num. 247/1007, document 8	10.2e
21	Dossier num. 247/1007, document 9	10.2e

Kenmerk
2018-0000845955

's-Gravenhage, eind februari 1978

tel. 070 - 243375

Aan allen die in september 1977 door de Commissie van Overleg Zuid-Molukkers - Nederlanders werden uitgenodigd deel te nemen aan discussies over de Zuidmolukse problematiek.

Bij brief van begin september 1977 nodigde de Commissie van Overleg een aantal organisaties en instellingen, waaronder de Uwe, uit deel te nemen aan discussies over bepaalde onderwerpen die verband houden met de Zuidmolukse problematiek. Het moment is gekomen om U te berichten omtrent de respons op deze uitnodiging, en omtrent de nadere uitwerking van het plan.

Maar allereerst wil de Commissie haar dank uitspreken jegens de velen die met aandacht op haar oproep hebben gereageerd. Hun blijf van belangstelling voor en betrokkenheid bij de problematiek die de Commissie hier aanduidde, was niet alleen de noodzakelijke voorwaarde voor haar om het discussieplan te vervolgen; de Commissie voelde zich er tevens door gestimuleerd in haar ijveren om tot verbetering van de verhouding tussen Zuid-Molukkers en Nederlanders te komen.

Er zijn 33 positieve reacties binnengekomen (en één negatieve), die een spreiding variërend van 6 tot 10 over de aan de orde gestelde onderwerpen te zien gaven. Voor de volledigheid vermelden wij deze hier nogmaals:

- werk en werkwijze van de Commissie van Overleg;
- de dialoog tussen de Zuid-Molukkers hier en in de Zuid-Molukken zelf en elders in Indonesië;
- de problemen van de "Vierde Wereld";
- projecten voor de ontwikkeling van het gebied der Zuid-Molukken;
- onderwijsproblemen bij Zuidmolukse kinderen; moet er bi-cultureel onderwijs voor hen komen?
- Zuid-Molukkers op de arbeidsmarkt; werkloosheid van Zuid-Molukkers;
- drugs- en alcoholproblemen; criminaliteitscijfers;
- vormen van discriminatie;
- politieke middelen die (groepen van) Zuid-Molukkers kunnen aanwenden op landelijk en/of gemeentelijk niveau.

Over de nadere uitwerking van het plan heeft de Commissie uitvoerig gesproken met het Inspraakorgaan Welzijn Molukkers, op welks werkteerrein zoals bekend de meeste onderwerpen liggen. Het resultaat van dit overleg is dat het Inspraakorgaan zich met de organisatie van de te houden discussies zal belasten. Het zal de Commissie, die overigens aan de meeste ervan zal deelnemen, volledig op de hoogte houden van de ontwikkeling dezer gesprekken. U treft in dezelfde enveloppe een brief van het Inspraakorgaan aan waarin dit zijn voornemens ontvouwt.

Voor degenen die destijds verzuimden op de uitnodiging te reageren sluiten wij de oorspronkelijke brief nogmaals bij (wij wijzen U erop dat het secretariaat van de Commissie sindsdien is verplaatst naar het hierboven vermelde adres). Opgave, bij het Inspraakorgaan, is alsnog mogelijk.

Met vriendelijke groet,
namens de Commissie van Overleg
Zuid-Molukkers - Nederlanders,

1

10.2e

Aan
de Minister van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk
Mr. H. Van Doorn.
Steenvoordelaan 370
R I J S V I J K.

Excellentie,

Ten vervolge van onze eerste nota dd. 1 juli 1977 naar aanleiding van ons op uw verzoek gehouden gesprek op 14 juni en waarin wij op uw verzoek een aantal uitgangspunten hebben aangegeven als aanbevelingen voor een te voeren beleid, wil het Inspraakorgaan, na zijn beraad op 23 september j.l. U bij deze tweede nota concretere beleidsaanbevelingen doen.

1. Ten aanzien van de bestuurlijke kant van de zaak zijn wij van mening, dat een integraal beleid een vereiste is voor de bedoelde beleidsombuiging, waarbij met de politieke aspecten rekening wordt gehouden.

Hiertoe zou een centrale aandacht in de figuur van een Staatssecretaris voor Zuidmolukse zaken, waar alle aspecten onder zijn aandacht worden gebracht niet alleen naar ons oordeel de meest geëigende figuur zijn, maar ook op een aantal punten van vitaal belang. Immers, een Staatssecretaris voor Zuidmolukse zaken is beter in staat directe aandacht te geven aan veel aspecten van met name justitie, binnenlandse en buitenlandse zaken, om, onderwijs, huisvesting, sociale zaken en gezondheid. Voorts is hij voor een slagvaardige beleidsvoering beter in staat het vitale belang van directe communicatie met Zuidmolukkers te verzekeren dan de nu geldende praktijk die telkenmale aanleiding heeft gegeven tot fatale communicatiestoornissen en onlustgevoelens.

Op lagere niveau's zou, in afwachting van de grondwetwijziging terzake, tussen de Zuidmolukse gemeenschap, de Overheid en het Inspraakorgaan overleg moeten plaatsvinden om het recht op inspraak en medebeslissing van Zuidmolukse zijde te realiseren. (Deze noodzaak hebben we ook onder de aandacht gebracht van burgemeester Masman to Assen in ons onderhoud van 10 september.)

Naar onze mening kan het Inspraakorgaan niet garanderen zijn verantwoordelijkheid optimaal te kunnen dragen en aan de door Zuidmolukkers gestelde verwachtingen tegemoet te kunnen komen, indien het slechts op een onderdeel van de totale problematiek wordt betrokken. Het ligt voor de hand dat het Inspraakorgaan zijn in de beschikking; neergelegde doelstelling, t.w. "de behandeling en de oplossing van de problemen m.b.t. het welzijn in ruime zin van de Molukkers in Nederland" in de betekenis van boven aangegeven aspecten opvat.

2. Ten aanzien van de inhoudelijke kant van de zaak willen wij opmerken dat de gevoelens van Zuidmolukkers m.b.t. het eigen welzijn en de beloning van hun culturele identiteit, die gerespecteerd moeten worden op meerdere plaatsen duidelijk zijn kenbaar gemaakt.

Reeds in bedoeld gesprek op 14 juni brachten wij onder uw aandacht dat de praktijk van de thans uwerzijds geldende beleidsformule, t.w. "integratie met behoud van eigen identiteit" innerlijke, psychische spanningen en gevoelens van onbehagen te weegbrengt tussen Zmolukkers en de overheden. Immers, voor Zmolukkers ligt hun belang primair bij de beleving van hun culturele identiteit en bij het door henzelf gerealiseerde en te realiseren welzijn, waarbij opgemerkt moet worden dat hun oriëntatie op de Nederlandse samenleving niet van de zijde van de overheid mag worden opgelegd. Wij willen in dit verband mede ervoor waken dat oplegging van overheidszijde zal worden beleefd als welzijnskolonialisme dat weer agressie zou kunnen oproepen.

Dit bedoelde streven komt tot uitdrukking in een aantal welzijnsaspecten, waaronder te noemen zijn: het gemeenschapsleven en de huisvesting (o.m. Vught), het bicultureel onderwijs, de bestrijding van de werkloosheid en van de drugverslaving.

Gezien de aard van de problematiek willen wij er bij U op aandringen in ruime mate dan thans de praktijk is hiertoe voorwaarden te scheppen.

Op grond van het bovenstaande, teneer nu in het licht van de door de betrokken secretarissen-generaal op te stellen Referatienota zeer opportuun is, adviseren wij met klem de bij Zmolukkers levende gevoelens serieus te nemen en het beleid zodanig om te buigen, dat bedoelde gevoelens in de praktijk tot hun recht komen. (In het laatste onderhoud dat wij dd. 12 september met U mochten hebben hebben wij in een voortgezet gesprek met de 10.2e [redacted] in bovenbedoeld licht een aantal punten reeds onder zijn aandacht gebracht).

Voor de verdere uitwerking van de in onze twee nota's vervatte beleidsaanbevelingen stelt het Inspraakorgaan het zeer op prijs nauw te worden betrokken in het overleg met de betrokken ministeries en overheden.

Hoogachtend,

Namens het Inspraakorgaan.

Drs. J. R. Aal (voorzitter).
10.2e [redacted]

J. J. Lilius (vice-voorzitter).
10.2e [redacted]

Ing. J. J. Lilius (secretaris).
10.2e [redacted]

Ik acht het mijn taak om aan het begin van deze vergadering stil te staan bij de gebeurtenissen van de afgelopen weken.

Assen was helaas enkele dagen het toneel van geweld.

Wij waren gehouden de nodige beveiligingsmaatregelen te treffen opdat het proces in het Paleis van Justitie ongestoord plaats kon vinden. Het beeld van het centrum was grimmig; in de ogen van velen onaangenaam grimmig. Onaangenaam waren deze dagen ook voor de vele honderden - voornamelijk mensen van politie en brandweer - die soms ver van huis dienst moesten doen. Wij moeten bedenken dat hun werk lang niet altijd gemakkelijke of ongevaarlijk is geweest. Een woord van dank ook van mij is hier op zijn plaats.

Nadat woensdag overdag de verhoudingen meer gespannen waren geworden ontladden zich die spanningen in de nacht van woensdag op donderdag. Een tweetal scholen raakte in brand; het Rode Kruisgebouw kreeg eveneens zware schade. Bij het blussen van de branden werd de brandweer tijdelijk het werk onmogelijk gemaakt door op hen gerichte schoten; toen de brandweer onder dekking van politiebewaking terugkeerde werd ook op de politie gevuurd. Een politieman werd neergeschoten, zijn toestand is tot onze vreugde bevredigend.

De materiële schade die gedurende die nacht werd aangericht was groot.

Donderdagochtend bereikte ons het serieuze bericht dat er plannen zouden bestaan om tijdens de procesdagen een aktie te ondernemen tegen een lagere- of kleuterschool in Assen of Smilde. Het was een bericht dat wij zeer ernstig moesten nemen, juist onder de omstandigheden van dat ogenblik. Een beslissing binnen enkele minuten over wat ons te doen stond werd gevraagd. Wij hebben nog enkele alternatieve mogelijkheden overwogen, maar wij mochten geen enkel risico nemen en voelden ons genoodzaakt de scholen te sluiten. Dat deze maatregel onder leerlingen en meer nog onder de ouders de verontrusting zou vergroten hebben wij terdege onderkend, maar wij moesten het zekere voor het onzekere nemen. Dat er bij de uitvoering van deze beslissing procedurefouten zijn gemaakt en dat de wijze waarop de beslissing werd doorgegeven naar ons later bleek niet overal erg tactvol is geweest is op zich jammer maar niet zo verwonderlijk.

Bij alle narigheid waren er op die donderdagochtend toch ook lichtpuntjes. Het bleek dat ook bij de Zuid-Molukse leiding in Assen de loop der gebeurtenissen allerminst instemming had. Dit getuige een telefonisch verzoek van 10.2e om nog diezelfde ochtend een onderhoud te mogen hebben. Dit onderhoud vond om 10.00 uur plaats; van Zuid-Molukse zijde waren daarbij 10.2e aanwezig; van onze kant het college van burgemeester en wethouders en de commissaris van politie. Met ons betreurde de Zuid-Molukse delegatie de gebeurtenissen. De afspraak werd gemaakt dat zij in eigen kring van hun bezorgdheid blijk zouden geven. Zij zouden - op mijn uitdrukkelijk verzoek - dit publiekelijk doen. Wij drongen op grote spoed aan. Wij verzochten hen ons hun daden te laten weten opdat wij daarop zouden kunnen inspelen. Ik sta hier wat uitvoerig bij stil omdat deze afspraak in het verdere verloop zo belangrijk was. Ik merk nog op dat ik op dat ogenblik geheel onkundig was van het voornemen van Justitie om een zoek-actie in Pattimura te ondernemen.

Pas enkele uren later - op donderdagmiddag - woonde ik op uitnodiging van justitie-autoriteiten samen met de commissaris van politie een overlegbijeenkomst bij. Daar werd het voornemen kenbaar gemaakt dat er zaterdag een grote zoek-actie zou plaatsvinden en dat Justitie het verder raadzaam vond om nog diezelfde avond in Pattimura een onderzoek te doen naar de aanwezigheid van wapens. Men wilde dit onderzoek aan de grote zoekactie vooraf laten gaan omdat de verwachting bestond dat in Pattimura een aantal jongeren voorzien van wapens, waaronder molotov-cocktails, zou kunnen worden aangehouden. Dit zou dan tevens als een voorzorgsmaatregel kunnen worden gezien om een rustige nacht te waarborgen.

Nu kom ik terug op onze afspraken met de lokale Zuid-Molukse leiders. Wij waren er die avond - helaas - geheel onkundig van dat de Zuid-Molukse delegatie wel degelijk gepoogd had de gemoederen te kalmeren; wij wisten ook niet dat er 's middags een brief in de wijk huis aan huis was bezorgd waarin tot kalmte was opgeroepen. Het is juist daarom bijzonder verdrietig dat wij van deze activiteiten niet op de hoogte zijn gesteld. Achteraf hebben wij vernomen dat van Molukse zijde wel is geprobeerd ons te bereiken, maar door tot nu toe nog niet achterhaalde oorzaken is dit helaas mislukt. Dit langs elkaar heen werken van twee naar een oplossing strevende groepen - met alle gevolgen van

dien - ervaren wij als een pijnlijk incident. Pijnlijk omdat ik niet de mogelijkheid heb kunnen grijpen om mij tot de Hoofdofficier van Justitie te wenden om de voorgenomen actie achterwege te laten.

Niettemin: een incident mag nooit een fataal eindpunt zijn. En het is voor ons ook geen eindpunt geworden.

De volgende ochtend - zaterdag - bleek al tijdens de zoekactie dat er ondanks het voorgevallene een Zuid-Moluks lid van de commissie Kobbén/Mantouw nog diezelfde dag een onderhoud met mij wilde hebben.

's Middags vond dit gesprek plaats; zowel van Zuid-Molukse zijde als aan onze kant namen nog enkele personen aan de bespreking deel.

Daaraan voorafgaand had ik ook al een onderhoud met leden van het Inspraakorgaan Welzijn Molukkers.

Tijdens deze gesprekken bleek aan beide zijden overduidelijk dat de enige weg tot herstel van de relatie is gelegen in het weer rond de tafel brengen van alle belanghebbenden. Wij kregen de verzekering van enkele personen dat zij daarvoor als tussenschakel initiatieven wilden ontwikkelen.

Maar ook los hiervan ben ik van oordeel dat na het beëindigen van de akties het wenselijk was dat ik als voorzitter van het gemeentebestuur mij zo spoedig mogelijk in de wijk van de toestand op de hoogte ging stellen.

Ik heb het gegeven de omstandigheden niet raadzaam geacht dit te doen zonder overleg en instemming van de lokale Zuid-Molukse leiders.

(nieuwe ontwikkelingen nader toe te voegen).

Tot zover een opsomming van gebeurtenissen en achtergronden die helaas langer is dan ik eigenlijk zou willen. Niet omdat ik die informatie liever niet geef, maar vooral omdat de verhouding tussen terugblik en vooruitzicht hierdoor nadelig beïnvloed wordt.

We moeten met elkaar in Assen weer verder.

Het gemeentebestuur zal een actieve rol hebben te vervullen als het er om gaat het samen leven van alle bevolkingsgroepen binnen Assen mogelijk te maken. Ik heb er geen moeite mee om hier te verklaren dat die rol actiever zal moeten zijn dan dat zij tot nu toe geweest is, niet alleen naar de kant van onze Zuid-Molukse bevolkingsgroep maar ook naar de Nederlanders en in hun relaties onderling. Ik hoop derhalve op een meer actieve rol van beiden zijden. Zij zullen begrip voor elkaar moeten leren opbrengen, moeten blijven opbrengen. Zonder dat begrip voor elkaars standpunt, zonder begrip voor elkaars idealen - hoe ver die ook uit elkaar liggen - is het niet mogelijk een gezonde veerkrachtige samenleving op te bouwen. Natuurlijk weet ik dat wij het politieke aspect van de Zuid-Molukse zaak hier in Assen als Assenaren niet oplossen. Dit neemt niet weg dat wij de Zuid-Molukse bevolkingsgroep de ruimte moeten bieden om hun politieke idealen te hebben en te beleven. Zoals ik al eerder in deze raad gezegd heb mag die ruimte alleen geboden worden binnen de bestaande rechtsorde. Het ontregelen daarvan lost niets op. Ook het hanteren van wapens, door wie dan ook gebruikt, lost niets op. Wapens zijn nooit een middel om tot een definitieve oplossing te komen.

Ook al zijn in de ogen van velen de wegen ter oplossing van het R.M.S.-ideaal tot dusverre nauwelijks vindbaar, een verlangen naar onafhankelijkheid moet zeer ernstig worden genomen en wettigt in ons vrijheidslievend Nederland alle daandacht. Echter, plaatselijk - als lokale overheid - kunnen wij daaraan geen bijdrage leveren. Dat kunnen wij wel aan een ander aspect van de Zuid-Molukse zaak, namelijk aan het sociale aspect van een minderheidsgroep in onze samenleving.

Wij praten - ook in deze dagen - graag over de rechtsstaat die Nederland is. We moeten echter bedenken dat de rechtsstaat zich kenmerkt door de wijze waarop overheden minderheden voluit tot hun recht laten komen en de daaraan

verbonden rechten verdedigen en eerbiedigen.

Ik hoop van harte dat onze Zuid-Molukse stadgenoten over deze fundamentele zaken gelijkelijk denken.

Naar mijn vaste overtuiging is er maar één middel om de problemen die gerezen zijn te lijf te gaan en dat is via de dialoog, dat is via diepgaand gesprek en discussie. Verwacht nu niet van mij concrete voorstellen over de manier waarop wij denken de samenlevingsopbouw in Assen ook met Zuid-Molukkers ter hand te nemen. Het zou als schijnheilig kunnen worden opgevat omdat juist nu te doen. Het lijkt mij zuiverder op dit moment slechts uitdrukking te geven aan ons verlangen de dialoog tot stand te brengen en gaande te houden. Tegen het licht van alle andere zaken die in Assen om een oplossing vragen heeft deze zaak voor mij en ik hoop van de gehele Asser gemeenschap prioriteit nummer 1.

I

A A N : De Heer Districtscommandant der
rijks politie
te
ASSEN.

Assen, 7 september 1977.

Onderwerp : plaats gehad hebbende ongeregeld-
heden te Bovensmilde.

In de nacht van 2 op 3 september 1977 vonden te Bovensmilde ongeregeldheden plaats tussen een gedeelte der blanke bevolking van Bovensmilde en de aldaar wonende Zuid Molukkers. De ongeregeldheden duurden tot diep in de nacht en kregen in de loop van de avond de omvang van nagenoeg een veldslag. - - - - -

Aanleiding tot de ongeregeldheden is geweest het provocerend optreden van zowel de Nederlandse als Zuid Molukse jongeren. - - - - -

Het optreden van de plaatselijke politie om deze groepen te scheiden, wat in eerste instantie gelukte, sloeg goed aan bij de blanke bevolkingsgroep. De Nederlandse jongeren werden bewogen om terug te gaan naar een ter plaatse aanwezige feesttent, waar de slotavond van de feestweek in Bovensmilde werd gehouden, terwijl de Zuid Molukkers zich terugtrokken in hun woonwijk. - - - - -

Enige tijd later werd de politie gemeld dat de beide groepen slaags met elkaar waren geraakt op de hoek Schoolstraat - Magnoliastraat te Bovensmilde. Opnieuw ging de plaatselijke politie terplaatse, waar blijkt dat ongeveer vijftig Zuid Molukkers en een evenzo groot aantal Nederlanders dreigend tegen over elkaar staan. Opnieuw is getracht de groeperingen weg te sturen. De Zuid Molukkers konden tot rede worden gebracht, maar de houding van de Nederlandse jongeren bleef agressief. Eén van de Zuid Molukkers, die in het blanke gedeelte woont van Bovensmilde, wilde vertrekken. Op weg naar huis werd hij echter gemolesteerd door de Nederlandse jeugd. Door de andere Zuid Molukkers werd hij ontzet, waarop direkt van beide zijden werd ge-antwoord met het gooien van stenen. - - - - -

Gezien het geringe aantal politie-ambtenaren en de zeer slechte uitrusting, werd besloten om het strijdtoneel te verlaten ten-einde versterkingen te vragen, waarop de situatie escaleerde tot de ernstige ongeregeldeheden van die avond en nacht.- - - - -

Om aan deze ongeregeldeheden een einde te maken is door eenheden van de Mobiele Eenheid uit verschillende districten aasistentie verleend aan de post Smilde.- - - - -

Tijdens de ongeregeldeheden zouden verschillende vernielingen zijn aangericht en tevens zou er aan de kant van de Zuid Molukkers wapen- en vuurwapengeweld zijn gebruikt.- - - - -

Naar aanleiding van het hierbovenomschrevene en in opdracht van de Districtscommandant der Rijkspolitie te Assen, hebben wij, **10.2e** [REDACTED], opperwachtmeester-districtsrechercheur, behorende tot de Recherchegroep Assen, en **10.2e** [REDACTED] wachtmeester der rijkspolitie, behorende tot de post Smilde van de groep Beillen, een buurtonderzoek ingesteld onder de blanke bevolking van Bovensmilde, teneinde inlichtingen te verkrijgen omtrent het aangewende (vuur)wapengebruik en tevens om een beeld te verkrijgen van de algehele toestand alsmede de gevoelens van de bevolking te peilen.- - - - -

Uit de verschillende gesprekken die wij voerden met de plaatselijke bevolking, bleek ons dat er aan de kant van de Zuid Molukkers gebruik is gemaakt van zowel wapens als vuurwapens. De wapens bestonden uit klewangs, dolken, messen, stokken, bijlen e.d. Zo werden er met deze wapens op grote schaal vernielingen aangericht volgens getuigen. Van verschillende woningen werden zowel de onder-ramen als de bovenramen vernield en werden geparkeerde auto's eveneens vernield dan wel beschadigd. Verscheidene mensen hebben schieten gehoord vanuit het struikgewas rond het gym-lokaal te Bovensmilde. Eveneens zou er vanuit de Seringenstraat zijn geschoten. Enkele getuigen spreken zelfs van enkele salvo's uit automatische vuurwapens en het horen fluiten van de kogels. Om niet geraakt te worden is men plat op de grond gaan liggen. Toch bleek dat een der blanke inwoners was getroffen door vermoedelijk een kogel, die ergens op afgeketst was. Het gevolg was een klein wondje van ongeveer 2 cm lang op de linker voorkant van zijn lichaam ter hoogte van zijn heup. Enkele 9 mm kogels werden gevonden, waarvan een op een bed in een woning aan de Magnoliastraat.- - - - -

Uit de gesprekken met de bevolking bleek het snelle optreden in eerste instantie van de plaatselijke politie op hoge prijs te worden gesteld. Ook had men er begrip voor dat de politie, gezien hun geringe aantal en de zeer ontoereikende uitrusting, zich terugtrok uit het strijdgewoel. Men was unaniem van mening dat indien men terplaatse was gebleven er meerdere slachtoffers onder het politiepersoneel waren gevallen, terwijl het materieel dan vernield zou zijn. Men sprak zelfs van "voor de leeuwen gooien van erg jong politie-personeel".- - - - -

Daarentegen was men zeer ontevreden en gebelgd over het feit dat de versterking zo lang op zich liet wachten. "We waren aan de willekeur overgeleverd", aldus enkele blanke inwoners. Het vertrouwen in de overheid is in het algemeen diep geschokt, temeer daar deze overheid weet althans moet weten hoe de situatie is tussen de blanke bevolking en de Zuid Molukkers. Geen enkel verwijt treft echter de plaatselijke politie, daar deze tegen een dergelijke overmacht niet was opgewassen. Het wordt door de blanke bevolking onverantwoord genoemd dat de politie met een onbeschermd Groeps Surveillance Auto en een Kleine Surveillance Auto naar dergelijke rellen wordt gestuurd. Gezien de voorgaande ervaringen met de Zuid Molukkers te Bovensmilde is men algemeen van mening dat de politie gepantserde voertuigen en voldoende ander materieel voortdurend terbeschikking moet hebben. Het is een publiek geheim dat de zwarte bevolking van Bovensmilde over vuurwapens beschikt. Het zoveelste bewijs is voor de blanke bevolking geweest het schieten vanuit de richting van de Zuid Molukse wijk en de aangetroffen kogels in de blanke wijk.- - - - -

Was er aanvankelijk angst onder de blanke bevolking van Bovensmilde, thans is die angst omgeslagen in een diepe haat. Men is van mening dat er van een betere bescherming door de overheid, andere maatregelen getroffen moeten worden.- - - - -

Ook gaan er geruchten, welke toch wel serieus genomen moeten worden, dat men van plan is om zichzelf door middel van vuurwapens te gaan beschermen. Men was zelfs al op de hoogte van de prijs voor een automatisch wapen. Algemeen is het bekend dat het niet te veel problemen oplevert om zich een vuurwapen aan te schaffen. In een enkel geval zou dit reeds zijn gebeurd.- - - - -

Tevens is men van oordeel dat de Zuid Molukkers meer voorrechten genieten dan de blanken in Bovensmilde. Dit zou blijken uit het feit dat het bij de overheid bekend zou zijn dat er vuurwapens in de Zuid Molukse woonwijk aanwezig zouden zijn. Hieraan wordt echter niets gedaan. Ook is men zeer ontevreden dat er na het beëindigen van de schoolbezetting geen onderzoek naar vuurwapens is ingesteld in deze wijk. Dit alles in tegenstelling met de blanken. Als er vermoed wordt dat er een vuurwapen bij een blanke inwoner aanwezig is er dan wel het nodige aan gedaan wordt. "De politie staat dan binnen een uur op je stoep" werd ons medegedeeld. - - - - -

Uit verklaringen van ooggetuigen is vast komen te staan dat de Zuid Molukkers die avond en nacht als militaire eenheid zijn opgetreden. Er was duidelijk een commandant die de bevelen gaf en waaraan door de andere Zuid Molukkers direct gevolg werd gegeven. Het aanmarcheren gebeurde eveneens op militaire wijze, waarna de Zuid Molukkers zich op bevel verspreidden. De indruk werd gewekt dat commando-troepen de aanval op de Nederlandsche jongeren, die zich ophielden in de blanke wijk, uitvoerden. De troep leek als het ware een gerichte opdracht uit te voeren. - - - - -

Algemeen is men van oordeel dat, indien er geen andere maatregelen door de overheid worden getroffen, de ongeregelde heden zullen voortduren en er dan slachtoffers zullen vallen. Men is bang dat er dan te Bovensmilde een tweede Noord Ierland zal ontstaan. Een angst, die volgens ons, niet helemaal ongegrond is gezien het vorenstaande en gezien de gehele sfeer die er heerst te Bovensmilde. Een sfeer, die zich niet laat omschrijven. - - - - -

De rapporteurs:

10.2e

10.2e

Gezien,

De Commandant Recherchegroep,

10.2e

V III

's-Gravenhage, 13 september 1977.

tel. 73 32 86

Onderwerp: Optreden KMAR i.v.m.
berechting Zuid-Mo-
lukkers.

Sectie : 3

Nummer : 9308/18 G

AANTEKENING bestemd voor

de Directeur Juridische Zaken
van het
Ministerie van Defensie.

Naar aanleiding van de door U gestelde vragen omtrent het optreden van personeel Koninklijke marechaussee, dat bijstand heeft verleend aan de Gemeentepolitie te Assen i.v.m. verwachte onregelmatigheden tijdens berechting van 6 Zuid-Molukkers en de daarop volgende zoekacties naar verboden vuurwapenbezit in de Zuid-Molukse woonwijken te Assen en Bovensmilde bericht ik U het volgende.

Algemeen

Voor het verlenen van bijstand aan de Gemeentepolitie te Assen werd de volgende bijstand verleend:

- 8 pelotons te voet à 31 hoofden, bewapend met karabijn c.q. UZI-pistoolmitrailleur;
- 3½ peloton pantserwagens à 8 hoofden;
naast de persoonlijke bewapening beschikt het peloton per pantserwagen over 1 MAG machinegeweer;
- de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten à 25 hoofden bewapend met revolver en/of pistool en UZI.

Buitenring

Voor de afzetting van de woonwijk te Assen werden ingezet de reeds hierboven genoemde 8 pelotons te voet, ondersteund op vitale punten door 12 pantserwagens.

Door het hiergenoemde personeel werd het volgende vuur afgegeven:

- 75 schoten met de karabijn;
- 25 schoten met de UZI-pistoolmitrailleur, schot voor

13/9
mm 1.

schot en wel op 2 plaatsen;

- in de Klinkerstraat te Assen in de richting van een huis, van waaruit regelmatig vuur werd ontvangen over een tijdsperiode van 2 à 3 uren;
- in de Talmastraat te Assen, alwaar een groot aantal zwaar criminele personen woont. Aanvankelijk werden hier waarschuwingsschoten afgegeven in de lucht, doch later vuur op die woonpanden, van waaruit werd geschoten door Zuid-Molukkers ter plaatse; het betrokken personeel heeft echter nimmer gericht geschoten op personen.

Door het personeel van de hierbij ingedeelde pantserwagens is niet geschoten.

De veroorzaakte schade is beperkt gebleven tot ruiten en dakpannen.

Optreden van de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten.

Voornoemde brigade werd ingezet in opdracht van de officier Rijkspolitie, belast met de onderhavige operatie, op die plaatsen waar dat noodzakelijk was, t.w. in die woonhuizen, van waaruit het politiepersoneel, belast met de huiszoeking, werd beschoten (18 woningen).

Door het personeel van de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten zelf is niet geschoten.

Het optreden van eerdergenoemd personeel werd echter ondersteund door 2 pantserwagens van de Koninklijke marechaussee.

C- Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten heeft eenmaal opdracht gegeven aan één van de twee hierboven genoemde pantserwagens om neutraliserend vuur uit te brengen op struikgewas, dat lag voor de eerste huizenrij achter het wijkgebouw "Pattimura". Aldaar werden telkenmale bewegingen van Zuid-Molukkers geconstateerd. Dit vuur werd uitgebracht op onverharde grond vlak voor het struikgewas.

Gelet op de opdracht van de MAG werd het niet verantwoord geacht over of op de daken van de woonhuizen te vuren.

De door het personeel van de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten veroorzaakte schade beperkte zich tot diverse ruiten - vooral in het wijkgebouw "Pattimura" - en het intrappen van enkele deuren, die toegang gaven tot de woonhuizen.

De bij deze eenheid ingedeelde pantserwagens hebben enige, doch tot strikt noodzakelijk beperkte, schade aangericht aan diverse aanplantingen, bij de manoeuvres ter dekking van het personeel van de BSB.

10.2e [redacted]
[redacted]
[redacted]
1 [redacted]
10.2e [redacted]
10.2e [redacted]

Typ: 10.

Coll: 7

INBESLAGGENOMENVI

tussenstand op 10 september 1977 te 18.30 uur

Pistolen	: 7	<i>waaronder 1 volautomatisch</i>
Revolvers	: 1	
Luchtdrukgeweren	: 6	
Kogelgeweren	: 1	
Machinegeweren volautomatisch	: ~~1~~ 2	
Luchtdrukpistolen	: 5	
Munitie	: 250 (ongeveer)	
Stiletto's	: 5	
Boksbeugels	: 3	
Dolkmessen	: 8	
Bajonetten	: 4	
Wurgstokjes	: 5	
Gummi/wapenstokken	: 6	
Kapmessen	: 6	
Ploertendoders	: 5	
Sabels	: 4	
Klewangs	: 2	
Telescoopvizieren	: 4	
Bivakmutsen e.d.	: 2	
Zweep	: 1	
Walky-Talkies	: 8	
Vuurwerk	: 157 pakjes	
Luchtdruk kogeltjes	: 4 doosjes	
Messen	: 5	
Hulzen	: 37	
Pompstokken	: 1	
Katapult	: 1	
Slagwapen	: 2	
Goedengag	: 1	
Speelgoedpistool	: 1	

13/7/81

LANDELIJK COMITÉ ZUID-MOLUKKEN

(LaC)

dep 22/2

Postbus 6059
9702 HB Groningen
Giro 35 60 348 t.n.v.
Penningmeester LaC
te Assen.

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
INGEKOMEN

13 JULI 1981

Onderdeel: CM

Agenda: CM 81/1822

RAPPEL NA 8 WEKEN

Aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken
Directoraat-Generaal Minderhedenbeleid

10.2e

Schedeldoekshaven 200
2500 EA 's-Gravenhage

Assen, 9 juli 1981

Zeer geachte 10.2e

Afgelopen maandagavond is in Assen de Zuidmolukse mevrouw Tauran-Haurissa in de tuin van haar aan de Vaart NZ gelegen woning door 2 politieagenten beslopen en vervolgens in de 'houdgreep' genomen. De agenten wilden weten wat ze in het 'blanke' gedeelte van Assen uitspookte.

Nadat mevrouw Tauran de agenten ervan had weten te overtuigen, dat ze in haar eigen tuin bij haar eigen woning bezig was, werd ze weer op vrije voeten gesteld. De agenten hebben weliswaar hun verontschuldigen aangeboden, maar de verontwaardiging is er natuurlijk niet minder om! Mevrouw Tauran heeft bij de politie haar beklag gedaan over het hardhandig optreden.

Vorig jaar werd - zoals u ongetwijfeld weet - door de politie in Assen een soortgelijke actie uitgevoerd, toen twee Zuidmolukkers die werkzaamheden zouden verrichten bij een school, werden opgepakt.

Wij vragen ons af, in hoeverre 'spontaan optreden' als dat van de Asser gemeentepolitie kan worden aangepast aan het door uw Directoraat-Generaal gepropageerde spreidingsbeleid van Zuidmolukkers buiten hun woonwijken.

Derhalve stellen wij u voor met spoed naar Assen te komen, teneinde hier orde op zaken te stellen.

met vriendelijke groet,

10.2e

10.2e

i.a.a. Wijkraad/Inspraakorgaan

10.2e

Klacht tegen optreden Asser politie

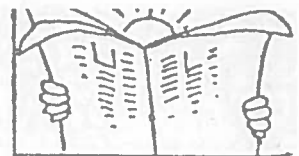
Twee Asser politieagenten dachten deze week een beste vangst te doen toen zij tijdens een patrouille een Zuidmolukse vrouw uit een tuin aan de Vaart NZ in Assen plukten. De vrouw werd — volgens haar — hardhandig beetgepakt door een politieman die van haar wel eens wilde weten wat ze daar te maken had.

Verbluft en overstuur antwoordde zij dat ze in haar eigen tuin bij haar woning bezig was. Ondanks verontschuldiging van de politieman heeft zij bij de politie haar beklag over het optreden gedaan.

Bij de Asser gemeentepolitie was niemand voor commentaar bereikbaar. Vorig jaar werd door de politie een soortgelijke actie uitgevoerd toen twee Zuid-Molukkers die werkzaamheden zouden verrichten bij een school, werden opgepakt.

Nieuwsblad v.l. Norder 9/7/81

persbericht

MOLUKSE BUITEN WOONWIJK VERDACHT

Assen - Secretaris Paul Bakker van het Landelijk Comité Zuid-Molukken (LaC) heeft directeur-generaal H. Molleman van het ministerie van binnenlandse zaken (afdeling Minderheden) gevraagd met spoed naar Assen te komen.

Daar werd afgelopen maandagavond de Zuidmolukse mevrouw T.H. in de tuin van haar buiten de woonwijk gelegen woning door 2 politieagenten in de 'houdgreep' genomen. Die wilden weten, wat zij in het 'blanke' deel van Assen uitspookte.

Nadat de vrouw het tweetal ervan had weten te overtuigen, dat ze in haar eigen tuin bij haar eigen woning bezig was, werd ze weer op vrije voeten gesteld.

De politie heeft ze inmiddels haar beklag gedaan tegen het hardhandig optreden.

Het LaC wil nu, dat de heer Molleman - die als Kamerlid veelvuldig Assen freundeerde - in de Drentse hoofdstad orde op zaken gaat stellen. Vorig jaar werd door de politie een soortgelijke actie uitgevoerd toen twee Zuidmolukkers, die werkzaamheden zouden verrichten bij een school, werden opgepakt.

Het comité vraagt zich af in hoeverre 'spontaan optreden' als dat van de Asser gemeentepolitie kan worden aangepast aan het door de heer Molleman gepropageerde spreidingsbeleid van Zuidmolukkers buiten hun woonwijken.

9-7-1981

„Papoea's in gevangenis vergast”

NED. DAGBLAD 15-7-81
(van een medewerker)

GRONINGEN - In de gevangenis van Ikar (Sentani-district) zijn op 15 april jl. 21 Papoea's met behulp van kool-dioxide om het leven gebracht. Dat heeft het Comité Vluchtelingen hulp Papoea's (woordvoerder D. Kereway) telefonisch uit Jayapura vernomen. Betrouwbare bronnen in West-Irian bevestigden tevens berichten volgens welke in de gevangenis van Kodam en Pomdam/Tjendrawasih tenminste 70 Papoea's (waaronder twee kinderen) gevangen worden gehouden. Volgens het CVP worden zij beschuldigd van 'Anti-Indonesische gezindheid'. Het Tweede Kamervlid C. van Dijk (CDA) heeft over hun situatie vragen gesteld aan minister Van der Klauw van Buitenlandse Zaken.

De recente schendingen van de mensenrechten in het westelijk deel van Nieuw-Guinea kwamen voor het eerst ter sprake tijdens de Melanesische solidariteits week, die in juni door de universiteit van Papoea-Nieuw-Guinea in Port Moresby werd gehouden. Uit West-Irian gevluchte studenten legden toen een tribunaal data en tijden voor van diverse door de Indonesiërs gepleegde misdaden op verschillende plaatsen in hun land.

Als reactie op de toenemende Melanesische solidariteit - en met name ook het samenwerkingsverband van Papoea's met Zuidmolukkers en Oost-timorezen - arresteerde het Indonesische leger 150 vooraanstaande Papoea's, waaronder de vice-gouverneur Eliezer Papirinday. Verder werd de regering van Papoea-Nieuw-Guinea door Jakarta onder sterke druk gezet om herhaling van het gebeurde te verhinderen. Als gevolg daarvan moest de in 1979 naar Papoea-Nieuw-Guinea gevluchte ex-gouverneur E. J. Bonay halsoverkop het land verlaten. Hij is inmiddels aangekomen in Zweden, waar hij politiek asiel heeft verkregen. De Nederlandse regering had een asielaanvraag voor Bonay afgewezen.

ASSEN - Secretaris Paul Bakker van het Landelijk Comité Zuid-Molukken (LaC) heeft directeur-generaal H. Molleman van het ministerie van Binnenlandse Zaken gevraagd met spoed naar Assen te komen om daar „orde op zaken te stellen”.

Het LaC is boos op de gemeentepolitie omdat twee leden van dit korps deze week een Zuidmolukse vrouw in haar eigen tuin in de houthandgreep genomen zouden hebben omdat zij wilden weten wat de vrouw in het „blanke” deel van Assen uitvoerde. Het comité vraagt zich af in hoeverre „spontaan” optreden

LAC wil orde op zaken bij Asser politie

den als dit kan worden aangepast aan het door de heer Molleman gepropageerde spreidingsbeleid van Zuidmolukkers buiten hun woonwijken. Volgens het LaC zou de vrouw haar bedlag hebben gedaan bij de politie over het hardhandig optreden. Hoofdin-specteur H. Patberg van de politie ont-

kent dat er een aanklacht is binnengekomen. Ook zou slechts één agent bij deze zaak betrokken zijn geweest en van een „houdgreep” is volgens hem helemaal geen sprake. De agent heeft de vrouw alleen op de schouder getikt en haar gevraagd wat ze aan het doen was, aldus de heer Patberg.

10 JULI 1981
Politie-optreden tegen Molukkers

LaC: Komst Molleman naar Assen gewenst

NIEUWS-
BLAD VAN
H. NOORDEN

Secretaris Paul Bakker uit Assen van het Landelijk Comité Zuid-Molukken (LaC) heeft directeur H. Molleman van het ministerie van Binnenlandse Zaken (afdeling Minderheden) gevraagd met spoed naar Assen te komen. Dit naar aanleiding van de affaire met een Molukse vrouw die - als gemeld - aan de Vaart NZ door de politie uit haar eigen tuin werd geplukt. Volgens de gemeentepolitie hebben de agenten, zoals gemeld in een deel van onze edities, de vrouw alleen maar op de schouder getikt.

Vorig jaar werden door de politie twee Zuidmolukkers aangehouden die werkzaamheden verrichtten aan een school. Het LaC vraagt zich af in hoeverre „spontaan” optreden als dat van de Asser gemeentepolitie kan worden aangepast aan het door de heer Molleman gepropageerde spreidingsbeleid van Zuidmolukkers buiten hun woonwijken, aldus secretaris Bakker.

NED. DAGBLAD

„Black Brothers” krijgen asiel

(van een medewerker)

GRONINGEN - De inmiddels tot 26 personen uitgegroeide culturele groep „Black Brothers” uit West-Irian (in Nederland werden enkele baby's geboren) mag van staatssecretaris Haars van justitie in Nederland blijven. Dit heeft een woordvoerder D. Kereway van het Comité Vluchtelingen hulp Papoea's (CVP) meegedeeld.

De groep „Black Brothers” werd in 1974 opgericht als een muziekgroep, die uiting wilde geven aan de eigen Papoease cultuur. Tegelijkertijd diende de groep als dekmantel voor diverse activiteiten van de bevrijdingsbeweging OPM. Ze vervulden de „Black Brothers” een rol in het opblazen van pijpleidingen van de Amerikaanse „kopermaatschappij” „Freeport” in West-Irian en de ont-snapping van ex-gouverneur Eliezer Bonay naar Papoea-Nieuw-Guinea.

(Van een onzer verslaggevers)

„De gevallen en de gevangenen in de strijd voor de Republiek Maluku Selatan (RMS) hebben tenminste voor een doel gevochten. Een doel waaraan zelfrespect en nationaal beginsel vastleeft. Maar Daan Hallatu en Elly Pessireron hebben het nationaal beginsel voor 39 zilverlingen verkocht en ver-raden”.

„Dat stellen vier in Esserheem, ver-blijvende Molukse gedetineerden naar aanleiding van het onlangs verschenen boek „Pijn van een Molukker” van Hal-latu en Pessireron. In dat boek wordt gesteld, dat de RMS-gedachte op de Zuid-Molukken niet meer leeft. Het tweetal concludeert dat op basis van en-

Vier Molukse gedetineerden: NIEUWSBLAD v/b NOORDEN 15 JULI 1981 „RMS-gevangenen hebben voor een doel gevochten”

kele bezoeken aan de Molukken en door gesprekken met onder meer de voor-malige voormannen van de RMS Wairi-sal en Manuhutu. Beiden hebben en-kele jaren in de Indonesische gevangenis gezeten. Zij leven nu nog in Indonesie.

De vier gedetineerden, die betrokken zijn geweest bij Molukse acties, vinden

dat Hallatu en Pessireron, het Molukse volk ver-lakken. „Ze proberen defai-tisme onder het volk te zaaien”, zeggen Nelis Thenu en Abe Sahetapy (beiden betrokken bij de treinkaping bij Wijster), Rudy Lumalessil (betrokken bij de treinkaping bij De Punt) en Nono Leatemala (betrokken bij de gijzeling in

het provinciehuis in Assen).

Het viertal vindt het onjuist dat de twee samenstellers van het boek juist mensen als Wairisal en Manuhutu al-leen aan het woord laten. „Mensen die nu in Indonesie zitten en staatsburger zijn van het fascistische regime. Wairi-sal en Manuhutu zijn verlengstukken van Indonesie, net als de schrijvers van het boek. Het zijn bloedzuigers van de ergste soort, die het Molukse volk ver-raden en laten verzuipen”, aldus de vier gedetineerden.

De beide schrijvers moeten -volgens de vier gedetineerden- zeker niet sug-gereren dat onder invloed van anderen naar de wapens is gegrepen bij de Mo-lukse acties.

Ex-KNIL-militairen willen geld zien

ALGEMEEN DAGBLAD

14-7-81

Vandaag demonstratie op Binnenhof

Van een onzer verslaggevers

DEVENTER — In KNIL-uniformen gestoken leden van de organisatie AMA, Army-men of Maluku, houden van-daag een demonstratie op het Binnenhof. Gewapend met honderden handtekeningen en een petitie, eisen zij van de Nederlandse staat achterstal-lige soldij voor de in 1951 naar ons land overgebrachte KNIL-militairen. De AMA heeft het ontslag uit de militaire dienst nooit geaccepteerd.

Zolang deze soldijkwestie niet is geregeld, voert de AMA acties in de Molukse woonwijken om geen huur en belasting meer aan de staat af te dra-gen. De tien leden van het com-ité betalen al jaren geen cent meer en zijn er van overtuigd dat vele Zuidmolukkers hun voorbeeld zullen volgen. Het

comité heeft berekend dat de in 1951 naar Nederland overge-brachte KNIL-militairen per man ongeveer 150.000 gulden van de staat tegoed hebben.

Status

De geüniformeerde leden van AMA zijn van mening, dat zij nog altijd de status van mi-litair hebben.

In 1979 stuurden zij een ge-péerde brief naar „hun baas”, de minister van defensie, over hun achterstallige soldij, maar die brief is nooit beantwoord. Zij houden vandaag hun de-monstratie, omdat de datum 14 juli herinnert aan de ophef-fing van het KNIL en de over-gang van 4000 Zuidmolukse militairen naar de Koninklijke Landmacht.

Aan de griffier van de Twee-de Kamer overhandigt de AMA honderden handtekenin-gen vooral van Zuidmolukkers, die ondanks de vorig jaar juli aangenomen wet geen geld van de staat hebben gekregen. Deze wet bepaalt, dat de ex-Knilliers met ten minste 15 dienstjaren alsnog recht heb-ben op 7500 gulden achterstal-lig pensioen uit de periode voor 1964. Ex-Knilliers met minder dan 15 dienstjaren krijgen helemaal niets.

Rudi Wairata overleden

In het Dijkzigt Ziekenhuis in Rot-terdam is in de nacht van dinsdag op woensdag de gitarist Rudi Wairata overleden. Wairata, die 48 jaar is gewor-den, speelde Hawaiiaanse muziek. De in Indonesië geboren musicus kwam in 1950 naar Nederland. Bekendheid kreeg hij vooral als leider van twee Zuidzee-muziek-ensembles: de Mena Muria Minstrels en de Amboina Serenaders.

Papoea-leider 29-6-81 krijgt asiel in Zweden

VOLKSKRANT

Van onze correspondent

ROTTERDAM — De Papoea-lei-der Eliezer J. Bonay, de eerste gou-verneur van West-Irian na de Indo-nesische machtsovername in Nieuw-Guinea, heeft politiek asiel gekregen in Zweden. Dit heeft het Comité Vluchtelingen-hulp Papoea's in Den Haag zondag meegedeeld.

Volgens een woordvoerder van het CVP heeft Nederland een asiel-aanvraag van Bonay afgewezen. Zweden heeft na de Nederlandse afwijzing erin toegestemd Bonay op te nemen. De ex-gouverneur zal daar waarschijnlijk vandaag aankomen, aldus het comité.

Bonay was gouverneur van West-Irian van 1963 tot '74. Na een jaar gouverneurschap werd hij gearres-teerd op verdenking van samenwer-king met de Operasi Papua Merdeka (OPM), de onafhankelijkheidsbe-weging van Papoea's. In 1979 ont-snapte Bonay uit gevangenschap naar Papua New Guinea. Hij kreeg daar geen permanente verblijfsver-gunning, omdat de regering van PNG geen moeilijkheden wilde heb-ben met de Indonesische autori-teiten.

Demonstratie 15 JULI 1981 ex-Knilliers

Een groep ex-KNIL-militairen, leden van de AMA, gaat opnieuw op het Binnenhof demonstreren. Zij eisen dat het rijk hen alsnog hun achterstallige soldij sinds 1951, toen ze naar Nederland werden overgebracht, betaalt.

De leden van de AMA beschouwen zich, ondanks de opheffing van het KNIL, nog steeds militair. Ze hebben berekend dat ze per man ongeveer 150.000 gulden van de staat te goed hebben. Om hun eis kracht bij te zet-ten voert de AMA ook actie in Mo-lukse woonwijken om geen huur en belasting aan de staat af te dragen. Een aantal leden betaalt al jaren geen cent meer.

DE WAARHEID

NIEUWSBLAD v/b NOORDEN

15 JULI 1981

Klacht tegen

8-7-81
optreden

Asser politie

NIEUWSBLAD V/H NOORDEN

Twee Asser politieagenten dachten deze week een beste vangst te doen toen zij maandagavond tijdens een patrouille een Zuidmolukse vrouw uit een tuin aan de Vaart NZ in Assen plukten. De vrouw werd — volgens haar — hardhandig beetgepakt door een politieman die van haar wel eens wilde weten wat ze daar te maken had.

Verbluft en overstuur antwoordde zij dat ze in haar eigen tuin bij haar woning bezig was. Ondanks verontschuldiging van de politieman heeft zij bij de politie haar beklag over het optreden gedaan.

Bij de Asser gemeentepolitie was niemand voor commentaar bereikbaar. Vorig jaar werd door de politie een soortgelijke actie uitgevoerd toen twee Zuid-Molukkers die werkzaamheden zouden verrichten bij een school, werden opgepakt.

Politie geeft andere lezing over aanhouding

9 JULI 1981

Volgens de Asser gemeentepolitie is de Zuid-Molukse vrouw die deze week in haar eigen tuin aan de Vaart NZ in Assen werd aangesproken, met geen vinger door de politie aangeraakt. Volgens hoofdinspecteur H. Patberg zag een politiepatrouille de vrouw gebukt in de tuin bezig. Een van de agenten liep vervolgens op de vrouw toe, tikte haar op de schouder en stelde zich alleen aan haar voor.

NWSBL. V. H. NOORDEN

Knilmilitairen willen pensioen

DEN HAAG [ANP] - Zuidmolukse Knilmilitairen van de organisatie „Ama” hebben gisteren op het Binnenhof in Den Haag een petitie overhandigd aan een vertegenwoordiger van de Griffier van de Tweede Kamer, mr. W. Koops. In de petitie wordt geëist dat de Nederlandse staat de achterstallige soldij voor de in 1951 naar ons land overgebrachte vierduizend Zuidmolukse Knilmilitairen uitbetaalt. 15 JULI 1981

Deze militairen vallen namelijk niet onder de op 2 juli van kracht geworden wet, waarbij Zuidmolukkers met tenminste vijftien dienstjaren alsnog hun achterstallige pensioen uit de periode voor 1964 ontvangen. De „Ama” is van oordeel dat ook de betrokken vierduizend Zuidmolukse Knilmilitairen recht hebben op de pensioenuitkering uit de periode 1951-1956. De aangeboden petitie was overigens in het Maleis gesteld en zal daarom niet in behandeling kunnen worden genomen. NED. DAGBL.

LAC-secretaris wil opheldering

ASSEN - Secretaris Paul Bakker van het Landelijk Comité Zuid-Molukken (LAC) heeft de heer H. Molleman, directeur-generaal van het ministerie van binnenlandse zaken gevraagd om met spoed naar Assen te komen.

Het LAC wil dat de heer Molleman in Assen „orde op zaken gaat stellen”. Aanleiding tot het verzoek is het incident waarbij twee Asser politieagenten een Zuidmolukse dame „arresteerden” in de tuin van haar woning. De vrouw heeft inmiddels een klacht ingediend bij de Asser politie. 10 JULI 1981

DRENTSE EN ASSER COURANT

Inspraakorgaan Welzijn Molukkers:

‘Jonge Molukker staat met rug tegen muur’

10 JULI 1981

DRENTSE EN ASSER CRT

ASSEN - Molukse jongeren in Nederland staan met de rug tegen de muur en kunnen niet verder achteruit. Het enige wat hen overblijft is proberen hun positie te verbeteren en te versterken. Op politiek gebied is een aantal van hen hiermee al begonnen.

Dit is een van de conclusies van het Inspraakorgaan Welzijn Molukkers in een nota over het welzijn van deze bevolkingsgroep die een dezer dagen is aangeboden aan de minister van CRM. De minister heeft om deze nota gevraagd als bouwsteen voor het beleid ten opzichte van de in Nederland verblijvende Molukkers.

Het Inspraakorgaan wijst er in de

jongeren in Nederland niet te verklaren is zonder acht te slaan op de voorgeschiedenis:

„De jongeren van nu zijn de kinderen en kleinkinderen van de Molukse ex-KNIL-militairen die zich door het beleid van de Nederlandse regering sinds 1950 teleurgesteld en bedrogen voelen”. In de nota wordt verder gesteld dat het ontslag van die militairen destijds na aankomst in ons land diepe wonden heeft geslagen en het vertrouwen in de Nederlandse overheid fundamenteel heeft geschokt.

„Dat is nog versterkt door de manier waarop Nederland heeft gereageerd op de uitroeping van de

Op het ogenblik is er bij de jongere Molukkers een kentering merkbaar: „Men ziet nu ook hoe jongeren het heft in eigen handen nemen, zelf de problemen als werkloosheid, onderwijsachterstand of drugsgebruik aanpakken en een eigen visie gaan ontwikkelen.

Dat gaat langzaam en niet zonder vallen en opstaan”. Het Inspraakorgaan juicht deze pogingen toe en adviseert de Nederlandse regering op de juiste manier op deze ontwikkeling in te spelen. Verder meent het orgaan dat in de komende tijd een grondige studie moet worden gemaakt van het welzijnswerk dat betrekking heeft op

DE VOLKSKRANT Asiel verleend 15 JULI 1981 aan muzikanten uit West-Irian

Van onze correspondent

ROTTERDAM — De leden van de Papoease muziekgroep Black Brothers, die betrokken is geweest bij guerrilla-activiteiten op het door Indonesië bezette West-Irian, hebben van staatssecretaris Haars van Justitie toestemming gekregen in Nederland te blijven. De Black Brothers hebben in januari 1980 politiek asiel in Nederland aangevraagd.

De groep van 26 personen is in 1974 opgericht als cultureel ensemble, maar de bewegingsvrijheid die de muzikanten daardoor kregen is gebruikt voor activiteiten ten behoeve van het Westirianese bevrijdingsleger OPM. Deze Organisatie Papoea Merdeka voert strijd tegen de Indonesische aanwezigheid op het eiland.

De Black Brothers waren betrokken bij het opblazen van een pijpleiding van de Amerikaanse kopermaatschappij Freeport en bij de ontsnapping van de oud-gouverneur van West-Irian, Eliezer Bonay. Deze heeft vorige week definitief asiel gekregen in Zweden.

NOTITIE

10/7

Codendr.

Telefoon nr. ... 10.2e

KNP-R, dan

door *de*

Frsteren Bestand

pers bericht Land. Comite

Reinhold M. Lubben

krayn: verhoort As by M.

m / Rosen

Ans.

nr. In twin app. salt / ma f. l. Jarmas

10.2e

Paraaf

Working been
Contact opremen.

10.2e

Ein Stadt kan bij
ons hieldt hof.
Maar den wel
van of den bonafide
organisatie of
van het hieldt hof.
Mensen die ons
"ethocide" vreesden
kunnen we niet
probleem brandwoorden.

10.2e

Lal. Postbus 6059.
Groningen

Concept
brief op
bandje (3)

13/7.

Geachte 10.2e

Na via een persbericht op 10 juli vernomen te hebben van een incident te Assen, mocht ik op 13 juli ook via een persoonlijke brief van U vernemen wat er in Assen gebeurd is. Uit perspublicaties en uit Uw brief lijkt mij, dat met het aanbieden van verontschuldiging door de politie het incident niet gesloten is voor betrokkenen. Ik neem aan dat 10.2e officieel aanklacht bij de politie heeft ingediend en dat de zaak dan nu in onderzoek is. Het past mij dan niet om in dit stadium commentaar te geven. Als 10.2e nog geen aanklacht heeft ingediend, en zij zich niet tevreden voelt gesteld, mag ik U aanraden om alsnog een aanklacht in te dienen. Met U ben ik ervan overtuigd, dat iedere vorm van discriminatie moet worden bestreden maar dat betekent niet dat de Rijksoverheid nu overal onmiddellijk in deze een taak heeft. De eerstverantwoordelijke is het plaatselijk hoofd van Politie, de burgemeester, waarvan ik weet dat hij met ons iedere vorm van discriminatie verafschuwt en er ook maatregelen tegen zal nemen wanneer hij discriminatie tegenkomt. Het lijkt mij dus een goede zaak om Uw problemen met het lokale bestuur te overleggen. Zou een lokaal bestuur totaal falen, dan is de Rijksoverheid een aanspreekbare partner, maar in Assen is dat beslist niet het geval, zodat hier vooralsnog geen taak voor het Rijk ligt. Terloops noemt U in Uw brief het spreidingsbeleid van de Rijksoverheid ten aanzien van Molukkers. ik moge U erop wijzen dat van Rijksweg er geen spreidingsbeleid tegenover Molukkers wordt gevoerd. Molukkers hebben dezelfde rechten als iedere andere Nederlander en het is niet aan de overheid om burgers woningen aan te wijzen, laat staan om hen te spreiden. Er moet hier dan ook van een misverstand sprake zijn. De relatie tot discriminatie kan alleen al om deze reden dan ook niet aanwezig zijn. Ik ben altijd gaarne bereid om naar Assen te komen om mij op de hoogte te stellen van problemen van Molukse mensen, maar in het concrete geval van 10.2e is er zoals eerder gezegd voor ons geen taak.

11.1

H S

—/ een
officiële

H
zo ik weet

d
alsmede
de officier
van Justitie.

H ken

13-37-17
13-37-17
13-37-17
13-37-17
13-37-17
13-37-17

Postadres

Postbus 20011
2500 EA 's-GravenhageTelefoon 10.2e
Telex 32109 biza nl

- Het Inspraakorgaan Welzijn Molukkers
Achter St. Pieter 16
3512 HT UTRECHT

Bijlagen

Uw brief

Ons nummer

Datum

- Onderwerp
- Reactie van de regering op
het advies "Werk voor
Molukkers"

- CM82/U436
Departementsonderdeel

- DGBB/CM/D

- 26 maart 1982

Minute1. Inleiding

In antwoord op het verzoek tot advisering over de positie van Molukse jongeren, heeft het Inspraakorgaan Welzijn Molukkers in mei 1980 het rapport "Werk voor Molukkers", het eerste deeladvies over de positie van Molukse Jongeren, uitgebracht.

De Minister van CRM heeft het rapport conform uw verzoek overgedragen aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, als eerst verantwoordelijke bewindsman voor het betrokken beleidsterrein. Tevens heeft de Minister van CRM de Minister van Binnenlandse Zaken, in zijn hoedanigheid van coördinerend Minister inzake het beleid ten aanzien van Molukkers verzocht zorg te dragen voor een in interdepartementaal verband voorbereide reactie.

De toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken, toen inmiddels coördinerend Minister voor het minderhedenbeleid, heeft daarop de Interdepartementale Coördinatiecommissie Minderhedenbeleid verzocht de regering te adviseren over een reactie op het door u uitgebrachte rapport "Werk voor Molukkers".

Tussen het uitbrengen van het rapport en het tijdstip waarop de regering op het rapport reageert, hebben een aantal ontwikkelingen plaatsgehad, welke niet alleen het tijdstip, waarop deze reactie kon worden gegeven, maar ook de inhoud van de reactie hebben beïnvloed.

Op de eerste plaats heeft de coördinatie van het minderhedenbeleid onder verantwoordelijkheid van de toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken verder gestalte gekregen. Met name de verandering van een voorheen primair op de categorieën minderheden gerichte coördinatie naar een coördinatie waarbij de sectorale benadering primair en de categoriale benadering secundair is, bepaalt de inhoud van deze reactie.

Bezoekadres

Schedeldoekshaven 200
's-Gravenhage

Inlichtingen bij

10.2e

Doorkiesnummer

71.63.41

Voorts heeft de regering, na de reactie op het WRR-rapport "Etnische Minderheden" haar beleidsvoornemens ten aanzien van de minderheden in ons land verder uiteengezet in de ontwerpnota Minderhedenbeleid. In deze ontwerpnota is impliciet op een aantal aanbevelingen uwerzijds gereageerd. Niettemin is de regering van mening dat een inhoudelijke reactie op uw rapport, ook als daarbij herhalingen van het gestelde in de Ontwerpnota Minderhedenbeleid noodzakelijk zijn, gewenst is.

In de inleiding van uw advies tekent u bezwaar aan tegen de vorm waarin u gevraagd wordt te adviseren.

In het onderhavige advies over de positie van Molukse jongeren, stelt u dat de Minister van C.R.M. geen advies zou willen over concrete beleidsvoornemens, maar vooral ideeën aangereikt zou willen krijgen over nog te ontwikkelen beleid. U verkeert in de veronderstelling gevraagd te zijn een groot deel van het regeringsbeleid voor de Molukse gemeenschap te bedenken.

Voorts meent u dat ten departemente statistische gegevens en overzichten voor handen zijn die u moet ontberen.

Tenslotte is u niet geheel tevreden over de opvatting van de Minister van C.R.M. werk dat u vooreerst in uw advisering u tot de grote lijn zou kunnen beperken. Concrete plannen en subsidie-aanvragen vallen daar niet onder, hetgeen u betreurt.

De regering constateert dat u een andere invalshoek voor ogen heeft gestaan, dan in de bedoeling van de Minister van C.R.M. heeft gelegen.

Het ging in de brief van de Minister van C.R.M. van 3 mei 1979 nadrukkelijk om een verzoek aan u uw zienswijze kenbaar te maken over de positie van Molukse jongeren, om een inventarisatie van knelpunten die zij onder vinden bij hun pogingen voor zich een toekomst op te bouwen, alsmede om eventuele aanbevelingen die van belang kunnen zijn voor de welzijnsvoorzieningen, die thans worden gesubsidieerd, alsmede voor het beleid dat in deze wordt gevoerd.

In een achtergrond-notitie van mei 1979 is geschetst hoe naar de mening van de overheid de problematiek beschreven kon worden. Het stond u vrij aan te geven of u zich hierin kon vinden, dan wel belangrijke correcties daarop zou willen aanbrengen.

Vervolgens moet duidelijk zijn dat indien statistische of andere onderzoeksgegevens en overzichten die inzicht geven in de problematiek voor handen waren geweest, u die uiteraard zouden zijn verschaft.

De advies-aanvraag komt onder andere voort uit het feit dat deze gegevens er gewoonweg niet zijn of op deelterreinen dermate verouderd dat ze thans niet van nut zijn. Deze verouderde gegevens stammen uit de CAZ-periode. Over het verstrekken van concrete plannen waarover derden met de Minister van C.R.M. correspondentie voeren, is reeds genoegzaam gediscussieerd. Met instemming van betrokkenen, van wie een subsidie-aanvraag in behandeling is, bestaat er geen bezwaar tegen. Maar de advies-aanvraag strekte zich niet in eerste instantie uit tot beoordeling van plannen c.q. aanvragen die reeds ter tafel lagen.

Het ging om een visie op een bepaalde probleemstelling.

U hebt u de vrijheid voorbehouden de regering te voorzien van deeladviezen die in de diepte en in de breedte een gehele beleidssector bestrijken. De door u gekozen benadering brengt met zich mee dat u achtereenvolgens aandacht besteedt aan historische aspecten, het regeringsbeleid - vroeger en thans (nog volop in wording) - en plaatselijke initiatieven gericht op verbetering van de positie van Molukse werklozen.

Afstappend van de voors en tegens die besloten liggen in open advies-aanvragen wil de regering zijn waardering overbrengen voor het grondige en inzichtelijke deeladvies. Het bestrijkt een ruimer terrein dan waar de vraagstelling betrekking op had waardoor de specifieke positie van jongeren wellicht wat onderbelicht blijft. Maar het is uw vrijheid geweest het zo op te vatten als u gedaan heeft.

Gezien de inhoud van het advies, zal de reactie van de regering in belangrijke mate bestaan uit een nadere uiteenzetting over het arbeidsvoorzieningsbeleid, waarvoor de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de eerste verantwoordelijkheid draagt. Daarbij is overigens niet gepoogd op alle door u gestelde vragen afzonderlijk in te gaan.

Niettemin wordt met dit aandeel van de reactie en de werkgelegenheidsparagraaf van de Ontwerp-minderhedennota duidelijkheid verschaft over het standpunt van de regering tegenover de door u geplaatste kanttekeningen bij het beleid.

Dit laatste neemt niet weg dat de regering openstaat voor discussie over de punten, die in deze reactie niet worden besproken, dan wel de punten, die nadere uitleg behoeven. De regering is van mening dat het ontwikkelen van een beleid niet goed mogelijk is zonder de groep, die het aangaat daar bij te betrekken.

Ten aanzien van het onderhavige terrein van de werkgelegenheid wijst de regering op het tot nu toe gevoerde periodiek overleg tussen het Inspraakorgaan en de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dat met waardering van beide gesprekpartners heeft plaatsgehad.

Het hoofdbestanddeel van deze reactie, handelend over het arbeidsvoorzieningsbeleid gaat allereerst in op de plaats van het arbeidsvoorzieningsbeleid ten aanzien van de Molukse werkzoekenden op de arbeidsmarkt. Daarna volgt een uiteenzetting over het Interimbeleid ten aanzien van de Molukse werkzoekenden, dat zal worden gevoerd, zolang het ontbreken van voldoende voor de beleidsvorming noodzakelijke statistische gegevens, het formuleren van een definitiever beleid belemmert.

Tot slot zal, gezien de uitgebreide aandacht, welke in uw rapport aan de werkgelegenheidsprojecten wordt besteed, worden uiteengezet, welke plaats de regering voornemens is te geven aan de werkgelegenheidsprojecten binnen de doelstelling van het arbeidsvoorzieningsbeleid.

Het tweede deel van de reactie gaat in op een aantal door u geplaatste kanttekeningen, welke deels betrekking hebben op het arbeidsvoorzieningsbeleid en deels van algemene aard zijn.

2. Het arbeidsvoorzieningsbeleid

Uit het voorliggende advies komt naar voren dat bij het Inspraakorgaan behoefte bestaat aan een verduidelijking aangaande de plaats die het beleid ten aanzien van de Molukse bevolkingsgroep inneemt in het totale arbeidsvoorzieningsbeleid. In het nu volgende deel van deze reactie wordt daarop nader ingegaan. Dit geldt zowel ten aanzien van de verhouding tussen het algemene beleid enerzijds en het minderhedenbeleid anderzijds, als voor de plaats die het beleid ter bestrijding van de werkloosheid onder Molukkers inneemt in het werkgelegenheidsbeleid met betrekking tot de minderheden.

2.1. Doelstellingen van het arbeidsvoorzieningsbeleid

De hoofddoelstelling van het arbeidsvoorzieningsbeleid is in twee aan elkaar gelijkwaardige componenten te formuleren:

- a. Een zo doelmatig mogelijke afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht.
Een belangrijk instrument bij de verwezenlijking van deze sub-doelstelling is de bemiddelingstaak die aan de GAB's is toebedeeld.

De dienstverlening van de GAB's in dit opzicht staat nadrukkelijk open voor alle categorieën ingeschrevenen. Daarbij wordt gestreefd naar een gelijke en gelijkwaardige behandeling voor iedere werkzoekende. De poging aan dit streven een concrete inhoud te geven is een belangrijk argument geweest voor het aanstellen van Molukse functionarissen bij GAB's, waar aanzienlijke aantallen Molukse werklozen ingeschreven staan.

- b. Een zo rechtvaardig mogelijke afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

Dit impliceert met name bijzondere aandacht voor groepen die om uiteenlopende redenen een zwakke positie op de arbeidsmarkt innemen. Een en ander wordt geconcretiseerd door bij de meerderheid van de arbeidsvoorzieningsmaatregelen de nadruk op de kansarmen te leggen. Bij de toepassing van deze maatregelen vormt de inschrijvingsduur van de werkzoekende bij een arbeidsbureau een belangrijk criterium. Daarnaast wordt erop toegezien dat de beschikbare gelden in voldoende mate t.b.v. vrouwelijke, oudere en jeugdige werklozen worden aangewend.

2.2. Het kader van het beleid t.a.v. leden van minderheidsgroepen

Zoals hierboven aangegeven is er sprake van een kansarmenbeleid dat zowel op de autochtonen als de allochtonen is gericht. Het beleid met betrekking tot de arbeidsvoorziening sluit aan bij de in de ontwerp-minderhedennota uitgesproken voorkeur voor een algemeen beleidskader waarbinnen een minderhedenbeleid moet worden gevoerd. Het is juist dat de minderhedenproblematiek kenmerken vertoont die zich niet laten herleiden tot de achterstandsproblematiek van autochtone groepen. Een gevolg hiervan is dat sommige algemene voorzieningen onvoldoende zijn afgestemd op de problemen van allochtone werklozen. Op de wijze die in de ontwerp-minderhedennota is aangekondigd zijn of worden deze arbeidsvoorzieningsmaatregelen met behulp van specifieke voorzieningen zodanig aangepast, dat een intensievere en effectievere bestrijding van de werkloosheid onder minderheden mogelijk wordt. Aansluiting van het minderhedenbeleid bij het algemene beleid ten aanzien van personen in achterstandssituaties staat echter voorop. Aparte voorzieningen die los staan van het algemene kader en uitsluitend voor allochtonen zijn bestemd worden in het leven geroepen indien de bestrijding van de werkloosheid onder minderheden door middel van het toespitsen van algemene maatregelen niet voldoende mogelijk is.

2.3. Minderhedenbeleid versus categoriaal beleid

Uitgangspunt van het minderhedenbeleid is het gegeven, dat de positie van de onderscheiden minderheidsgroepen in onze samenleving gemeenschappelijke kenmerken vertoont. Dit heeft tot gevolg dat een aantal instrumenten, die de achterstandspositie van één groep bestrijden, eveneens effectief ten behoeve van de andere categorieën kunnen worden aangewend. Het scheppen van voorzieningen die de werkloosheid onder meerdere groepen bestrijden is echter geen principe maar een middel. Versnippering in tijd, mankracht en geld kan hiermee worden voorkomen, waardoor de efficiency en daadkracht van het beleid worden bevorderd. Evenals algemene maatregelen kunnen ook specifieke maatregelen verder worden verfijnd en toegespitst op de behoeften van afzonderlijke groepen. Hiertoe is het echter noodzakelijk de overeenkomsten en verschillen tussen de onderscheiden minderheden zorgvuldig te analyseren. Het is om deze reden dat het te verrichten

onderzoek bij voorkeur één onderscheiden minderheidsgroep tot onderwerp heeft. Onderzoek moet dus - vooralsnog - als beleidsinstrument vooral categoriaal worden gebruikt. Onderzoekgegevens zijn onontbeerlijk bij de beslissing wanneer en op welke wijze voor categorale voorzieningen moet worden gekozen.

Bij specifieke, voor allochtonen bestemde, voorzieningen is het overigens geen richtlijn dat deze voorzieningen in dezelfde mate aan alle minderheidsgroepen ten goede komen. Het specifieke karakter van de werkloosheidssituatie, waarin een bepaalde categorie verkeert, brengt met zich mee, dat sommige maatregelen de ene, andere vooral de andere minderheidsgroep, ten goede komen.

3. Gegevens voor de positie van de molukse werkzoekende op de arbeidsmarkt

3.1. Specifieke kenmerken van de werkloosheid onder Molukkers

Een vergelijking van de aard van de werkloosheid onder Molukkers enerzijds met die onder andere bevolkingsgroepen anderzijds, kan niet anders dan een zeer voorzichtige zijn vanwege het gebrek aan voldoende cijfermatige gegevens. Zo is bijvoorbeeld ten aanzien van Molukkers uitsluitend materiaal beschikbaar dat betrekking heeft op alle ingeschrevenen.

Gegevens over de statistisch werklozen binnen de groep Molukse ingeschrevenen ontbreken. (Enige onjuistheden in het hoofdstuk "Enige Cijfers" van het advies zijn het gevolg van dit manco).

Een analyse van de beschikbare kwantitatieve gegevens indiceert dat naar schatting meer dan een kwart van de Molukse beroepsbevolking op dit moment werkloos is. Daarnaast onderscheidt het karakter van de Molukse werkloosheid zich op de volgende punten van autochtonen en andere minderheidsgroepen.

a. Het grote aantal Molukse ingeschrevenen met een afgeronde vooropleiding

Ultimo 1979 was bijna driekwart van de molukse werkzoekenden in het bezit van een diploma. Dit was slechts bij ongeveer 60% van de Nederlandse werklozen het geval. Bij de andere minderheden varieert dit percentage naar schatting van bijna 50% (Antillianen) tot minder dan 10% (mediterrane werknemers). Het aantal Molukse ingeschrevenen met een L.B.O. of MAVO diploma maakt echter een relatief zeer groot deel uit van de groep met een afgeronde vooropleiding. Bij de andere categorieën is dit in (veel) mindere mate het geval.

b. Een lange werkloosheidsduur

Aangezien bij de andere bevolkingscategorieën niet de werkloosheids- maar de inschrijvingsduur gemeten wordt is een vergelijking t.a.v. dit kenmerk wel bijzonder onbetrouwbaar.

Niettemin bestaat het vermoeden van een ook in vergelijking tot andere groepen lange werkloosheidsduur voor Molukkers.

c. De verdeling over de beroepensectoren

De verdeling van Molukse ingeschrevenen over de beroepensectoren is even eenzijdig als bij de andere minderheidsgroepen.

In plaats van een concentratie in de "verzamelcategorie" personeel algemene dienst (waaronder veel ongeschoolden) is bij de Molukkers sprake van een concentratie in de sector metaal (36% bij de mannen) en de sector handel en kantoor (40% bij de vrouwen). Bij mannen staan daar-

naast in redelijke aantallen werkzoekenden ingeschreven in de sectoren handel en kantoor (10%) en bouw/hout (8%). Bij de vrouwen is dit voor de sectoren onderwijs/verzorging (10%), textiel (9%) en horeca/huishouding (9%) het geval. Zowel bij de mannen als bij de vrouwen staat nog ongeveer 17% van de werkzoekenden als personeel algemene dienst ingeschreven.

3.2. Het verzamelen van beleidsrelevante gegevens

De constatering van het Inspraakorgaan, dat het beschikbare materiaal ontoereikend is voor het ontwikkelen van een beleid op middellange termijn is vooralsnog juist. Op de volgende manieren zal in de naaste toekomst in het tekort aan relevante gegevens getracht worden te voorzien.

- Het invoeren in en het aggregeren van niet op naam gestelde gegevens over Molukse werklozen in en met behulp van het geautomatiseerde informatiesysteem dat het Directoraat-Generaal voor de Arbeidsvoorziening tot zijn beschikking heeft. (e.e.a. in samenspraak met het Inspraakorgaan).
- Onderzoek + arbeidsmarktpositie Molukkers.
Voor het onderzoek arbeidsmarktpositie Molukkers is inmiddels de onderzoeksofzet vastgesteld en het onderzoeksteam bepaald.
De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hoopt en verwacht op zeer korte termijn de formele onderzoeksofdracht te kunnen verlenen.
- Aan de hand van de bevindingen van de Molukse functionarissen en andere ambtenaren zowel op gewestelijk, provinciaal als centraal niveau die zich bezighouden met de problemen welke de inpassing in arbeid van Molukkers bemoeilijken.

De gegevens en conclusies die voortkomen uit de hierboven genoemde "ingangen" vormen de basis voor het ontwikkelen van een samenhangend beleid en bieden aanknopingspunten voor een verdere beleidsintensivering.

4. Het Interimbeleid ten aanzien van Molukse werkzoekenden

4.1. Algemeen

Het huidige niveau van de werkloosheid onder de Molukse bevolkingsgroep is onaanvaardbaar hoog. Het ontbreken van voldoende statistische gegevens om een beleid op middellange termijn te ontwikkelen mag een verdere ontwikkeling van de beleidsvorming niet in de weg staan. In afwachting van het beschikbaar komen van meer gegevens moet gekozen worden voor het voeren van een interimbeleid. Het is opvallend dat ook het advies "Werk voor Molukkers" niet meer concrete suggesties in dit opzicht bevat.

Het Inspraakorgaan is van mening dat de continuïteit van de werkgelegenheidsprojecten grotere waarborgen zou moeten krijgen. De continuïteitsproblemen betreffen de onzekerheid over de budgettaire ruimte van de algemene regeling. Dit wordt, aldus het Inspraakorgaan, veroorzaakt door het feit dat een groot deel van de werkloosheidsbestrijdingsmiddelen bestaat uit conjunctureel geld.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid acht deze constatering op zich juist. De laatste jaren heeft de werkloosheid een structureel karakter gekregen. Dit geldt zeker ook ten aanzien van de aard van de werkloosheid onder minderheden.

Een deel van de financiële middelen, die het in de minderhedennota aangekondigde beleid ten dienste staan, is dan ook naar het structurele deel van de begroting overgeheveld.

Bezien wordt of instrumenten, die in de toekomst ten behoeve van een werkgelegenheidsbeleid minderheden worden ontwikkeld, voorzover zij geen experimenteel karakter dragen, zoveel mogelijk structureel kunnen worden gefinanciërd.

Uitgangspunt bij het te voeren interimbeleid is de lange termijn doelstelling om aan Molukkers de mogelijkheid te bieden op alle niveau's naar evenredigheid aan het arbeidsproces deel te nemen. Dit houdt in dat de bestrijding van de werkloosheid onder de Molukkers een zowel kwantitatief als kwalitatief aspect kent. Het beleid richt zich zowel op het terugdringen van de bestaande werkloosheid als op het bereiken van een positie van de Molukkers op de arbeidsmarkt, die gelijkwaardig is aan die van autochtone Nederlanders.

4.2. Knelpunten

Een aantal knelpunten, waarmee bij de ontwikkeling van het beleid rekening moet worden gehouden zijn reeds nu aan te geven. Deze knelpunten die waarschijnlijk mede oorzaak zijn van de hoge werkloosheid onder de Molukse bevolkingsgroep zijn de volgende:

a. De houding van het nederlandse bedrijfsleven

Discriminatie jegens allochtone sollicitanten en werkenden lijkt in ons land een veel voorkomend verschijnsel te zijn geworden. Nader onderzoek is vereist om precies aan te kunnen duiden in hoeverre en in welke mate hierdoor op ontoelaatbare wijze de arbeidsinpassing van Molukse (en andere) werkzoekenden wordt belemmerd.

b. Knelpunten bij het volgen van onderwijs

In de Regeringsnota "De problematiek van Molukse minderheid in Nederland" is gesteld (blz. 45) dat de molukse leerlingen door onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal en door onvoldoende ingeleefd te zijn in het Nederlandse cultuurpatroon gehandicapt zijn bij het volgen van onderwijs aan Nederlandse scholen. Het gaat erom deze kinderen onder deze moeilijke omstandigheden zoveel mogelijk dezelfde kansen te bieden als Nederlandse kinderen. Het is begrijpelijk dat Molukse jeugdigen als gevolg van bovengenoemde handicap pas op latere leeftijd een diploma behalen of langer dagonderwijs moeten volgen om hetzelfde kennisniveau te bezitten als vergelijkbare autochtone jongeren. Oudere schoolverlaters zijn echter voor de werkgever duurder, hetgeen een nadelige invloed heeft op hun mogelijkheden een passende werkkring te vinden. Daarnaast bezitten diploma's van sommige vormen van L.B.O.-onderwijs een relatief geringe arbeidsmarktwaarde (b.v. L.H.N.O. diploma).

c. Arbeidsmarktoriëntatie

Molukse werklozen en in het bijzonder de jongeren onder hen, hebben weinig kennis van de arbeidsmarkt en van de beroepen die zij kunnen uitoefenen. Door hun onvoldoende kennis, hun onervarenheid en ook uit angst voor werkloosheid nemen de jongeren dikwijls een baan die nauwelijks aansluit bij hun individuele aanleg en bekwaamheid die daardoor als onbevredigend wordt ervaren. Het spoedig optreden van (een) werkloosheidsperiode is dan het gevolg.

In de Molukse gemeenschappen heerst een sterk gevoel van onderlinge verbondenheid. De indruk bestaat dan ook dat de oriëntatie op de arbeidsmarkt in relatief sterke mate wordt bepaald door vigerende groepsnormen en -waarden.

Uit hoofde hiervan is in het kader van de dienstverlening aan Molukse werklozen het groepsgewijs organiseren van activiteiten ten hunne behoeve een mogelijk nuttige tussenfase. Nadrukkelijke voorwaarde is dan wel dat er een proces wordt gestimuleerd waarin beroepskeuze en arbeidsinpassing op grond van de bekwaamheden en behoeften van de individuele werkzoekende mogelijk wordt.

4.3. Inhoud van het beleid

4.3.1. Algemeen

De regering wenst het beleid gericht op de bestrijding van de hoge werkloosheid onder minderheden te intensiveren. Daartoe heeft de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het budget in 1982 aanzienlijk verruimd. Het bedrag in 1981 besteed aan de bestrijding van de werkloosheid onder minderheden was 75,5 miljoen. Het streefcijfer voor 1982 is ruim 120 miljoen.

Bij het ontwikkelen van een beleid waarin de bestrijding van de werkloosheid onder Molukkers grote aandacht krijgt, is het tegengaan van discriminatie - ook uit maatschappelijke overwegingen - een eerste vereiste. Zonodig zal in overleg met de sociale partners worden nagegaan op welke wijze kan worden verhinderd dat werkgevers op grond van heersende vooroordelen weigeren Molukse en andere allochtone aspirant-werknemers in dienst te nemen. Daarnaast zal het bedrijfsleven in regio's, waar veel Molukkers woonachtig zijn worden geconsulteerd over de wijze waarop de inschakeling van Molukkers in het arbeidsproces met de meeste kans op succes kan worden bevorderd.

Tenslotte zal worden onderzocht in hoeverre bedrijven, die bij het in dienst nemen van werklozen een veelvuldig financieel beroep doen op één van de in aanmerking komende arbeidsvoorzieningsmaatregelen, kunnen worden verplicht ook allochtonen een dienstverband aan te bieden.

Zoals aangegeven is het meest opvallende kenmerk van de werkloosheid onder Molukkers enerzijds het hoge niveau en de lange duur van de werkloosheid en anderzijds het geringe aantal zgn. "dropouts" dat bij de arbeidsbureau's staat ingeschreven. (dropouts = diegenen die niet de eerste cyclus van het voortgezet onderwijs met succes hebben voltooid).

Bovengenoemde kenmerken vormen referentiepunten bij het ontwikkelen van een beleid, dat zich richt op het terugdringen van bestaande werkloosheid en tevens tracht te verhinderen dat ook toekomstige generaties Molukse werkzoekenden een langdurige werkloosheidsperiode moeten ondergaan. Daarbij zal er extra aandacht worden geschonken aan de positie van de Molukse vrouw. Vrouwen uit minderheidsgroepen nemen vaak een dubbele achterstandspositie in onze samenleving in: als vrouw en als lid van een minderheidsgroep. Nog in deze kabinetsperiode zal een projectplan voor vrouwen uit minderheidsgroepen worden ontwikkeld. Dit plan zal onder meer maatregelen bevatten, die zich richten op de verbetering van de arbeidsmarktpositie van vrouwen uit minderheidsgroepen.

4.3.2. Beleid met betrekking tot de Molukse schoolverlaters

De Regering is voornemens de komende jaren een consistent en intensief beleid te voeren gericht op de bestrijding van de werkloosheid onder 16-23 jarige jongeren. Daartoe is als onderdeel van het Werkgelegenheidsplan een JeugdWerkPlan ontwikkeld. Het trachten te voorkomen dat Molukse jongeren een langdurige werkloosheidsperiode moeten ondergaan vormt daarvan een onderdeel. In dat kader zijn Molukse schoolverlaters die langdurig werkloos (dreigen te) worden een doelgroep met de hoge prioriteit. Gekozen zal worden voor een dussdanige werkwijze dat problemen als gevolg van specifieke knelpunten spoedig kunnen worden onderkend en geïnventariseerd. Bij deze voorgestane planmatige aanpak zullen de Molukse arbeidsbureaufunctionarissen nauw worden betrokken. Aan de hand van een mede met hun hulp tot stand gekomen evaluatie zal worden gezien hoe beleidsinstrumenten, die voor de bestrijding van de jeugdwerkloosheid zijn of worden ontwikkeld, het meest effectief ten behoeve van de omschreven groep Molukse schoolverlaters kunnen worden aangevoerd.

Het aangeduide beleid dat in het JeugdWerkPlan is verwoord omvat zowel een preventieve als een curatieve component. Primair wordt gepoogd het optreden van werkloosheid te voorkomen door 16-23 jarigen alsnog in staat te stellen een volwaardige vakopleiding te volgen of af te ronden. In het bijzonder kunnen als preventieve elementen van het stelsel van voorzieningen voor de in de circulaire omschreven doelgroep worden aangeduid het Kort- Middelbaar Beroepsonderwijs dat erop gericht is de mogelijkheden te vergroten om binnen het volledige dagonderwijs een beroepsopleiding te volgen, en het leerlingwezen. De projecten in het kader van het K.M.B.O. zullen in 1982 verder worden uitgebreid. Ook in 1982 zullen in het kader van het gericht aanvullend beleid middelen worden gereserveerd voor ondersteuning van het leerlingwezen, door middel van de Bijdrageregeling Vakopleiding Jeugdigen.

Het deelnemen van jeugdige Molukkers aan het leerlingwezen kan met behulp van deze Regeling, die is bestemd voor jeugdigen tot 23 jaar, worden gestimuleerd.

Het curatieve element van het beleid 16-23 jarigen bestaat uit een geheel van arbeidsvoorzieningsmaatregelen, waarbij de instrumenten met het voortduren van de werkloosheidsperiode een inhoudelijk zwaarder accent krijgen. Het betreft hierbij de volgende fasering:

- a. Gedurende de eerste drie maanden ligt het accent op de bemiddeling naar werk, zo mogelijk in combinatie met een vakopleiding.
- b. Na drie maanden wordt een plaats op de Cursussen Jeugdige Werklozen (CJW) aangeboden. De C.J.W.'s, die beroepsopleidende, schakelende en beroepsoriënterende elementen omvatten zullen inhoudelijk worden verbeterd door het toevoegen van het programma onderdeel, werkoriëntatie (het opdoen van werkervaring bij bedrijven en instellingen gedurende maximaal 6 weken per werkoriëntatieplaats).
Door hun opzet, inhoud en door de doelgroepen, waarop zij zich richten kunnen de C.J.W.'s een belangrijk instrument zijn bij de bestrijding van de werkloosheidsproblematiek onder 16-23 jarige Molukkers.
In het cursusjaar 1981/82 zijn ruim 20 C.J.W.'s gestart die speciaal zijn ingericht voor minderheden. Het ligt in het voornemen om met ingang van het cursusjaar 1982/83 deze variant van de C.J.W. aanzienlijk uit te breiden. Tevens zal een specifiek deelraamplan voor minderheden worden ontwikkeld.
- c. Na een bepaalde langer durende periode van werkloosheid (langer dan 9 maanden) wordt een tijdelijke arbeidsplaats aangeboden via een werkgelegenheids-verruimende maatregel (WVM/TAP).
De WVM/TAP zal in evenredige mate op allochtonen worden toegepast.

4.3.3. Overige beleidsinstrumenten

Het gegeven dat een relatief gering deel van de Molukse werklozen geen voortgezette opleiding heeft afgemaakt houdt in dat in vergelijking tot andere minderheidsgroepen in het beleid een minder grote nadruk dient te liggen op het inhalen van kennisachterstanden, maar meer op arbeids- en beroepsoriëntatie, het (her) motiveren van langdurig werklozen en het tegengaan van discriminatie.

Tenzij uitdrukkelijk anders vermeld zijn alle maatregelen die in de Ontwerp-minderhedennota zijn aangekondigd ook bestemd voor Molukkers. De volgende instrumenten staan ten dienste van het werkgelegenheidsbeleid van Molukkers:

A. Inhalen primaire kennisachterstanden

1. De Centra voor Beroepenoriëntatie en Beroepsoefening (C.B.B.'s)

Sinds begin 1980 zijn de C.B.B.'s opengesteld voor alle categorieën. In Assen is het C.B.B. onlangs geopend. Het budget voor de C.B.B.'s is in 1982 verder verhoogd met 15 miljoen tot een totaal bedrag van f. 35,5 miljoen.

2. De projecten alfabetisering, open school en educatieve activiteiten t.b.v. culturele minderheden

Deze projecten zijn in het kader van het beleid ten aanzien van de volwasseneneducatie ontwikkeld en staan open voor alle niet-actieven.

B. Scholing

Scholing is het beleidsinstrument bij uitstek bij het vormgeven aan het emancipatoire karakter van het voorgestane arbeidsvoorzieningsbeleid voor minderheden.

1. De Studiekostenregeling werkzoekenden (S.K.R.)

In de Ontwerp-minderhedennota is aangekondigd dat het budget van de S.K.R. structureel wordt uitgebreid met f 3,- miljoen ten behoeve van een intensievere bestrijding van de problematiek van allochtone werklozen in gewesten met belangrijke concentraties van minderheden. Deze uitbreiding heeft inmiddels plaatsgevonden. Ook enige GAB's waar grote aantallen Molukse werklozen staan ingeschreven, hebben van de uitbreiding geprofiteerd.

(n.l. de GAB's in Almelo, Breda, Den Bosch, Deventer, Gouda, Middelburg, Rotterdam (Capelle a.d. IJssel) en Zaanstreek (Wormerveer)).

Doelstelling is het geven van een extra impuls aan de dienstverlening van GAB's aan allochtone werklozen. Het aantal toepassingen t.b.v. allochtonen via het huidige budget dient dan ook niet te worden vermindert.

2. De regeling Scholing in samenwerking tussen Overheid en Bedrijven (S.O.B.)

Deze bijdrageregeling is bedoeld voor werkgevers, die werkzoekenden of met werkloosheid bedreigden, scholen. Het gebruik van deze regeling zonder dat er sprake is van een dienstverband wordt voor leden van minderheidsgroepen vergemakkelijkt. In de toekomst wordt toepassing voor allochtonen die zich met behoud van uitkering willen laten scholen mogelijk op grond van de toestemming van de Directeur GAB (tot nu toe is toestemming van de Directeur-Generaal voor de Arbeidsvoorziening vereist), waardoor de lokale arbeidsmarktsituatie zwaarder kan worden meegewogen.

Bovengenoemde versoepeling bevordert intreding in het arbeidsproces. Wel is de nodige voorzichtigheid ter voorkoming van misbruik geboden. Bij toepassing zal er altijd sprake moeten zijn van een reëel uitzicht op doorstroming naar een vast dienstverband.

3. De Centra voor Vakopleiding van Volwassenen (C.V.V.'s)

De C.V.V.'s verzorgen een op de praktijk gericht programma dat is afgestemd op de eisen van de vraagzijde van de arbeidsmarkt. Cursisten die met succes een opleiding op het C.V.V. hebben afgerond, betreden goed toegerust de arbeidsmarkt en hebben een zeer reële kans op een duurzame inpassing op een geschoold niveau in het arbeidsproces.

Aldus is het C.V.V. een belangrijk instrument bij het voeren van een emancipatoir minderhedenbeleid. Het deelnemen van Molukse werklozen aan C.V.V.-programma's moet dan ook worden gestimuleerd.

Knelpunten bij het voeren van een stimuleringsbeleid zijn:

a. Het "uitstroomniveau" van de cursisten moet onverkort worden gehandhaafd. Een verlaging van dit niveau verzwakt de uitgangspositie van de cursisten op de arbeidsmarkt. Bovendien zou het verzorgen van een "gemakkelijk" programma voor specifieke categorieën stigmatiserend werken. In de ogen van het bedrijfsleven ontstaan er tweederangscursisten, die uitsluitend voor minder gewaardeerde functies in aanmerking kunnen komen. Een en ander betekent dat het kennisniveau van beginnende cursisten aan bepaalde eisen moet blijven voldoen.

b. Het accent ligt bij de C.V.V.'s op het bijbrengen van vakkennis. Men tracht in tamelijk korte tijd werklozen de vereiste mate van vakbekwaamheid bij te brengen. Dit komt zowel tegemoet aan de behoefte die bij veel werkzoekenden leeft als aan bij het bedrijfsleven aanwezige verlangens t.a.v. een flexibel functionerende arbeidsmarkt. Het leerproces op de Centra voltrekt zich door het vervullen van steeds moeilijker opdrachten, waarbij een grote mate van zelfstandigheid is vereist. Het accent op beroepsgerichte scholing brengt met zich mee dat didactische en begeleidende aspecten relatief weinig aandacht krijgen.

De onder a en b genoemde knelpunten moeten deels door andere voorzieningen worden opgelost. Werkzoekenden die door in de persoon gelegen factoren niet in staat zijn een centrumprogramma met vrucht te doorlopen kunnen voor het vergroten van hun kennis en het opdoen van arbeidsoriëntatie elders terecht (b.v. C.B.B.).

Daarnaast zijn in de beginselennota inzake de volwasseneneducatie, die onlangs aan de Kamer is aangeboden, een aantal voornemens tot aanpassing van de C.V.V.'s bekend gemaakt (zie blz. 105 van de nota). Deze voornemens hebben tot doel, het met vrucht deelnemen door een groter aantal werklozen, behorende tot een kwetsbare groep aan CVV programma's, mogelijk te maken en aldus de CVV's meer af te stemmen op algemene uitgangspunten van het volwasseneneducatiebeleid.

C. Werkgelegenheidsverruimende maatregelen

1. De werkgelegenheidsverruimende Maatregel (W.V.M.)

De werkgelegenheidsverruimende maatregelen (WVM/TAP) hebben tot doel tijdelijke werkgelegenheid in de non-profit sector te creëren voor langdurig werklozen.

Met ingang van 1982 is daarbij een normering voor minderheden ingevoerd. Dit houdt in dat er per provincie financiële middelen zullen worden gereserveerd t.b.v. werkloze minderheden en wel op zodanige

wijze, dat beide maatregelen in evenredige mate aan minderheden ten goede zullen komen. In samenspraak met toekomstige werkgevers zullen de G.A.B.'s er daarom naar streven een deel van de aangevraagde tijdelijke arbeidsplaatsen op aanleg en beroepswensen van allochtone werkløzen af te stemmen.

Een en ander houdt in dat er naar zal worden gestreefd de besteding voor minderheden bij de beide maatregelen te verruimen van ruim 15 miljoen in 1981 tot ruim 45 miljoen in 1982.

De Molukse projecten

Bij de Regering bestaat begrip voor de grote aandacht, die in het advies aan deze projecten - zijnde Molukse initiatieven - wordt geschonken. In hoofdstuk 5 zal hieraan afzonderlijk aandacht worden gegeven.

D. Plaatsingsbevorderende maatregelen en Bemiddeling

1. De Plaatsingsbevorderende maatregel (P.B.M.)

De in de Ontwerp-minderhedennota aangekondigde integratie van een aantal plaatsingsbevorderende maatregelen tot één nieuwe maatregel (de P.B.M.) met daarbij verruimde toepassingscriteria en hogere subsidiebijdragen voor minderheden, heeft inmiddels per 1 augustus 1981 plaatsgevonden en is in de Staatscourant gepubliceerd. De P.B.M. is bedoeld voor werkzoekenden die zonder toepassing van de maatregel slechts een geringe kans hebben op een passend niveau in het arbeidsproces ingeschakeld te worden. Aangezien heersende discriminatoire gevoelens bij delen van het bedrijfsleven onder geen beding ten koste mogen gaan van individuele allochtone werkzoekenden is toepassing van de P.B.M. uitsluitend als "tegenwicht" tegen deze gevoelens eveneens toegestaan. (los van de hierboven genoemde verruimende objectieve toepassingscriteria).

2. De functionarissen voor Molukkers

Ook bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heerst geen onverdeelde tevredenheid over de benoemingsprocedure van de functionarissen ten behoeve van Molukkers zoals die heeft plaatsgevonden. De bezwaren zijn echter van een geheel andere aard dan de in het advies genoemde. Het instellen van plaatselijke/regionale stuurgroepen als gevolg van de wens tot inspraak vanuit Molukse kring bij de benoeming hebben - niet bedoeld - hier en daar geleid tot een gevoelsmatige opdrachtrelatie tussen de Molukse ambtenaar aan de ene kant en met name de Molukse participanten in de stuurgroep aan de andere kant. Uitgangspunt bij het personeelsbeleid ten aanzien van bedoelde functionarissen is dat zij op een volstrekt gelijke en gelijkwaardige wijze worden behandeld als de overige ambtenaren. De voorstellen in het advies ten aanzien van de profielschets waaraan Molukse functionarissen moeten voldoen, acht de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zinvol maar enigszins voorbarig. Met het opstellen van een definitieve schets moet zijns inziens worden gewacht tot een evaluatie over het functioneren van de huidige ten behoeve van Molukkers werkzame ambtenaren is afgerond en de plaats van deze ambtenaren binnen het ambtelijk apparaat preciezer is bepaald. Een en ander gebeurt in nauw overleg met de betrokken ambtenaren. Een tussentijdse evaluatie heeft ertoe geleid dat ten aanzien van de plaats van de functionarissen bij de Arbeidsbureau's Nieuwe Stijl (de ANS bureau's) voorlopig gekozen is voor de functie van arbeidsconsulent (met speciale opdracht).

Taak van de speciale functionarissen is het geven van extra aandacht aan de problematiek rond de arbeidsmarktpositie van Molukkers. Het spreekt daarbij vanzelf dat dit niet ten koste mag gaan van de dienstverlening, waar iedere client (ook de Molukse) recht op heeft. De problematiek van de molukse werkzoekenden blijft nadrukkelijk een taak van het gehele ambtelijke arbeidsvoorzieningsapparaat.

Wel kan nu al worden geconstateerd, dat het aantrekken van de Molukse consulenten positieve gevolgen heeft gehad voor de kwaliteit van de dienstverlening van de arbeidsbureau's aan Molukkers. Nieuwe initiatieven zijn mede dankzij hun optreden gestimuleerd en ontplooid. Met name moeten hier de projecten, die in Limburg voor Molukse vrouwen zijn ontwikkeld worden genoemd. Daarnaast wordt sinds enige tijd in Assen een schakelcursus voor Molukse meisjes gefinancierd.

5. De Molukse Werkgelegenheidsprojecten

Met behulp van de Werkgelegenheidsverruimende Maatregel (W.V.M.) worden door het Ministerie van Sociale Zaken tijdelijke additionele arbeidsplaatsen gefinancierd bij instanties en instellingen in de non-profitsector via 100% loonsubsidies.

Naast het creëren van extra werkgelegenheid heeft de W.V.M. tot doel langdurig werklozen aan een - zij het tijdelijke - baan te helpen. Het (weer) bezitten van de positie van werkende, zet namelijk een (her)motivatatieproces op gang en schept gelegenheid tot het (weer) gewennen aan het dagelijks verrichten van arbeid.

Beoogd neveneffect is het verbeteren van de uitgangspositie van langdurig werklozen op de arbeidsmarkt.

5.1. Algemeen

In de loop van 1979 kwamen de eerste verzoeken van Molukse zijde om met behulp van de W.V.M. specifieke voorzieningen ten behoeve van de grote groep langdurig werklozen van Molukse afkomst te creëren. De aangevraagde projecten kenmerkten zich door hun ongebruikelijke opzet, n.l. door het onderbrengen van tijdelijke additionele arbeidsplaatsen bij speciaal voor dit doel opgerichte Stichtingen.

Daarnaast werd ten aanzien van de uitvoering het accent sterk gelegd op het verrichten van werkzaamheden, die de eigen Molukse gemeenschap ten goede komen.

De volgende nadelen brachten deze andere opzet en uitvoering met zich mee:

a. Beheers- en begeleidingskosten

Het onderbrengen van additionele werkgelegenheid bij bestaande organisaties betekent, dat gebruik kan worden gemaakt van allerlei reeds aanwezige voorzieningen in de vorm van personeel, bureau capaciteit, know-how e.d., die bij opgerichte Stichtingen die afhankelijk zijn van subsidies uit hoofde van de W.V.M. ontbreken. De huidige maatregel voorziet nu eenmaal uitsluitend in een vergoeding van de loonkosten.

b. Gevolgen van de uitgangspositie van langdurig werklozen op de arbeidsmarkt

- Doorstroming naar een vast dienstverband binnen de organisatie waar men werkt is niet mogelijk.

- Het werken in de eigen vertrouwde omgeving vertraagt het zich eigen maken van vaardigheden, die voor een zich handhaven in het Nederlandse bedrijfsleven zijn vereist. Door de specifieke woonsituatie van Molukkers wordt dit nog versterkt. Het vermijden van een cultureel en maatschappelijk isolement van werklozen uit welke meerderheid of minderheid dan ook, is zeer gewenst voor een bevredigend functioneren in een multi-culturele samenleving als de onze.
- Door het verrichten van werkzaamheden ten dienste van de Molukse wijk, blijft de opgedane werkervaring beperkt tot de bouwsector, terwijl slechts 8% van de mannelijke Molukse werklozen in deze sector staat ingeschreven.

Aangezien de projecten aan de in de W.V.Maatregel geformuleerde voorwaarden voldeden heeft de toenmalige Minister van Sociale Zaken gemeend de aanvragen te moeten honoreren. Daarnaast worden de aanvragen op grond van argumenten, soortgelijk aan die welke door het Inspiraakorgaan in het advies nader zijn verwoord, positief gewaardeerd. Het deelnemen aan de projecten kan daardoor voor sommige Molukse jongeren een nuttige tussenfase zijn bij het bemiddelen van deze jongeren naar duurzame arbeidsplaatsen. Daarnaast speelde ook het gegeven dat de huidige werkloosheid onder Molukkers onaanvaardbaar hoog is, een belangrijke rol in de besluitvorming.

5.2. Doorstroming van deelnemers

Een belangrijk aandachtspunt bij het toekomstig beleid ten aanzien van de projecten moet zijn, het zoveel mogelijk voorkomen, dat na afloop de deelnemers weer terug vallen in hun vroegere situatie.

Gezien de ontwikkeling op de arbeidsmarkt, de beperkt beschikbare financiële middelen, de samenstelling van de groep deelnemers en de huidige opzet en inhoud van de projecten is het gevaar zeer reëel dat dit voor een groot aantal hunner het geval zal zijn. Het beleid dat er op is gericht, ex-deelnemers in te passen in duurzame arbeid, of hen een (voortgezette) scholing te laten volgen, zal daarom verder moeten worden geïntensiveerd. Te denken valt hierbij aan de volgende instrumenten van arbeidsvoorziening: cursussen jeugdige werklozen en C.V.V.'s (zie voor beide instrumenten Hfdst. 4), de proefprojecten beroepskwalificerende educatie (B.K.E.), de leerling-bouwplaatsen en de renovatie van Molukse woningen.

- de proefprojecten B.K.E.

De proefprojecten B.K.E. zijn gericht op het kwalificeren van deelnemers voor directe uitoefening van een beroep ofwel op het verschaffen van een betere startpositie. Door middel van samenwerking tussen instellingen zoals C.V.V.'s, Streekscholen en Vormingsinstituten (V.J.V.) worden projecten opgezet, met als doel het stimuleren, het ontwikkelen en uitbreiden van een samenhangend beroepskwalificerend educatief aanbod voor volwassenen.

Veel cursussen vinden plaats in het kader van het leerlingwezen of wel met het oog op schakeling via een baan.

Het beleidsvoornemen is er op gericht zo spoedig mogelijk 3 à 4 proefprojecten te starten. Bij eventuele verdere ontwikkeling van de B.K.E. projecten zullen enkele projecten zodanig worden ingericht dat zij tegemoet komen aan bij Molukse werklozen levende scholingsbehoeften.

- de leerling bouwplaatsen

Het betreft hier een subsidiemaatregel, die tot doel heeft werk te creëren voor jongeren die als leerling in de bouwsector werkzaam willen zijn.

- de renovatie van Molukse woningen

Ter gelegenheid van de overdracht door het Rijk van de Molukse domeinwoningen aan de gemeenten, zullen deze woningen worden gerenoveerd. Het Inspraakorgaan pleit voor het tot stand brengen van samenwerkingsverbanden van de Molukse projecten met de renoverende aannemers, zodat bij de inschakeling van Molukse werknemers voor de renovatiewerkzaamheden niet de individuele bekwaamheden van een Molukse bouwvakker tellen, maar de collectieve bekwaamheden van de Molukse bouwploeg.

Bovenstaand voorstel heeft tot gevolg dat de mogelijkheid om met de renoverende aannemer een arbeidsovereenkomst aan te gaan, aan de individuele deelnemers van de projecten wordt ontzegd. Dit acht de Regering principieel onjuist. Doelstelling van het subsidiëren door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van tijdelijke arbeidsplaatsen voor langdurig werklozen is immers het bevorderen van de (her)inschakeling van deze groep in het arbeidsproces. Bovendien beperkt de angst van het Inspraakorgaan dat uitsluitend "bekwame Molukse bouwvakkers" zullen worden ingeschakeld, zich uitsluitend tot die deelnemers die nog niet in staat zijn vaste en regelmatige arbeid te verrichten. Ook ongeschoolde of geofende bouwvakkers kunnen immers bij de renovatie worden betrokken.

Voorzover dat in haar vermogen ligt zal de Regering met kracht de inschakeling van Molukse bouwvakkers bij de renovatieprojecten bevorderen. Daartoe zal op korte termijn contact met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten worden opgenomen.

5.3. Werkgelegenheidsprojecten

In paragraaf 5.1 zijn een aantal oorzaken aangegeven, die een doelmatig functioneren van de werkgelegenheidsprojecten verhinderen. In het advies van het Inspraakorgaan worden ook nog andere genoemd.

Bovendien kan bij voortzetting van de projecten in hun huidige vorm niet worden voorkomen, dat na afloop een aantal deelnemers zich weer in de situatie zullen bevinden, waarin zij voor hun deelname aan het project reeds verkeerden.

Uit verontrusting over de hoge werkloosheid onder Molukse jongeren en de daarmee gepaard gaande welzijnsproblematiek, een verontrusting die nog werd versterkt door de in deze reactie gesignaleerde knelpunten bij het ontwikkelen van een beleid, gericht op de bestrijding daarvan, is door de departementen van C.R.M., Sociale Zaken en Werkgelegenheid, O en W en Binnenlandse Zaken, de idee van de pilot-projecten ontwikkeld.

Er is naar gestreefd om door middel van een geïntegreerde aanpak een netwerk van voorzieningen te ontwikkelen, waarvan elk in een bepaalde fase een specifiek hulpaanbod kan doen. De voorgestane voorzieningen kunnen dan tevens een aantal "witte vlekken" in het bestaande hulpaanbod wegwerken. De witte vlekken die werden geconstateerd zijn het gevolg van manco's in de bestaande subsidieregeling.

In de volgende activiteiten moet in het kader van de pilot-projecten worden voorzien:

- a. hulpverlening
- b. het weer wennen aan werk of scholing
- c. beroepsoefening
- d. beroeporiëntatie en beroepenvoorlichting
- e. tweede kansonderwijs en scholing
- f. vorming
- g. individuele en groepsbegeleiding

De regering constateert dat zich bij de Molukse werkgelegenheidsprojecten voor een deel soortgelijke knelpunten voordoen, als die, welke aanleiding zijn geweest voor het opzetten van de zogenaamde pilot-projecten.

De regering is dan ook van mening dat de eerste pilot-projecten met spoed moeten worden opgestart. Een snelle start opent dan de mogelijkheid om de met deze pilot-projecten opgedane ervaring nuttig te besteden ten gunste van een beter functioneren van de Molukse werkgelegenheidsprojecten.

De ervaringsfeiten, verbonden aan de breed op te zetten pilot-projecten, zijn echter pas over enige jaren beschikbaar.

Mede om die reden moet, ook zonder de ervaring met de pilot-projecten, binnen de nu beschikbare mogelijkheden, worden gewerkt aan een verbreding van de nu bestaande Molukse werkgelegenheidsprojecten tot leer en werk-projecten.

Nagegaan moet worden, hoe, door het treffen van aanvullende voorzieningen in de sfeer van onderwijs, maatschappelijke dienstverlening (aanvulling in algemeen vormende zin) en coördinatie, de effectiviteit van de werkgelegenheidsprojecten kan worden vergroot. Tevens moet worden gestreefd naar een differentiatie in de werksoorten. Dit betekent concreet dat het opdoen van werkervaring niet alleen moet plaatsvinden in de bouw, maar ook in de metaal-, administratieve en verzorgende sector. Deze differentiatie kan ook deelneming van werkloze Molukse vrouwen bevorderen.

Met het oog daarop is het ook van belang te komen tot een andere organisatorische opzet.

Het beheer van de werkgelegenheidsprojecten zou moeten staan onder verantwoordelijkheid van de gemeente, die ook als formele subsidieaanvrager optreedt. De feitelijke uitvoering kan, afhankelijk van de plaatselijke situatie, deels geschieden door de gemeente, en deels worden gedelegeerd aan andere instanties.

Ook de coördinatie, met name gericht op een juiste afstemming van de verschillende voorzieningen binnen het project - naast werkgelegenheid, ook maatschappelijke dienstverlening en onderwijs - moet geschieden door de gemeente. In de andere organisatorische opzet past ook de instelling van een begeleidingscommissie onder voorzitterschap van de gemeente, waarin de betrokken Molukse organisaties, het particuliere initiatief en de gedeconcentreerde rijksdiensten zijn vertegenwoordigd.

De regering heeft begrip voor het feit dat van Molukse zijde wordt aangedrongen op een zoveel mogelijk Moluks karakter van de werkgelegenheidsprojecten, tot uiting komend in de wens tot projecten onder Moluks beheer.

De regering meent echter dat de effectiviteit van de werkgelegenheidsprojecten met een bredere opzet beter kan worden gewaarborgd door het inschakelen van bestaande kaders, waarbij de stuurgroep onder leiding van de gemeente de coördinatie op zich neemt. Het Moluks karakter kan dan worden verzekerd door de inbreng van Molukse vertegenwoordigers in de begeleidingscommissie.

Samengevat resulteert de volgende opzet voor werkgelegenheidsprojecten in brede zin, dat wil zeggen de huidige werkgelegenheidsprojecten, uitgebreid met een aantal voorzieningen in de sfeer van onderwijs, maatschappelijke dienstverlening en coördinatie. Aan de hand van de met de pilotprojecten opgedane ervaring kan worden besloten tot een verdere intensivering van de projecten.

- a) Coördinatie: door de gemeente
- b) Beheer: door de gemeente, of gedelegeerd aan andere plaatselijke bijv. Molukse instanties.
- c) Zowel bij de coördinatie als bij het beheer wordt de gemeente bijgestaan door een begeleidingscommissie.

d) Financiering

Bij de financiering door de departementen van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, CRM en O en W moeten de projecten als één geheel worden beschouwd. Daardoor kan er sprake zijn van één subsidiekanaal en kunnen de subsidieaanvragen vanuit één punt op Rijksniveau (het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) worden behandeld.

Een te installeren interdepartementale commissie zal voor de beoordeling en financiële afwerking mede zorg moeten dragen.

e) Samenstelling van de begeleidingscommissie

Over het algemeen zal de begeleidingscommissie van een werkgelegenheidsproject moeten bestaan uit de volgende personen en instanties.

- vertegenwoordiger uit het gemeentebestuur (lid B en W)
- vertegenwoordigers van de lokale Molukse gemeenschap
- vertegenwoordigers van de bestaande Molukse beheersstichting
- ambtelijk vertegenwoordiger(s) van de gemeente
- vertegenwoordiger van het districtsbureau van de arbeidsvoorziening
- vertegenwoordiger van het gewestelijk arbeidsbureau
- vertegenwoordiger van het provinciaal Bureau Landelijk Contact (CRM)
- vertegenwoordiger inspectie onderwijs
- vertegenwoordiger(s) van andere bij het project betrokken instanties.

6. Resterende knelpunten

6.1. Uitvoering maatregelen, aangekondigd in de nota "De problematiek van de Molukse minderheid in Nederland".

De eerste drie door u op blz. 24 van uw advies genoemde punten zijn besproken in voorgaande hoofdstukken. Naast de inschakeling van speciale consultants welke reeds is gerealiseerd, krijgen de maatregelen ter verkleining van de achterstand van Molukse jongeren en ter bevordering van indienstneming van Molukse werknemers nu concreet gestalte.

Ten aanzien van de punten 4 t/m 6 kan worden opgemerkt dat met ingang van 1 januari 1977 op grond van de "Wet betreffende de positie van Molukkers"

van 1976, in samenhang met artikel 5 van de Grondwet, alle overheidsfuncties, met uitzondering van die in de krijgsmacht openstaan voor in Nederland woonwachtige Molukkers.

In een circulaire van 1 februari 1979 is aan de Ministers en aan de andere overheden verzocht er op te willen toezien dat de bereidheid tot inschakelen van Molukse werkzoekenden bij de overheid ook daadwerkelijk gestalte krijgt.

Vervolgens is (in verband met gerezen vragen) op 2 april 1979 per circulaire aan de Ministers en andere overheden geschreven dat aan Molukkers geen aanstelling in overheidsdienst mag worden onthouden vanwege het feit dat zij geen Nederlander zijn.

Thans wordt een onderzoek gehouden naar het daadwerkelijk openstaan van de overheidsdienst voor leden van minderheidsgroepen. Dit onderzoek zal o.a. het werkzaam zijn van leden van minderheidsgroepen bij de overheidsdienst dienen te inventariseren en moeten nagaan hoe de gehanteerde selectiemiddelen uitwerken op de toegankelijkheid van de overheidsdienst voor deze minderheidsgroepen.

Op basis van dit onderzoek zal de regering nagaan in hoeverre nadere maatregelen ter stimulering van de indiensttreding van minderheden door overheidsinstellingen in overweging moeten worden genomen.

6.2. Samenhang in het beleid

In uw advies (blz. 5 e.v.) dringt u, naar de opvatting van de regering, terecht aan op een betere afstemming van het beleid, welke de verschillende departementen voeren ter verbetering van de positie van Molukse jongeren. De regering is van mening dat nu de coördinatie van het beleid ten aanzien van alle minderheden valt onder de verantwoordelijkheid van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken een kader is geschapen, waarbinnen aan een betere afstemming van de te treffen maatregelen kan worden gewerkt.

De coördinatie op Rijksniveau zal een vervolg moeten krijgen op provinciaal en lokaal niveau, in het bijzonder waar het gaat om concrete projecten (zie ook hoofdstuk 5).

6.3. Deelname van het Inspraakorgaan aan lokale experimenten

Uw Inspraakorgaan betreurt het feit, dat door personeelsgebrek rechtstreekse deelname van medewerkers van het Bureau Inspraakorgaan in lokale experimenten niet mogelijk is.

De regering is er voorstander van om bij het opzetten en uitvoeren van lokale experimenten zoveel mogelijk gebruik te maken van de op lokaal niveau aanwezige krachten, zowel van arbeids- en particuliere instellingen als van Molukse organisaties.

De rol en de taakopvatting van het Inspraakorgaan is overigens onderwerp van de besprekingen, welke worden en zullen worden gehouden in verband met het door de regering voorgestane beleid ten aanzien van de inspraak van minderheden op landelijk niveau. Momenteel ligt het voorontwerp van wet "Wet Inspraak etnische minderheden en woonwagenbewoners" met het ontwerp van een Algemene Maatregel van Bestuur, houdende de instelling van een Molukse inspraakorgaan voor inspraak bij o.a. de organisaties van minderheden.

6.4. Informatieverschaffing

De regering onderschrijft het belang van informatieverschaffing van de zijde van de overheid over de arbeidsmarkt ten behoeve van de werkzoekenden. Ook de toekomstige inspraakorganen van minderheden zullen een rol

moeten spelen in de informatiestromen van de overheid naar de minderheden en omgekeerd. Het voorlichtingsbeleid ten aanzien van minderheden in aanvulling op de reeds bestaande mogelijkheden, zal mede tegen het licht van de op landelijk niveau tot stand te brengen inspraakorganen, verder worden uitgewerkt, zoals ook in de Ontwerpnota Minderhedenbeleid wordt aangekondigd.

6.5. Discriminatie

De regering deelt de veronderstelling van het Inspraakorgaan, dat discriminatie als één van de belemmerende factoren moet worden beschouwd voor de toetreding van minderheden tot de arbeidsmarkt. De regering acht een actief beleid inzake bestrijding van discriminatie gewenst. Daarvoor wordt een studie uitgevoerd naar de ervaringen en effectiviteit van anti-discriminatie maatregelen. Gedacht wordt onder meer aan het oprichten van een anti-discriminatie-instituut. Voorts wil de regering door een doelgerichte voorlichting de aangifte-bereidheid van overtredingen van de verschillende artikelen uit het Wetboek van Strafrecht, die discriminatie wegens ras strafbaar stellen, bevorderen.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,

drs. G. van Leijenhorst

Door de ICM voorbereide reactie op het advies 'Welzijn' van het
In spraakorgaan Moluks Welzijn, uitgebracht op 22 mei 1981

---

1. Principes van welzijnswerk t.b.v. Molukkers.

Met instemming neem ik kennis van het gegeven, dat de uitgangspunten van het beleid van het Ministerie, zoals aangehaald op pag. 9 van het advies, door u onderschreven worden. Het lijkt geen twijfel, dat de bijdrage van welzijnswerk aan het weerbaar maken van mensen en het inzichtelijk en hanteerbaar maken van de eigen situatie slechts dan effectief is, indien dat welzijnswerk geen opgelegde zaak is, maar mede door de mensen zelf wordt vorm gegeven. Ik stel in dit verband vast dat in uw advies waardering wordt geuit voor het open houden voor de mogelijkheid van maatschappelijk werk via het spoor van de rijkssubsidieregeling samenlevingsopbouw en voor de vormgeving van drugshulpverlening aan Molukkers via methoden die aansluiten aan het eigen milieu.

Ook vind ik mij in uw pleidooi voor méér samenwerking op plaatselijk niveau tussen diverse het welzijn behartigende Molukse organisaties, hetgeen het draagvlak ten goede komt.

De inbreng van personen uit de groepering waar het welzijnswerk zich op richt krijgt in het gevoerde beleid veel nadruk.

Dit is, waar instellingen voor samenlevingsopbouw t.b.v. Molukkers zijn, al in grote mate het geval. Immers, de besturen bestaan praktisch uitsluitend uit Molukkers.

De overheid kan, om welzijnswerk te doen aansluiten bij de betrokken doelgroep, wel de voorwaarden scheppen, doch de Molukse vrijwilligers, vertegenwoordigers en functionarissen zullen uiteindelijk er inhoud aan moeten geven.

Dit geldt des te meer, waar u in uw advies stelt, dat 'er een structurele fout aan het lokale molukse welzijnswerk kleeft', omdat in het recente verleden volledig voorbij werd gegaan aan datgene, wat er al aan gemeenschapsleven bestond. Nog afgezien van de juistheid van uw stelling, mis ik daarbij overwegingen omtrent het verhogen van het bestaande gemeenschapsleven om in de situatie, waarin de molukse gemeenschap nu éénmaal als onderdeel van de nederlandse samenleving verkeert, de taken te vervullen waarvoor het welzijnswerk voor Molukkers staat.

Uw opmerkingen, welke als kritiek op het overheidsbeleid naar voren worden gebracht, worden m.i. niet ondersteund door argumenten.

De overheid is uiteraard op de hoogte van het bestaan van onderlinge vormen van hulpbetoon en eigen wijzen van belangenbehartiging voor en door Molukkers. Een en ander wordt ook in het huidige beleid in zijn waarde gelaten. Het neemt echter niet weg dat de overheid het tot zijn plicht rekent positief aan te sluiten aan initiatieven van particuliere instellingen, die welzijnsactiviteiten ondernemen.

Waar u stelt, dat 'Molukse stichtingen zich in heel wat plaatsen ontwikkelen tot opposanten van de overige wijkorganisaties' is n.m.m. veeleer sprake van vaak een uiterst complexe verhouding tussen plaatselijke organisaties en hun vertegenwoordigers.

Niet altijd is begrepen, dat het werkterrein van stichtingen niet slechts voorbehouden is aan een aantal bestuurleden van een stichting, doch dat stichtingen in principe ten dienste staan van de gehele Molukse gemeenschap.

In een aantal gevallen is de door u gesignaleerde polarisatie om diverse redenen opgetreden, doch er zijn vele situaties, waarin van eendrachtige samenwerking tussen de diverse organisaties sprake is. De polarisatie treedt naar mijn ervaring vooral daar op, waar in eigen kring niet duidelijk gesproken is over de taken, werkzaamheden en het beheer van de stichting.

Voorts streeft het Ministerie van C.R.M. ernaar het democratische functioneren van (ook Molukse) welzijnsinstellingen juist te bevorderen. Met u acht ik het van groot belang, dat gesprekken plaatsvinden tussen lokale organaties, om te komen tot een duidelijke positie-bepaling van de stichtingen.

Ik heb hier ook uiting aan gegeven in mijn begeleidend schrijven bij de concept-subsidieregeling d.d. 30 juli 1980.

De taakstelling van de molukse stichtingen is breder dan u in uw advies signaleert. Waar u de nadruk vooral legt op een vermeende voorkeur van C.R.M. voor relatie-verbetering met Nederlanders, constateer ik, dat dezerzijds veel belang wordt gehecht aan activiteiten op het terrein van de pleitbezorging, maatschappelijke belangenbehartiging en voorlichting.

U dient deze opmerking te plaatsen tegen mijn eerdere opmerking over samenwerking tussen de plaatselijke organisaties. Hiertoe dient m.i. de bereidheid van allen als uitgangspunt aanwezig te zijn.

Het takenpakket van stichtingen voor samenlevingsopbouw t.b.v. Molukkers vloeit voort uit de doelstellingen, welke zij zich hebben gesteld en die op grond van de Rijkssubsidieregeling Samenlevingsopbouw, deel E, subsidiabel zijn. Uw opvatting, dat deze welzijnsstichtingen in principe taken zouden dienen te hebben op het gehele terrein van het welzijnsbeleid, deel ik niet. Ik volsta met op te merken, dat alhoewel genoemde Rijkssubsidieregeling ruime toepassingsmogelijkheden kent, zij niet het totale welzijnsveld omvat.

Met betrekking tot de maatschappelijke dienstverlening vermeld ik, dat de stelling, zoals vermeld op pag. 84 van uw advies n.m.m. onjuist is. Het maatschappelijk werk ten aanzien van Molukse hulpzoekenden wordt, zoals bekend is, niet exclusief uitgevoerd door Nederlandse instellingen voor algemeen maatschappelijk werk. U heeft dat overigens zelf ook elders in uw advies geconstateerd.

Voor zover u doelt op de wenselijkheid een hechtere samenwerking binnen de Molukse gemeenschap te bereiken, welke de effectiviteit van het werk van welzijnsinstellingen voor Molukkers dient, ben ik met u eens, dat een brede plaatselijke ondersteuning gewenst is. Het komt mij evenwel als een ongewenste zaak voor, indien het streven in de plaatselijke Molukse gemeenschap naar een samenhangend voorzieningenpakket op plaatselijk niveau leidt tot creatie van een veelvoud van voorzieningen - zowel Molukse naast niet-Molukse -. Met name waar het handelt om gespecialiseerde hulpverlening, acht ik dit ongewenst.

Veeleer dient gestreefd te worden naar samenwerking met en tussen instellingen, waarbij - indien het dienst- of hulpverlening aan Molukse cliënten betreft - inbreng van Molukse zijde in de bestaande dienst- of hulpverlening gegarandeerd wordt.

Het kan bij een effectief voorzieningenpakket niet gaan om het hebben van eigen voorzieningen als doel in zichzelf. Het gaat erom de voorzieningen, welke er zijn, zo effectief mogelijk te laten werken, óók voor Molukkers.

In de praktijk kan dat betekenen, dat in sommige plaatselijke situaties wellicht ook de beheersvorm aangepast dient te worden. Ik wijs de stelling, dat het hebben van eigen voorzieningen een grondrecht is, voor zover daarmee de overheid een plicht zou worden opgelegd deze voorzieningen te bekostigen. Ik ben van mening, dat de overheid in onze samenleving tot taak heeft voorwaarden te scheppen, dat de belangen van leden van minderheden - daarbij gelet op hun eigen culturele achtergrond - voldoende worden behartigd.

2. Decentralisatie

U houdt in uw advies met betrekking tot decentralisatie een pleidooi voor aanpassing en uitbreiding van de Rijkssubsidieregeling Samenlevingsopbouw, deel E.

U illustreert dit met het argument, dat de aanpak van achterstelling van etnische bevolkingsgroepen niet zonder meer overgelaten kan worden aan het inzicht van gemeentebesturen en met uw zorg, dat decentralisatie plaatsvindt op belangrijke beleidsterreinen op het moment, dat etnische groepen inspraak beginnen te krijgen op het regeringsbeleid.

De redenen, welke ten grondslag liggen aan het overheidsbesluit op bepaalde terreinen decentralisatie door te voeren, gelden evenzeer voor minderheden als voor hen, die daartoe niet behoren. Ook voor minderheden hebben de gemeentebesturen een directe verantwoordelijkheid. Er is naar mijn mening geen specifiek argument te noemen op grond waarvan bij voorbaat gesteld kan worden, dat gemeenten deze taak niet waar zouden kunnen maken.

Op centraal overheidsniveau zal wel blijvend nauwlettende aandacht geschonken worden aan de mate, waarin de door u aangehaalde achterstelling wordt bestreden.

Op plaatselijk niveau wordt - waar het gaat om inspraak van minderheden - reeds in vele gevallen in gemeentelijk beleid inspraak mogelijk gemaakt. Mijn verwachting is derhalve, dat op die niveaus waar beslissingen worden genomen, ook sprake kan zijn van reële invloed van vertegenwoordigers van minderheden op het plaatselijk beleid.

In dit kader is het niet noodzakelijk dat de Rijkssubsidieregeling Samenlevingsopbouw - deel E - aanpassing en uitbreiding behoeft.

Ik ben met u eens, dat getracht moet worden de verschillende subsidiesystemen plaatselijk samenhangend te hanteren.

3. Categorieel werk

Met betrekking tot de kwestie van de decategoralisering merk ik naar aanleiding van uw advies het volgende op.

Het overheidsbeleid is niet gericht op het toegankelijk maken van algemene voorzieningen enerzijds en het onmogelijk maken van categoriaal werk anderzijds.

U weet, dat het gevoerde beleid genuanceerder is. Naar mijn mening zou het even onwenselijk zijn als uitsluitend categoriaal werk werd opgezet onder uitsluiting van algemene voorzieningen. Samenwerking met algemene instellingen op voet van gelijkwaardigheid, zoals deze nadruk krijgt in uw advies, dat wil zeggen dat samenwerking van Molukkers en een algemene voorziening afhankelijk wordt gesteld van het bestaan van een "eigen" identieke voorziening, kan ik niet ondersteunen, omdat dit zou betekenen, dat een door mij ongewenst dubbel voorzieningenpakket zou ontstaan. Gelijkwaardigheid hoeft naar mijn mening niet te betekenen dat altijd eerst een eigen voorziening wordt toegekend, doch kan evenzeer bestaan uit participatie in een bestaande organisatie. Te denken valt aan deelname in bestuur, op werkniveau of op stafniveau bij een ook voor Molukkers werkzame instelling. Zoals ik reeds eerder stelde, betekent samenwerking in mijn visie óók niet vanzelfsprekend, dat beroepskrachten slechts bij algemene instellingen aangehaakt kunnen worden. De effectiviteit van de voorziening staat voorop.

4. Landelijk welzijnswerk

De gesprekken tussen het departement en Molukse vertegenwoordigers (Badan Persatuan, InCoWeMo en LKOMS) hebben zich met instemming van alle participanten qua inhoud beperkt tot de functie van begeleiding van de stichtingen voor samenlevingsopbouw ten behoeve van Molukkers. Met betrekking tot een Landelijke Federatie van welzijnswerk ten behoeve van Molukkers verkeer ik in de positie af te moeten wachten, welke initiatieven van Molukse zijde mij eventueel bereiken. Inmiddels heb ik u laten weten, dat het in mijn voornemen ligt het Landelijk Contactorgaan (LKOMS) een subsidie te verstrekken ten behoeve van de begeleidingsfunctie van stichtingen ten behoeve van Molukkers en dat ik niet overweeg ook zowel de Badan Persatuan en de Initiatiefgroep Coördinatie Welzijn Molukkers (InCoWeMo) een subsidie te verstrekken voor de uitvoering van dezelfde functie.

5. Subsidie-circulaire

De aanbiedingsbrief, waarmee de concept-circulaire aangeboden werd aan de welzijnsinstellingen voor Molukkers, biedt naar mijn mening een duidelijke motivering, waarom een nieuwe concept-circulaire ontworpen is. Zeker als deze in relatie gebracht wordt met het verslag van het overleg, dat in februari 1980 te Bergen met vertegenwoordigers van stichtingen ten behoeve van Molukkers is gevoerd. Het is juist, dat daar zeker niet alle stichtingen vertegenwoordigd waren.

Elke stichting was echter uitgenodigd en heeft het uitvoerig verslag toegestuurd gekregen. In de bovengenoemde aanbiedingsbrief is tevens aangegeven, dat provinciegewijs bijeenkomsten belegd konden worden met de in die provincie gevestigde stichtingen. Tijdens de in de meeste provincies gehouden bijeenkomsten is op verzoek uitvoerig uitleg gegeven en overleg gepleegd met de betrokken besturen.

Het is juist - zoals u stelt - dat recreatieve activiteiten van belang kunnen zijn voor groepen uit de Molukse samenleving om deze "over de drempel" van de instelling te krijgen. Anderzijds mag men verwachten, dat, indien reeds een aantal jaren hiervoor subsidie ter beschikking is gesteld, de drempel in belangrijke mate inmiddels is geslecht.

Juist de relatie tussen de activiteiten en de doelstellingen van de instelling, die - meer dan voorheen nadruk krijgen - zal leiden tot het organiseren van activiteiten voor die groepen, voor wie dat het meest zinvol is (u noemt hier terecht werklozen, maar ook zijn te noemen: bejaarden en vrouwen).

Elk van deze groepen heeft een eigen activiteitenaanbod nodig. Er dient dan ook gerichte aandacht aan deze groepen gegeven te worden. Ik meen, dat de functies zoals deze genoemd worden in de concept-circulaire, geen verenging inhouden. Indien de praktijk zou uitwijzen, dat dit wel het geval is, ben ik bereid betreffende passages van de subsidie-circulaire te heroverwegen.

Met betrekking tot de pleitbezorging of belangenbehartiging merk ik het volgende op. Deze functie behoort van ouds tot het werkterrein van een instelling voor samenlevingsopbouw. U wijst hier zelf ook op in uw advies. De wijze, waarop concrete vorm gegeven wordt aan deze functie, is een zaak van betrokken Molukse gemeenschap zelf.

Ik meen, op grond van bovenstaande, dat deze functie in de concept-circulaire gehandhaafd moet blijven.

Uw advies, dat de overheid toeziet op de samenstelling van stichtingsbesturen, ontmoet bij mij bezwaren. De overheid dient zich juist te onthouden van dergelijk toezicht. Wel kunnen algemene beginselen van toepassing zijn, zoals t.a.v. het stellen van voorwaarden in het kader van genoemde democratisering. De Molukse gemeenschap ter plaatse zal moeten zorgdragen voor een bestuur, waarin samenwerking en een afspiegeling van verschillende vertegenwoordigingen uit de plaatselijke Molukse gemeenschap tot uitdrukking komen". Dit kan met behulp van statuten geregeld worden.

De normering van de aanstelling van beroepskrachten, zoals die in het verleden werd gehanteerd, wordt in zijn absolute losgelaten. Uw opmerking omtrent de noodzaak van voldoende inzet van professionele werkrachten, is terecht.

Bij de beslissing om een beroepskracht ter beschikking te stellen wordt aan dit aspect reeds ruime aandacht gegeven.

Niettemin zal voor het bepalen van de subsidiëring van een beroepskracht de omvang van de bevolking een rol mede moeten blijven spelen. Bij voorkomende gevallen - een plaatselijk te geringe bevolkingsgrootte - kan misschien een regionaal inzetbare beroepskracht uitkomst bieden. Wat uw opmerkingen betreft over het salaris van een beheerder/conciërge, meen ik dat de praktijk heeft aangetoond, dat de eis aan de Molukse instellingen voor een percentage van 20 van het subsidiabele jaarsalaris van deze functionaris zorg te dragen, voor sommige stichtingen financiële problemen kan opleveren. Ik neem mij voor in de definitieve circulaire het percentage op te trekken van maximaal 75 naar maximaal 85.

Ook voor de strofes m.b.t. audio-visuele apparatuur heeft u enige opmerkingen gemaakt, m.n. waar het gaat om het inhoudelijk gedeelte van door instellingen - of in opdracht van hen - gemaakte produkties. Uw uitgesproken vrees, dat het departement haar niet-welgevallige produkties niet zou subsidiëren, is ongegrond. Immers, de vraag naar apparatuur is een andere dan de vraag aan het departement voor

subsubdiëring van een omschreven audio-visueel project. In elk geval is de relatie subsidieaanvrager - subsubdiënt niet wezenlijk anders dan bij de overige activiteiten. In deze reactie kan ik niet in detail ingaan op een aantal resterende opmerkingen die u gemaakt hebt t.a.v. huisvestingskosten, deskundigheidsbevordering, organisatiekosten, de niet-subsidiale kosten e.d. Bij het uitbrengen van de uiteindelijke subsidiecirculaire zal wel op deze punten uw advies een rol spelen.

6. RBR Maatschappelijke Dienstverlening

De Rijksbijdrageregeling Maatschappelijke Dienstverlening is een bestuurlijke maatregel, welke als zodanig geen oordeel kan geven en geeft over de wenselijkheid of maatschappelijke dienstverlening al dan niet vanuit een categorale of algemene instelling gegeven wordt. Uw constatering, dat er thans nog geen Molukse maatschappelijke werkinstellingen zijn, is juist. Het is echter mogelijk om - op basis van de Rijkssubsidie-regeling Samenlevingsopbouw - deel E - maatschappelijk werkfuncties toe te kennen aan categorale instellingen. Evenzeer bestaat de mogelijkheid, indien een categorale instelling erkend is als maatschappelijk werkinstelling binnen de Rijksbijdrageregeling, gelden categoriaal aan te wenden.

Ik zou het betreuren, indien wijkorganisaties niet mee zouden willen werken aan maatschappelijk-werk-projecten vanuit een algemene instelling t.b.v. de Molukse gemeenschap. Dit zou immers betekenen, dat in elke Molukse gemeenschap eerst een maatschappelijk werker aangesteld zou moeten worden, zonder dat eerst de vraag aan bod komt wat plaatselijk nodig en het meest wenselijk is. Het verdient thans de voorkeur de ervaring van de als experiment in het kader van het stimuleringsbeleid gestarte en nog te starten projecten af te wachten aan de hand van de gevraagde evaluaties. De plaatselijke situatie lijkt te zeer uiteen te lopen om de door u gesignaleerde problemen bij samenwerkingsprojecten te herleiden tot de vraag of al of niet voorzien is in een eigen plaatselijke categorale instelling voor maatschappelijk werk. De beoogde samenwerking laat zich ook anders in de praktijk invullen.

7. Randgroepjongeren

Ik acht uw opmerkingen over de definiëring van randgroepjongeren waardevol.

In uw mening, dat pas dan van randgroepjongeren sprake is, als zij het contact met zowel de Nederlandse als de Molukse samenleving en de voor hen bedoelde instellingen verloren hebben, kan ik mij vinden. Dit zal ook uitgangspunt worden in te treffen maatregelen. Uw voorstel om studie te verrichten over Molukse randgroepjongeren zal worden voorgelegd aan de commissie Onderzoek van de ICM.

Waardering tref ik ook aan in uw commentaar op de gedachte door middel van pilot-projecten de effecten te verhogen van maatregelen op verschillende terreinen als: werkgelegenheid, huisvesting, scholing en welzijnswerk.

Met u ben ik het eens, dat zeer zorgvuldig dit idee ingang dient te vinden in de Molukse gemeenschap en aan te sluiten bij reeds bestaande Molukse initiatieven, waar deze voorhanden zijn. Naar mijn mening dient wel gewaakt te worden voor het om deze en algemene voorzieningen heen bouwen van nieuwe structuren.

Vandaar dat in de voorstellen dezerzijds volstaan is met het vragen van gerichte aandacht op plaatselijk niveau.

Daarbij komt coördinatie vanuit het gemeentebestuur het meest voor de hand liggend voor vanwege de mogelijkheid van afstemming van maatregelen van diverse overheden en de steun van het gemeentelijk ambtelijk apparaat. Het draagvlak dient echter breder te zijn - zoals u ook aangeeft - door alle daarvoor in aanmerking komende Molukse organisaties mede in deze aanpak te betrekken.

Voorshands zal slechts op bescheiden schaal eerst ervaring worden opgedaan in een 3-tal gemeenten.

Om dezelfde reden is gekozen voor vaststelling van een experimentele duur van deze projecten voor 4 jaar. Nadien zal worden bezien, welke 'follow up' hieraan gegeven kan worden.

Het is beter zich daar thans niet op vast te leggen.

De voorlopige ervaringen met het aanbod in enige plaatsen "straathoekwerk" t.b.v. Molukse jongeren mogelijk te maken, stemmen niet hoopvol. Daarbij spelen externe factoren helaas een grotere rol dan hetgeen in uw advies als vrees naar voren wordt gebracht.

Niet de veronderstelde stimulering van deze voorziening door het departement, maar de inbedding in de reeds bestaande voorzieningen roept kennelijk haast onoverkomenlijke problemen op. Zo moest een experiment in Groningen vanwege onoverbrugbare meningsverschillen tussen bestuur van een club- en buurthuis en de begeleidingscommissie voortijdig worden stopgezet. Eenzelfde aanbod in een andere gemeente kan vanwege tegenstellingen in de Molukse gemeenschap al 2 jaar niet van de grond komen. Ik overweeg in andere gemeenten nieuwe initiatieven mogelijk te maken.

01.057

BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA

VANWEGE H. M. DE KONINGIN
TER BEHANDELING IN HANDEN
GESTELD VAN DE MINISTER VAN

KABINET DER KONINGIN

Postbus 44
8170 AA - Vaassen.

ING - 5 AUG. 1981

EXH. No.

MAANTEKENEN
BINNENLANDSE ZAKEN
INGEKOMEN

11 AUG. 1981

Onderd : DCM

Agenda:

RAPPORTAGE

onderwerp: Terugkeer van Ambonnezen
c.q. Molukkers naar het
land van herkomst.*Binnenlandse Zaken*
*5 augustus 1981 no. 520*Aan Z.K.H. de Koningin der Nederlanden,
en de Nederlandse regering,
en de Eerste en Tweede Kamer der
STATEN-GENERAAL,
te 's-GRAVENHAGE.

uw brief :

Vaassen, 3 augustus 1981

Op verzoek van de zich hier te lande, Nederland, bevindende Ambonnezen casu quo Molukkers die terug wensen naar het land van herkomst doet BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA een dringend beroep op de Koningin der Nederlanden, de huidige regeerders van Nederland, de Eerste Kamer der Staten-Generaal en de Volksvertegenwoordiging bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De Nederlandse Regering heeft destijds in 1951 groepsgewijs de Ambonnezen c.q. Molukkers op militair-dienstbevel naar Nederland overgebracht. Met de belofte dat de Ambonnezen c.q. Molukkers zo spoedig mogelijk naar het land van herkomst terug gebracht zullen worden. De overbrenging naar Nederland is dus geschied onder verantwoordelijkheid van de STAAT DER NEDERLANDEN, die derhalve aansprakelijk is voor alle gevolgen van dien.

De Ambonnezen c.q. Molukkers wensen niet meer langer in Nederland te verblijven. In verband dat de Nederlandse Regering haar belofte niet nakomt bevinden de Ambonnezen c.q. Molukkers hier in Nederland al meer dan dertig jaren. Nu eisen de Molukkers al hun rechten van de STAAT DER NEDERLANDEN die voor de opzending naar Nederland verantwoordelijk is. De Molukkers willen nu terug gaan naar het land van herkomst en zijn thans overgegaan tot actie's zijnde geen huur betalen, geen medewerking verlenen aan de overdracht van Rijkswoningen aan woningbouwcorporaties alsmede het tegenwerken van de overdracht van Rijkskerkgebouwen aan de gebruikers en het niet willen verhuizen van kamp c.q. woonoord naar woonwijk en het niet willen betalen van belastinggelden, water, electriciteit en gas en nog vele andere.

De Ambonnezen c.q. Molukkers hebben nu een beroep gedaan op de BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA met het verzoek om aan de Nederlandse Regering te moeten verzoeken tevens het daarheen te leiden, dat de Ambonnezen casu quo Molukkers die terug willen gaan naar het land van herkomst door de Nederlandse Regering worden terug gebracht naar het land van herkomst met verzekerde begeleiding.

BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA

Vervolgblad - 2 -

BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA eist van de Koningin der Nederlanden, de Nederlandse Regering, regeerders van Nederland en de Volksvertegenwoordiging van Nederland de volle aandacht te besteden voor de terugkeer van de Ambonnezen c.q. Molukkers naar het land van herkomst.

Op verzoek van de Ambonnezen casu quo Molukkers doet BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA een dringend verzoek c.q. beroep op de Koningin der Nederlanden, de Nederlandse Regering, de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal en de Volksvertegenwoordiging van Nederland om zo spoedig mogelijk een begin te maken inzake de terugkeer van Ambonnezen casu quo Molukkers naar het land van herkomst.

Bijgaand treft u een formulier ter kennisneming inzake de wens tot terugkeer van Ambonnezen c.q. Molukkers naar het land van herkomst.
De door vele betrokkenen reeds ingevulde formulier zullen wij u ter zijner tijd doen overhandigen.

BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA stelt het zeer op prijs van u zo spoedig mogelijk te vernemen hoe het verder door de STAAT DER NEDERLANDEN geregeld zal worden inzake de terugkeer van Ambonnezen c.q. Molukkers naar het land van herkomst.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan Z.E. de Ambassadeur van de Republiek Indonesië, Tobias Asserlaan nr. 8 te 's-Gravenhage.

In afwachting op het antwoord uwerzijds, verblijft zij,

hoogachtend,

BADAN PIMPINAN BANGSA
MALOEKOE DI BELANDA,

namens deze,

De Voorzitter,

10.2e

[Redacted signature]

J. Pattimukarj,

de Sekretaris.

10.2e

[Redacted signature]

K. Takakehe.

BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA

Vervolgblad

Model I/TM.

Onderwerp: Terugkeer van Ambonnezen
casu quo Molukkers naar
het land van herkomst.

MODEL

DE ONDERGETEKENDE:

Naam en voornamen (voluit): .....man/vrouw

Adres: ..... Woonplaats/Prov.: .....

..... Postcode: .....

verklaart bij deze naar waarheid zo spoedig mogelijk terug te willen
gaan naar het land van herkomst met verzekerde begeleiding van de STAAT
DER NEDERLANDEN, die de Ambonnezen c.q. Molukkers waaronder ondergetekende,
in 1951 groepsgewijs op militair-dienstbevel naar Nederland heeft over-
gebracht. De overbrenging naar Nederland is dus geschied onder verantwoorde-
lijkheid van de STAAT DER NEDERLANDEN, die derhalve aansprakelijk is voor
alle gevolgen van dien.

— Onder verzekerde begeleiding van de STAAT DER NEDERLANDEN wordt door
de ondergetekende verstaan, dat

- De STAAT DER NEDERLANDEN de zorg ervoor zal moeten dragen om de
ondergetekende met zijn gezin naar het land van herkomst alsmede
de plaats van bestemming aldaar te moeten doen opzenden;
- Alsmede aan de ondergetekende en zijn gezin aldaar een woning
cum annexis voor huisvesting toe te kennen;
- Aan de ondergetekende en zijn gezin aldaar in het land van herkomst
een der uitkeringen krachtens de Sociale Verzekeringswetten toe te
kennen, hetwelk periodiek aldaar zal moeten worden uitbetaald;
- Indien de ondergetekende met zijn gezin in Nederland een pensioen
of uitkering(en) geniet dient deze geheel aldaar in het land van
herkomst te worden uitbetaald. De betaling hiervan zal periodiek
geschieden;
- De kosten die voortvloeien voor de terugkeer van de ondergetekende
met zijn gezin komen geheel ten laste van de STAAT DER NEDERLANDEN.

.....
(Plaatsnaam) (Datum)

.....
(Handtekening)

Bij mijn bezoek aan Vaassen op 8 oktober ~~toen~~ heeft Uw
voorzitter, de heer J. Pattimukaj, mij erop gewezen dat
het u gaat om een grosgewijze terugkeer. Ik heb toen
toegezegd, en ik herhaal dit thans, dat die mogelijkheid voor
zover die afwijkt van de huidige repatriëringsrichtlijnen
~~dat thans niet aanwenig is~~ ⁱⁿ doch dat ik ~~op~~
~~de de betreffende autoriteiten~~ ^(de mogelijkheid van) mij over zo'n grosgewijze
terugkeer nog nader zal oriënteren.

1106

hr. de Winter

81.029

BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA

Postbus 44
8170 AA - Vaassen.

Aan Z.K.H. de Koningin der Nederlanden,
en de Nederlandse regering,
en de Eerste en Tweede Kamer der
STATEN-GENERAAL,
te 's-GRAVENHAGE.

onderwerp: Terugkeer van Ambonnezen
c.q. Molukkers naar het
land van herkomst.

uw brief :

Vaassen, 3 augustus 1981

Op verzoek van de zich hier te lande, Nederland; bevindende Ambonnezen casu quo Molukkers die terug wensen naar het land van herkomst doet BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA een dringend beroep op de Koningin der Nederlanden, de huidige regeerders van Nederland, de Eerste Kamer der Staten-Generaal en de Volksvertegenwoordiging bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De Nederlandse Regering heeft destijds in 1951 groepsgewijs de Ambonnezen c.q. Molukkers op militair-dienstbevel naar Nederland overgebracht. Met de belofte dat de Ambonnezen c.q. Molukkers zo spoedig mogelijk naar het land van herkomst terug gebracht zullen worden. De overbrenging naar Nederland is dus geschied onder verantwoordelijkheid van de STAAT DER NEDERLANDEN, die derhalve aansprakelijk is voor alle gevolgen van dien.

De Ambonnezen c.q. Molukkers wensen niet meer langer in Nederland te verblijven. In verband dat de Nederlandse Regering haar belofte niet nakomt bevinden de Ambonnezen c.q. Molukkers hier in Nederland al meer dan dertig jaren. Nu eisen de Molukkers al hun rechten van de STAAT DER NEDERLANDEN die voor de opzending naar Nederland verantwoordelijk is. De Molukkers willen nu terug gaan naar het land van herkomst en zijn thans overgegaan tot actie's zijnde geen huur betalen, geen medewerking verlenen aan de overdracht van Rijkswoningen aan woningbouwcorporaties alsmede het tegenwerken van de overdracht van Rijkskerkgebouwen aan de gebruikers en het niet willen verhuizen van kamp c.q. woonoord naar woonwijk en het niet willen betalen van belastinggelden, water, electriciteit en gas en nog vele andere.

De Ambonnezen c.q. Molukkers hebben nu een beroep gedaan op de BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA met het verzoek om aan de Nederlandse Regering te moeten verzoeken tevens het daarheen te leiden, dat de Ambonnezen casu quo Molukkers die terug willen gaan naar het land van herkomst door de Nederlandse Regering worden terug gebracht naar het land van herkomst met verzekerde begeleiding.

BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA

Vervolgblad - 2 -

BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA eist van de Koningin der Nederlanden, de Nederlandse Regering, regeerders van Nederland en de Volksvertegenwoordiging van Nederland de volle aandacht te besteden voor de terugkeer van de Ambonnezen c.q. Molukkers naar het land van herkomst.

Op verzoek van de Ambonnezen casu quo Molukkers doet BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA een dringend verzoek c.q. beroep op de Koningin der Nederlanden, de Nederlandse Regering, de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal en de Volksvertegenwoordiging van Nederland om zo spoedig mogelijk een begin te maken inzake de terugkeer van Ambonnezen casu quo Molukkers naar het land van herkomst.

Bijgaand treft u een formulier ter kennisneming inzake de wens tot terugkeer van Ambonnezen c.q. Molukkers naar het land van herkomst.
De door vele betrokkenen reeds ingevulde formulier zullen wij u ter zijner tijd doen overhandigen.

BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA stelt het zeer op prijs van u zo spoedig mogelijk te vernemen hoe het verder door de STAAT DER NEDERLANDEN geregeld zal worden inzake de terugkeer van Ambonnezen c.q. Molukkers naar het land van herkomst.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan Z.E. de Ambassadeur van de Republiek Indonesië, Tobias Asserlaan nr. 8 te 's-Gravenhage.

In afwachting op het antwoord uwerzijds, verblijft zij,

hoogachtend,

BADAN PIMPINAN BANGSA
MALOEKOE DI BELANDA,
namens deze,

De Voorzitter./

10.2e

J. Pattimukalij,

de Sekretaris.

10.2e

K. Takakehe.

BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA

Vervolgblad

Model I/TM.

Onderwerp: Terugkeer van Ambonnezen
casu quo Molukkers naar
het land van herkomst.

MODEL

DE ONDERGETEKENDE:

Naam en voornamen (voluit): .....man/vrouw

Adres: ..... Woonplaats/Prov.: .....

..... Postcode: .....

verklaart bij deze naar waarheid zo spoedig mogelijk terug te willen
gaan naar het land van herkomst met verzekerde begeleiding van de STAAT
DER NEDERLANDEN, die de Ambonnezen c.q. Molukkers waaronder ondergetekende,
in 1951 groepsgewijs op militair-dienstbevel naar Nederland heeft over-
gebracht. De overbrenging naar Nederland is dus geschied onder verantwoorde-
lijkheid van de STAAT DER NEDERLANDEN, die derhalve aansprakelijk is voor
alle gevolgen van dien.

— Onder verzekerde begeleiding van de STAAT DER NEDERLANDEN wordt door
de ondergetekende verstaan, dat

- De STAAT DER NEDERLANDEN de zorg ervoor zal moeten dragen om de
ondergetekende met zijn gezin naar het land van herkomst alsmede
de plaats van bestemming aldaar te moeten doen opzenden;
- Alsmede aan de ondergetekende en zijn gezin aldaar een woning
cum annexis voor huisvesting toe te kennen;
- Aan de ondergetekende en zijn gezin aldaar in het land van herkomst
een der uitkeringen krachtens de Sociale Verzekeringswetten toe te
kennen, hetwelk periodiek aldaar zal moeten worden uitbetaald;
- Indien de ondergetekende met zijn gezin in Nederland een pensioen
of uitkering(en) geniet dient deze geheel aldaar in het land van
herkomst te worden uitbetaald. De betaling hiervan zal periodiek
geschieden;
- De kosten die voortvloeien voor de terugkeer van de ondergetekende
met zijn gezin komen geheel ten laste van de STAAT DER NEDERLANDEN.

.....
(Plaatsnaam) (Datum)

.....
(Handtekening)

2231

16 SEP. 1982

Medeparaaf	Afschriften aan	Voorgaande agendanummers	Verzonden door
10.2e	10.2e	211/X	23/9
Visie	Geldelijk bezwaar 19	Artikel	Weer voorleggen
10.2e			
Getypt door	Aanwijzingen	De Minister van Cultuur, Recreatie en Maatsch. Werk Postbus 5406, 2280 HK Rijswijk	
10.2e	Luchtpost		
Gecollationeerd door	Expresse		
10.2e	Koerier		
Gesteeld door	Aantekenen		
10.2e	Publiceren		
Bijlagen	Uw brief	Ons nummer	Datum
4		CM 02/1030	29-9-82
		Departementsonderdeel	CM - vcl
Onderwerp	Repatriëring	Uiterste datum van verzending	2.57.

doorslag afd. Voorlichting

Hierbij zend ik u enige correspondentie, die
 zich voert gevoerd met de Badan Pimpinan Bangsa
 Mabaekoe di Belanda.

Ik ~~verzoek~~ ⁴ u de vraag om informatie
 m.b.t. groepsgewijze repatriëring, gesteld in de
 brief van 28 juni j.l., te behandelen tegen
 de achtergrond van de eerder correspondentie.

Ik bericht heden de Badan Pimpinan, ~~en~~ haar
 vraag aan u doorgegeven te hebben.

brief Badan Pimpinan 28-6-82
 brief CM 81/11243
 brief Badan Pimpinan 3-8-81
 brief CM 81/10303/1 aan Badan Pimp.

10.2e

 Inlichtingen bij
 10.2e

 Doorkiesnummer / Toestelnummer
 10.2e

Medeparaaf 10.2e		Afschriften aan DCN L2436x Secr xxx L211 IX 10.2e		Voorgaande agendanummers		Verzonden door	
Visie		Gedelijk bezwaar 19		Artikel		Weer voorleggen	
Getypt door		Aanwijzingen		<p>Baden Pimpinan Bayso Matakok di Belanda Postbus 44 0170 AA - Vassar</p>			
Gecollationeerd door		Luchtpost					
		Expresse					
		Koerier					
Gesteld door 10.2e		Aantekenen					
Bijlagen		Uw brief		Ons nummer		Datum	
				C702/1030		21/9 - 81	
				Departementsonderdeel		DEM-VGC	
				Uiterste datum van verzending		25/7	
Onderwerp repatriëring.							

In antwoord op uw schrijven d.d. 28 juni j.l. bericht ik u, uw vraag te hebben doorgegeven aan het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk. Dit Ministerie ~~behandelt~~ ^{is verantwoordelijk voor} handelt zich bezig met de uitroep van regelingen m.b.t. individuele en groepsremigratie, ~~waarover de Mediantant~~ ~~Mediantant van de BZa~~ ~~overheid daartoe bevoegd is.~~ U mag op een zorgvuldige behandeling van uw vraag rekenen.

De Staatssecretaris van
BZa
dr. G. R.

Inlichtingen bij 10.2e

Doorkiesnummer / Toestelnummer 10.2e

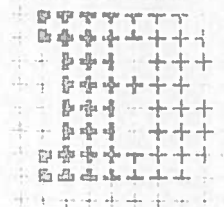
doorslag afd. Voorlichting

T van Molukken ingekomen

1.13

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Postadres
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage
Telefoon 070 - 71 79 11
Telex 32109 biza nl

- Badan Pimpinan Bangsa Maloekoe di Belanda
Postbus 44
8170 AA VAASSEN

Bijlagen	Uw brief	Ons nummer	Datum
-	-	- CM82/1038	- 20 september 1982
Onderwerp		Departementsonderdeel	
- Repatriëring		- DGBB/CM/Vgc	

In antwoord op uw schrijven d.d. 28 juni jl. bericht ik u, uw vraag te hebben doorgegeven aan het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. Dit ministerie is verantwoordelijk voor de uitvoering van regelingen met betrekking tot individuele en groepsremigratie van Molukse ingezetenen. U mag op een zorgvuldige behandeling van uw vraag rekenen.

DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

64 drs. G. van Leijenhorst

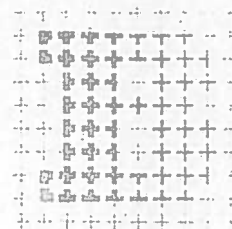
Bezoekadres
Schedeldoekshaven 200
's-Gravenhage

Inlichtingen bij
10.2e

Doorkiesnummer
10.2e

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Postadres

Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 71 79 11
Telex 32109 biza nl

- De Minister van Cultuur, Recreatie en
Maatschappelijk Werk
Postbus 5406
2280 HK RIJSWIJK

Bijlagen

- Div.
- Onderwerp
- Repatriëring

Uw brief

-

Ons nummer

- CM82/1038
- Departementsonderdeel
- DGBB/CM/Vgc

Datum

- 20 september 1982

Hierbij zend ik u enige correspondentie, gevoerd met de Badan Pimpinan Bangsa Maloekoe di Belanda.

Ik verzoek u de vraag om informatie met betrekking tot groepsgewijze repatriëring, gesteld in de brief van 28 juni jl., te behandelen tegen de achtergrond van de eerdere correspondentie.

Ik bericht heden de Badan Pimpinan, haar vraag aan u doorgegeven te hebben.

DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

G. van Leijenhorst drs. G. van Leijenhorst

Bezoekadres

Schedeldoekshaven 200
's-Gravenhage

Inlichtingen bij

10.2e

Doorkiesnummer

10.2e

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA

Postbus 44

8170 AA - Vaassen.

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
INGEKOMEN

30 JUNI 1982

Onderdeel: *Dam IVQC*

Agenda: *1038*

RAPPEL NA

WEEKEN

AANTEKENEN

Aan de Staatssecretaris van
Binnenlandse Zaken,
Postbus 20011,
2500 EA - "s-GRAVENHAGE.

onderwerp: Terugkeer van Ambonezen c.q.
Molukkers naar het land
van herkomst.

uw brief : 14 oktober 1981

Vaassen, 28 juni 1982

VERZONDEN 28 JUNI 1982

Naar aanleiding van uw brief van 14 oktober 1981 met nummer CM81/U1243, departementsonderdeel DGBB/CM/vgc, hebt U aan de Badan Pimpinan Bangsa Maloekoe di Belanda toegezegd dat U over de mogelijkheid van een groepsgewijze terugkeer van Ambonezen c.q. Molukkers naar het land van herkomst nog nader zal oriënteren.

Dat blijkt een schrijven van de Eerste Kamer der Staten-Generaal van 9 september 1981 nr. H/Adt is dit onderwerp inzake terugkeer van Ambonezen c.q. Molukkers naar het land van herkomst ter kennis gebracht van de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken.

De leden van die Commissie zijn hierdoor in de gelegenheid gesteld dit onderwerp in hun beschouwingen te betrekken. Voorts is het in de openbare vergadering der Eerste Kamer van 25 augustus 1981 voor kennisgeving aangenomen.

Aangezien op grond van het feit, dat het reeds enige maanden is geleden inzake de door U gedane toezegging als bovenbedoeld wenst de Badan Pimpinan Bangsa Maloekoe di Belanda van U te vernemen wat de resultaten zijn terzake de groepsgewijze terugkeer van Ambonezen c.q. Molukkers naar het land van herkomst.

In verband dat op het ogenblik de eerste groep van 15 Molukse gezinnen wenst terug te gaan naar het land van herkomst.

De groepen Molukse gezinnen die terug willen gaan naar het land van herkomst wenst een andere behandeling te willen hebben los van de repatriëringsrichtlijnen I en II. Terzake het bovenstaande wenst de Badan Pimpinan Bangsa Maloekoe di Belanda een formeel gesprek met U te hebben.

BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA

Vervolgblad - 2 -

Gaarne stelt de Badan Pimpinan Bangsa Maloekoe di Belanda het zeer op prijs van U schriftelijk te vernemen inzake de mogelijkheid van een groepsgewijze terugkeer naar het land van herkomst en wanneer U de Badan Pimpinan Bangsa Maloekoe di Belanda zal kunnen ontvangen voor een formeel gesprek met U.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan het Kabinet der Koningin, Kabinet van de Minister-President, de Eerste Kamer der Staten-Generaal en de Vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken.

In afwachting op het antwoord uwerzijds, verblijft zij,

hoogachtend,

BADAN PIMPINAN BANGSA
MALOEKOE DI BELANDA,

namens deze,
De Voorzitter,

10.2e

J. Pattimukaij,

de Sekretaris wnd.,

10.2e

10.
J. Patty. 2e

10.2e

Postbus 44

8170 AA - Vaassen

Sekretariaat: W.O.-Vaassen

Voestijnweg 90 B 1 - K 14

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
INGEKOMEN

29 JAN. 1980

Aan

10.2e

Postbus 11756,

2502 AT - 's-GRAVENHAGE.

AANTEKENEN
KOPIE

Inzake: uw schrijven d.d. 15-1-1980
aan een achttal gezinnen in
het woonoord voor Molukkers
te Vaassen

Vaassen, 28 JAN. 1980 .

Geachte 10.2e

In antwoord op uw schrijven van 15 januari j.l. gericht
aan een achttal gezinnen in het woonoord voor Molukkers
te Vaassen die zich tot de Badan Pimpinan Harian Dewan
Kamp Vaassen heeft gewendt, deel ik u het volgende mede.

Ten eerste de voorzitter en andere aanwezige heren ter
vergadering op woensdag 19 december 1979 om 14.30 uur
ten gemeentehuize hebben u onjuist voor- en ingelicht
inzake de door hen gezamenlijk gemaakte problemen.
De voorzitter sprak ter vergadering en ten alle tijde
aangaande Ambonezen casu quo Molukkers als een kip zonder
kop. Deze voorzitter en de zijnen geloof in zijn eigen
fabels.

Ten tweede er is nimmer overleg geweest tussen uw cliënten,
het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk
Werk en de gemeente Epe met de betrokken gezinnen of met
hun vertegenwoordiging de Badan Pimpinan Harian Dewan Kamp
Vaassen. Uw cliënten zijn door betrokkenen op de hoogte
gesteld dat zij een vertegenwoordiging hebben zijnde de
bovengenoemde kampraad die hen vertegenwoordigen en hun
belangen behartigen overeenkomstig hetgeen bepaalde in
artikel 2 van het Reglement Kampraad, welk uw cliënten ook
in hun bezit hebben.

Ten derde betrokkenen zijn geen aanhangers van de Badan Persatuan noch van het Inspraakorgaan Welzijn Molukkers. De ziens- en denkwijze van de voorlichter ter vergadering, de voorzitter, is geheel onjuist.

De plaatselijke Molukse leiding van betrokken gezinnen is de genoemde kampraad: Badan Pimpinan Harian Dewan Kamp Vaassen. De landelijke Molukse leiding van betrokkenen is de BADAN PIMPINAN BANGSA MALOEKOE DI BELANDA.

Van Molukse zijde is en wordt er niet op aangedrongen dat de overheid terzake thans optreedt.

Niemand kan de betrokken gezinnen tegen hun wil in dwingen om te moeten verhuizen naar een andere woning aangezien in Nederland er in principe vrijheid van vestiging is.

De betrokken gezinnen zijn geen woningzoekenden aangezien zij al over een woning beschikken zijnde de huidige huisvesting.

De smoes van de heer 10.2e van de Rijksgebouwendienst ter vergadering zou hij voor zichzelf moeten laten aangezien hij zelf daarin gelooft.

Gezien, gelezen en gelet op uw schrijven van 15 januari 1980 tracht uw cliënten, het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk en de gemeente Epe, onrechtmatige daden te doen verrichten zijnde detournement de pouvoir en/of abus de droit.

Het betrof woonruimtevorderingen door de gemeente Epe ten behoeve van de bouw van een aantal (82) woningwetwoningen. Ik en u zijn van mening toegedaan, dat uw cliënten geen bevoegdheid toekomt om een woning(en) te vorderen teneinde deze (aan de gemeente toebehorende) woningen te doen afbreken, ook al zou dat geschieden met het doel om op het vrijgekomen terrein woningen te laten bouwen (arrest HR 2 nov. 1951; NJ 1952 no. 64).

Ambonezen casu quo Molukkers: principieel - in eventuele bodem aan de orde te stellen - van oordeel, dat de bewoning wel duidelijk geschiedt met Recht en Titel (gezien en gelet op de historie en de bepalingen die gelden betreffende de opzending naar Nederland).

Nuisance value: In hoeverre is de Staat der Nederlanden (met name het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk) op grond dier historie gehouden Ambonezen casu quo Molukkers 'te huisvesten.

Hierbij verwijs ik u naar hetgeen op 2 februari 1951 terzake door de Nederlandse Regering is overeengekomen betreffende de tijdelijke opzending naar Nederland vastgesteld in de Dienstschriften van het Afwikkelingscommando van de Koninklijke Landmacht, hetwelk is opgenomen in de regeringsnota "De problematiek van de Molukse minderheid in Nederland" op blz. 130.

Het wonen in een kamp casu quo woonoord kent men geen huurovereenkomst c.q. huurcontract. Men heeft nooit een huurovereenkomst getekend. Er is en was geen sprake van het aangaan van een huurcontract met de Staat der Nederlanden voor het gebruiken en bewonen van een barakwoning(en) in het woonoord voor Molukkers te Vaassen.

Dat er van huur geen sprake is blijkt duidelijk uit een brief van de Minister van Maatschappelijk Werk van 3 mei 1960, welk is getekend door M.A.M. Klompé overeenkomstig hetgeen is besloten in de vergadering met de Eenheidsraad op dinsdag 16 september 1958 om 19.30 uur in het Hotel "Terminus" te 's-Gravenhage.

Hieruit blijkt dat er geen sprake kan zijn van het aangaan van een huurovereenkomst en van het laten doen ontbinden, althans ontbonden, van de huurovereenkomst.

Bij de opening van het woonoord Vaassen voor Molukkers te Vaassen in 1958 door H.M. Koningin Juliana is genoemd woonoord Vaassen geschonken ten behoeve van de huisvesting van de Ambonezen casu quo Molukkers die bij het Koninklijk Nederlands Indisch Leger (KNIL) hebben gediend en de trouwe dienst hebben bewezen in Nederlands-Indië voor het Koninkrijk der Nederlanden en in groepsverband op militair-dienstbevel naar Nederland is overgebracht. Dit kamp moet gezien worden als doortrekkingskamp op weg naar huis althans het land van herkomst.

De overbrenging op militair-dienstbevel maakt de Staat der Nederlanden verantwoordelijk en aansprakelijk voor alle gevolgen daarvan.

De rechtvaardigheid - de goede trouw - brengt mede, dat wanneer de Staat aan Ambonezen casu quo Molukkers toezegt hen in behoorlijk kampen te zullen onderbrengen, volledig voor hen te zullen zorgen en hen zo spoedig mogelijk naar het land van herkomst te zullen brengen, dit dan ook gebeurd. Wanneer de Staat nu om hem moverende redenen de Ambonezen casu quo Molukkers nu al 29 jaar in Nederland doet verblijven, dan eist de rechtvaardigheid dat de Staat deze beloften nauwkeurig nakomt.

Wilde de Staat niet alleen in formele zin maar ook in materiële zin een rechtsstaat zijn, dan zal de Staat zich aan gedane en zij het onder dwang aanvaardde toezeggingen moeten houden, zich aan geldend recht gebonden moeten weten en het niet naar verkiezingen terzijde kunnen stellen.

Omdat de Staat bij de overdracht van souvereiniteit ten volle verantwoordelijk bleef voor het leven en welzijn van de Ambonezen c.q. Molukkers.

Tegen de bouw van de woningen van de tweede fase van het zgn. bestemmingsplan Berkenoord heeft betrokkenen ernstige bezwaren. In verband hiermee heeft de Badan Pimpinan Harian Dewan Kamp Vaassen beroep ingesteld bij de Raad van State. Deze beroepsprocedure is nog in behandeling bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State.

In verband dat het ministerie van CRM en de gemeente Epe, uw cliënten, hierover nimmer overleg heeft willen plegen met de betrokkenen alsmede de door hen gemachtigde vertegenwoordiging kennen uw cliënten de daadwerkelijke redenen van de Ambonezen casu quo Molukkers ook niet.

Op grond van het voorafgaande deelt de Badan Pimpinan Harian Dewan Kamp Vaassen voor en namens de betrokken gezinnen u mede, dat uw sommatie door hen niet worden geaccepteerd en hierbij geretourneerd.

Voor nadere informatie aangaande deze nieuw gemaakte problemen door uw cliënten kunt u zich wenden tot de Badan Pimpinan Harian Dewan Kamp Vaassen, gevestigd te Vaassen, gemeente Epe, correspondentie-adres Postbus 44, 8170 AA - Vaassen.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan H.M. Koningin Juliana ten Paleize Soestdijk, de Ministers van Justitie, van Binnenlandse Zaken, van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, van Algemene Zaken, de aanwezige heren bij de geheime bespreking op woensdag 19 december 1979 om 14.30 uur ten gemeentehuize te Epe (B & W - Kamer) inzake de ontruiming van het woonoord Vaassen, de betrokken gezinnen in het woonoord voor Molukkers te Vaassen en de tjabang-tjabang B.P.B.M.diB. in geheel Nederland.

Hopende u hiermee voldoende te hebben ingelicht, verblijf ik,

hoogachting,

BADAN PIMPINAN HARIAN
DEWAN KAMP VAASSEN,
namens deze.

10.2e

10
.2
e

Postadres

Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 71 79 11
Telex 32109 biza nl

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk
t.a.v. de voorzitter van de Joint Committee
Postbus 5406
2280 HK RIJSWIJK

Bijlagen

Uw brief

Ons nummer

Datum

Onderwerp

24-3-1982

27 april 1982

Departementsonderdeel

Oriëntatie-
reis Indonesië

DGBB/CM/VGC

Hierbij ontvangt u een afschrift van mijn brief aan het bestuur van de Lunettenstichting in antwoord op hun brief van 24 maart jl.

Ik zal het op prijs stellen als in de Joint Committee nog eens de mogelijkheden kunnen worden onderzocht of een aantal bewoners (groepsgewijs?) kunnen repatriëren. Wellicht kan inpassing in een project in Indonesië tot de mogelijkheden behoren.

Ik heb, mede gezien de herhuisvestingsproblematiek, gemeend die kleine opening in mijn antwoord te moeten geven. Ik heb gemeend daarmee de lijn door te trekken die destijds heeft geleid tot het honoreren van een reis van een delegatie uit het woonoord naar Indonesië.

DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

(get.) G. van Leijenhorst

drs. G. van Leijenhorst

Bezoekadres

Inlichtingen bij

Doorkiesnummer

Schedeldoekshaven 200
's-Gravenhage

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

Postadres

Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 71 79 11
Telex 32109 biza nl

Het Bestuur van de Lunettenstichting
Lunetten 24a-nr.61
5263 NT VUGHT

Bijlagen

Uw brief
24-3-1982

Ons nummer
CM82/444

Datum

27 april 1982

Onderwerp
Oriëntatie-
reis Indonesië

Departementsonderdeel

DGBB/CM/VGC

Geacht bestuur,

Uw brief van 24 maart 1982 heb ik in goede orde ontvangen.

Uit uw brief begrijp ik dat u zich woordvoerder maakt van vele bewoners van het woonoord Lunetten. Bij deze bewoners leeft de wens, eens terug te keren naar het land van herkomst. Uw verzoek om een oriëntatiereis te maken met steun van de Nederlandse en Indonesische regering is gebaseerd op het verlangen van deze bewoners na te gaan in hoeverre de levende wens tot terugkeer realiteit kan worden.

Toch wil ik bij uw voornemen enige kanttekeningen plaatsen.

Allereerst zal het u bekend zijn dat een repatriëring van Molukse ingezetenen in het algemeen genomen niet zo eenvoudig is. De laatste jaren is deze repatriëring beperkt mogelijk gebleken en dan nog slechts voor ouderen.

Vervolgens, de oriëntatie reizen waarop u doelt en waarvoor u in aanmerking wilt komen hebben in feite een geheel ander karakter en opzet dan nu uw bedoeling met zo'n reis is. Het gaat bij de oriëntatiereizen meer om een contactlegging met de Indonesische samenleving, waaronder die op de Molukkers; een contact dat belangrijk is voor de beleving van de eigen identiteit van de Molukse mensen in Nederland. Uw oorspronkelijke aanvraag sloot daarop aan.

Slechts zéér ten dele kan in een oriëntatiereis sprake zijn van een verkenning van de mogelijkheden van repatriëring.

In het verleden is één oriëntatiereis mede met het oog daarop georganiseerd kunnen worden en is een aangepast programma voor die reis opgesteld. Die reis betrof juist vertegenwoordigers uit het woonoord Lunetten.

Omdat bovendien thans de mogelijkheden voor oriëntatiereizen zeer beperkt zijn acht ik het antwoord dat u van de voorzitter van de Joint Committee hebt ontvangen begrijpelijk en juist.

- Wel -

Bezoekadres

Inlichtingen bij

Doorkiesnummer

Schedeldoekshaven 200
's-Gravenhage

Verzocke bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

Wel wil ik in de Joint Committee, waarin mijn departement mede vertegenwoordigd is, nog eens de mogelijkheden aftasten voor een repatriëring van mensen uit het woonoord Lunetten. Ik raad u evenwel aan hieromtrent geen hoog gespannen verwachtingen te koesteren.

DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

(get.) G. van Leijenhorst

drs. G. van Leijenhorst

Postadres

Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 71 79 11
Telex 32109 biza nl

- Aan de Voorzitter van de
Joint Committee,
10.2e
Steenvoordeelaan 370,
Rijswijk (Z-H).

Bijlagen

Uw brief

Ons nummer

Datum

- CM82/U1130

- 6 juli 1982

Onderwerp

Departementsonderdeel

- Joint Committee

- DGBB/CM/AL

Geachte Heer Hendriks,

Het concept voor een antwoord op het op 12 juni jl. verzonden bericht van de Nederlandse Ambassade te Jakarta geeft mij aanleiding onderstaande op te merken. Deze opmerkingen zijn reeds telefonisch doorgegeven aan de secretaris van de Joint Committee, 10.2e

1. Verruiming mogelijk repatriëring

De zin: "verzoeken dit aan de pols te houden" lijkt mij beter geplaatst na: "Begrepen is, dat formeel, herhaal formeel, uitsluitend hierover niet verwacht mag worden."

Dit om te voorkomen dat de Ambassade in Jakarta zich belast met zaken als behoud van uitkeringen. Zoals U bekend zal zijn vormt die materie onderwerp van bespreking in de ICM in het kader van een algemeen remigratiebeleid.

2. Paying guests

Dezerzijds wordt sterk de voorkeur gegeven aan rechtstreekse verrekening, door Ambassade, met gastheer. Tussenschakel Panmal werkt bureaucratiserend.

3. Oriëntatiereizen

Een uiterste terughoudendheid van het rijk bij persconferenties e.d.

- is .....

Bezoekadres

Inlichtingen bij

Doorkiesnummer

Schedeldoekshaven 200
's-Gravenhage

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

is mijns inziens op zijn plaats. Ik wijs op de gevoeligheid van deze materie in Molukse én bepaalde Nederlandse kringen. In dit verband wijs ik U op de resolutie die de Badan Persatuan op 24 april j.l. over het functioneren van de Joint Committee aan de Minister-President heeft aangeboden. Temeer daar het hier om een grote groep (13 personen) gaat en aan het nut van deze reizen sterk wordt getwijfelt, acht ik het door CRM organiseren van een persconferentie niet gelukkig.

4. Lunetten-groep

Grote bezwaren bestaan er tegen de door U gehanteerde formule inzake een groep uit het woonoord Lunetten. Op deze wijze wordt het beeld versterkt dat toch al bestaat ten aanzien van reizen naar Indonesië op kosten van de Staat. Dit zal men zeker als een vakentiereisje afschilderen. Temeer daar tenminste één van de deelnemers, naar ik heb vernomen, al eerder op kosten van de Staat in staat is gesteld zich in Indonesië te oriënteren (10.2e [REDACTED]).

5. Vrijwilligers

Dezerzijds bestaan grote vraagtekens bij het voorgenomen bezoek van de secretaris van de Joint Committee aan Indonesië, althans aan de opdracht die daarbij wordt verstrekt t.a.v. de vrijwilligers.

De combinatie van dit bezoek met dat van enkele medewerkers van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid lijkt mij bepaald te weinig voorbereid. Ik twijfel bijvoorbeeld aan Uw uitspraak dat die bepaalde ambtenaren (arbeids-bemiddelaars t.a.v. Molukse werkzoekenden bij diverse GAB's) "het beste kunnen beoordelen of in Indonesië gelegenheid is voor een adequate inzet als vrijwilliger".

Ik denk dat hier meer een taak ligt voor medewerkers van de Minister van Ontwikkelingssamenwerking. Het bij de GAB's bekende aanbod kan dan in een later stadium daarmee worden vergeleken.

Het lijkt mij zonder meer noodzakelijk hierover eerst in eigen kring de nodige gesprekken te voeren alvorens dit punt naar buiten gebracht kan worden.

Ik hecht eraan het voorgaande, gezien de raakvlakken met het algemene beleid t.a.v. ontwikkelingssamenwerking en inschakeling van vrijwilligers in landen van herkomst, in een breder verband (in casu de ICM) te bezien. Het lijkt mij noodzakelijk dat over de activiteiten in Indonesië van de secretaris van de Joint Committee, (10.2e [REDACTED]), uitvoerig overleg wordt gepleegd.

- Het ....

Het komt mij voor dat een en ander niet kan worden losgezien van een goede voorlichting aan het kabinet over het Joint-Committee beleid. Tevens vraag ik mij af, gezien de huidige financiële problematiek, of er geen betere bestedingen voor het geld dat thans wordt uitgegeven aan bovengenoemde projecten kan worden gegeven.

DE DIRECTEUR COORDINATIE MINDER-
HEDENBELEID,

10.2e

drs. H.A.A. Molleman.

15

ingezetenen tenminste 1% van het totale inwonertal
bedraagt, zulks met een minimum
van 250,

f 30.000,—

Op basis van de bij de centrale overheid bekende, zeer
globale, gegevens met betrekking tot de dislokatie van
de Molukse gemeenschap leidt vorenstaande regeling tot de
volgende situatie:

- gemeenten categorie A (meer dan 1.000 Molukse ingezetenen)

	aantal inw.	aantal Mol.
✓ Assen	± 45.000	± 1.400 — X

- gemeenten categorie B (meer dan 8% Mol. ingezetenen)

✓ Smilde	8.500	750 /
✓ Moordrecht	6.500	750 /

- gemeenten categorie C (500 - 1.000 Mol. ingezetenen)

✓ Alphen a/d Rijn	50.000	600
✓ Barneveld	35.000	650 /
✓ Capelle IJssel	38.000	750
✓ Epe	33.000	750 /
✓ Groningen	162.000	650
✓ Maastricht	110.000	600 /
✓ Leerdam	16.000	650 /
✓ Tiel	26.000	500
✓ Hoogeveen	43.000	550

- gemeenten categorie D (1% Mol. ingezetenen met min. van 250)

✓ Appingedam	14.000	270
✓ Breukelen	10.500	300
✓ Culemborg	18.000	350 /
✓ Delfzijl	24.000	300
✓ Geleen	36.000	400
✓ Gennep	15.000	250
✓ Hellendoorn	33.000	350
✓ Huizen	28.000	350
✓ Krimpen a/d IJssel	27.000	400
✓ Marum	8.400	250
✓ Nistelrode	6.300	250
✓ Ooststellingwerf	23.000	250
✓ Kesteren	8.400	250

✓ Voorst	23.000	400
✓ Waalwijk	28.000	300
✓ Wierden	21.000	400
✓ Winterswijk	28.000	350
✓ Zevenaar	28.000	300

Op basis van vorenstaande regeling zouder niet voor een tegemoetkoming in aanmerking komen de gemeenten:

- ✓ - Almelo (62.000) met $\pm$ 300 Mol. ingezetenen
- ✓ - Apeldoorn (135.000) met $\pm$ 300 Mol. ingezetenen
- ✓ - Bemmeloord (15.000) met $\pm$ 200 Mol. ingezetenen
- ✓ - Breda (120.000) met $\pm$ 450 Mol. ingezetenen
- ✓ - Cuyk (16.000) met $\pm$ 100 " "
- ✓ - Deventer (65.000) met $\pm$ 400 Mol. ingezetenen
- ✓ - Doesburg (10.000) met $\pm$ 220 " "
- ✓ - Brummen (20.000) met $\pm$ 200 " "
- ✓ - Helmond (59.000) met $\pm$ 250 " "
- ✓ - Hoogezand (35.000) met $\pm$ 200 " "
- ✓ - Ede (80.000) met $\pm$ 300 " "
- ✓ - Middelburg (38.000) met $\pm$ 350 Mol. ingezetenen
- ✓ - Nijmegen (150.000) met $\pm$ 350 " "
- ✓ - Rijssen (21.000) met $\pm$ 170 " "
- ✓ - Sittard (35.000) met $\pm$ 150 " "
- ✓ - Staphorst (12.000) met $\pm$ 70 " "
- ✓ - Tilburg (150.000) met $\pm$ 400 " "
- ✓ - Venlo (62.000) met $\pm$ 200 " "
- ✓ - Venray (33.000) met $\pm$ 100 " "
- ✓ - Vlissingen (44.000) met $\pm$ 400 " "
- ✓ - Zaanstad (126.000) met $\pm$ 400 " "
- ✓ - Zwolle (80.000) met $\pm$ 250 " "

Gemeenten die krachtens het bovenstaande niet voor een tegemoetkoming in aanmerking komen en waar zich, als gevolg van de aanwezigheid van een Molukse minderheid, problemen voordoen die zowel in absolute zin als relatief eveneens als beduidend moeten worden aangemerkt, kunnen ook voor een tegemoetkoming in de zin van deze regeling in aanmerking worden gebracht, zulks tot een maximum van f. 30.000,-- op jaarbasis.

10.2e

5 februari 1979

DISKUSSIE-NOTA WERKGELEGENHEID (JONGE) ZUID-MOLUKKERS

1. Inleiding.

Sinds enige jaren is Opbouw Drenthe nauw betrokken bij pogingen om werkgelegenheid voor jonge Zuid-Molukkers te scheppen. Zowel in Assen als in Smilde zijn tot dat doel veel relaties ontstaan met instanties en personen uit de Zuid-Molukse gemeenschap.

Min of meer onafhankelijk daarvan hebben in 1978 de gemeenten Assen en Smilde het initiatief genomen om in een ambtelijke werkgroep over het werkgelegenheidsvraagstuk te overleggen.

Achtereenvolgens zijn daarbij ook CRM, Opbouw Drenthe, het GAB, de consultant Komplementaire Sociale Voorzieningen en de RCOW betrokken geraakt.

Mede op grond van het overleg in deze groep zijn kontakten ontstaan, waardoor het tot stand komen van projecten gestimuleerd is.

Daarnaast heeft deze werkgroep geadviseerd een breed overleg bij elkaar te roepen, waaraan de Zuid-Molukse wijkraden, de stichtingen en zeer veel betrokkenen, zowel uit de sfeer van de Rijksdiensten als van de Provinciale en gemeentelijke overheid, deelnemen.

Gekonstateerd kan worden, dat in ruime mate bij zeer velen een positieve instelling aanwezig is, maar dat een voor alle belanghebbenden overzichtelijke en slagvaardige vorm en werkwijze nog niet bereikt zijn. Wat is het doel van deze nota?

Kort samengevat gaat het erom, dat op grond van de diverse kontakten en de ervaring tot nu toe - een aantal vragen gesteld kan worden met als strekking of en hoe het verder moet. Deze nota is bedoeld als discussiemateriaal en is niet bedoeld als de definitieve beantwoording. Wel moet gestreefd worden naar een aanpak op de korte termijn, die op een wat langere termijn uitzicht biedt op meer blijvende oplossingen.

De belangrijkste vragen zijn de volgende:

- A. Hoewel zeer veel instanties bij het tot ontwikkeling brengen van een beleid betrokken zijn, is er van een duidelijke opzet en toedeling van verantwoordelijkheden nog geen sprake. Mede als gevolg daarvan, is het tot dusver voor de vertegenwoordigers van de meest betrokkenen - de Zuid-Molukse groep-zelf - erg moeilijk geweest een standpunt te bepalen - en om zelf aan het overleg deel te nemen.
- B. De financiering van de projecten loopt erg moeizaam. Tot dusver wordt gebruik gemaakt van maatregelen, die niet geheel passend zijn op het probleem. Op Provinciaal/Gemeentelijk nivo is een oplossing vaak niet mogelijk.
- C. Tot dusver is improviserend, zonder continuïteit, zonder mankracht en in feite zonder organisatie gewerkt. Bepaald moet worden, waar met het oog op de voorbereiding en de uitvoering van het beleid, vaste kaders en eventueel bijbehorende mankracht en financiering geplaatst moeten worden.
- D. Gegeven de aard van de problemen van de jongeren enerzijds en de wankel, ingewikkelde organisatie anderzijds, is steeds het risico aanwezig, dat de betrokken jongeren en de projecten onvoldoende begeleid worden. Op diverse plaatsen is reeds aandacht voor dit vraagstuk gevraagd.

Teneinde bovenstaande vragen meer in hun feitelijke samenhang te schetsen, begint deze nota met een overzicht van de gang van zaken tot dit ogenblik (de punten 2 en 3). Onder nummer 4 is meer in detail weergegeven welke instanties bij voorbereiding en uitvoering van de projecten betrokken zijn.

Tenslotte is onder 5 in hoofdlijnen een werkwijze en organisatie aangegeven waarmede, eventueel in afwachting van andere oplossingen, verder gewerkt kan worden.

2. Historisch overzicht.

Opbouw Drenthe is nauw betrokken geweest bij (het proces van) de tot standkoming van het Zuid-Molukse wijkcentrum Pattimura te Assen en wel in de persoon van de konsulent Centrale Akkommodaties van Opbouw Drenthe, de heer Van Geffen.

De betreffende procesbegeleiding leverde andermaal contacten met Zuid-Molukse personen en kaders op.

Enkele jaren later heeft Opbouw Drenthe het initiatief genomen om - ter bestrijding van de toenemende jeugdwerkloosheid - aantallen jongeren te groeperen in zogenaamde onderhoudsploegen, die onderhouds- en herstellingswerkzaamheden verrichten in en aan sociaal-kulturele akkommodaties (in ruimere zin) binnen Drenthe.

Eén en ander onder toepassing van werkgelegenheidsmaatregelen vanwege de Rijksoverheid als Interimmaatregeling Jeugdige Werklozen, Tijdelijke Arbeidsplaatsenregeling.

Ondertussen hebben ook andere instanties - bijvoorbeeld het Gewestelijk Arbeids Bureau - hun pogingen om tijdelijke of blijvende oplossingen te vinden, voortgezet.

Ook het 'voorwerk-project' onder de hoede van de RAJA in Smilde, heeft met de nota "Zuid-Molukkers en Werkgelegenheid" van de heer Hille Ris Lambers aan de informatie over het probleem een bijdrage geleverd.

Na de tijdelijke stilstand in de werkgelegenheidsactiviteiten van Opbouw Drenthe ten behoeve van werkloze Zuid-Molukkers werd - mede op verzoek en aandringen van kontaktpersonen uit Zuid-Molukse kringen - wederom begonnen met het inschakelen van (jonge) Zuid-Molukkers in bouwproject. Deze projecten zijn in de zomer van 1978 door Opbouw Drenthe in samenwerking met de gemeenten Smilde en Assen en particuliere organisaties (indien deze 'opdrachtgever' waren), maar niet in de laatste plaats in goed ad-hoc-overleg met betreffende overheidsinstanties/gedekontreerde Rijksdiensten technisch, financieel en personeel voorbereid en uitvoeringsgereed gemaakt.

Projekten tweede periode. (uitgevoerd/in uitvoering/uit te voeren)

- a. Herstel en onderhoud ± 20 garages in Zuid-Molukse woonwijk te Bovensmilde
- b. Bouw schuur bij woonhuis in Zuid-Molukse wijk te Bovensmilde
- c. Renovatie school Bovenmeesterwijk te Bovensmilde t.b.v. Jeugdsociëteit Utopia
- d. Herstel fietsenstalling bij gymnastieklokaal Zuid-Molukse wijk te Bovensmilde
- e. Renovatie brugwachterswoningen (van 2 → 1) te Bovensmilde
- f. Opbouw NAM-barak te Assen t.b.v. Padvindersgroep St. George
- g. Dienstverlening - mede via Zuid-Molukse uitvoerder in dienst Opbouw Drenthe - jongens Bosschoningproject "Ruige Veld" te Rolde
- h. Bouw verkeersinformatiecentrum (barak) t.b.v. Jeugdverkeerspark te Assen
- i. Opbouw noodwinkel Kroonorganisatie t.b.v. VV Ambolna te Assen.

3. Verloop en perspectief.

Vanzelfsprekend vindt om verschillende redenen enig verloop plaats onder de betreffende Zuid-Molukkers.

De problematische situatie (struktureel/persoonlijk) waarin vele (jonge) Zuid-Molukkers zich bevinden maakt, dat afhaking nogal eens moet worden geweten aan 'in de persoon gelegen redenen'; maar evenzeer, dat (jonge) Zuid-Molukkers moeilijk entree hebben op de gewone arbeidsmarkt en eveneens relatief moeilijk aansluiting vinden op de studie- en beroepsopleidingsmarkt.

Zodat al gauw de situatie ontstaat, dat enige - voor de persoon en voor de oplossing van de aan de orde zijnde problemen te kort lopende werkvoorzieningsregeling - 'dikteert', dat de betreffende (jonge) Zuid-Molukker dient terug te vallen op enige werkloosheidsuitkering; dus 'terug naar af'.

De uitgangspositie of - zo men wil - de concurrentiepositie van vele (jonge) Zuid-Molukkers is - door ongeschooldheid, onvoldoende geschooldheid (niet voltooide (beroeps-)opleiding) dan wel het niet beschikken over voldoende arbeidservaring en arbeidsgewenning (vaste werktijden, absentie-oorzaken, gelegen in kulturele achtergronden/verplichtingen) - relatief slecht.

Reeds op deze plaats moet dan ook worden opgemerkt, dat er met betrekking tot de werkgelegenheid voor (jonge) Zuid-Molukkers - op langere termijn - een meer samenhangend, struktureel beleid tot ontwikkeling moet worden gebracht om te voorkomen, dat we terzake deze problematiek in het 'van kwaad tot erger' vervallen.

4. Betrokkenheid overheden en overheidsinstanties op de drie niveaus.

Rijksnivo.

Voor wat betreft CRM: Tot nog toe werd dit langs verschillende wegen bij voortdurende op de hoogte gesteld van de activiteiten en ontwikkelingen terzake de werkgelegenheidsprojecten voor (jonge) Zuid-Molukkers. Met instemming en interesse werden deze van CRM-zijde gevolgd. Waar nodig werden projecten mogelijk gemaakt door principiële dan wel

financiële (investeringssubsidie) steun van de zijde van CRM. Tevens zal CRM gevraagd worden om bij te dragen in de financiering van personeelskosten, welke het gevolg zullen zijn van een verbeterde beleidsstructuur en organisatie-opzet terzake het hoofdstuk "werkgelegenheid (jonge) Zuid-Molukkers" (zie later).

Voor wat betreft Sociale Zaken: Ondanks veel schriftelijke en mondelinge ad hoc-kontakten bleek men (nog) niet van de formele aspecten van de verschillende werkvoorzieningsregelingen te kunnen afwijken. Problemen hebben vooral te maken met te weinig garanties voor continuïteit, begeleiding kan niet gefinancierd worden, onvoldoende mogelijkheden voor scholing.

Vermeld moet worden, dat met de betrokken diensten van dit Ministerie in de provincie - in het bijzonder het GAB - zeer goed samengewerkt wordt.

Voor wat betreft Binnenlandse Zaken: Het Ministerie van Binnenlandse Zaken staat door middel van de zogenaamde "Kleine Commissie Koördinatie van de uitvoering van het beleid ten aanzien van Molukkers", welke als Provinciale Commissie onder voorzitterschap van de Griffier der Staten binnen Drenthe funktioneert, in verbinding met de activiteiten van Opbouw Drenthe (en de ontwikkelingen daarvan) met betrekking tot de werkgelegenheidsproblematiek en de werkgelegenheidsprojecten vóór werkloze (jonge) Zuid-Molukkers.

Op deze wijze kunnen de activiteiten en ontwikkelingen terzake binnen Drenthe door het Ministerie worden gevolgd en bestaat voor de Drentse commissieleden de gelegenheid om problemen en knelpunten die op Rijks-nivo om een oplossing vragen, aan de orde te stellen en in "Den Haag" aan de orde te doen stellen.

Provinciaal nivo.

In vele en velerlei kontakten met op provinciaal nivo werkende instanties (waar onder gedekontcentreerde Rijksdiensten) werd en wordt incidenteel en/of op ad-hoc-basis op een voortreffelijke wijze samengewerkt. De persoonlijke bereidheid van ambtenaren en functionarissen om de werkgelegenheid c.a. van (jonge) Zuid-Molukkers te bevorderen en tot verdere uitbouw en perspectief op de arbeidsmarkt te brengen, heeft het mogelijk gemaakt de huidige stand van zaken te bereiken (zie 3. Projecten tweede periode).

Te vermelden vallen: de hoofdinspekteur-directeur voor de Arbeidsvoorziening, het Gewestelijk Arbeidsburo te Assen, het Regionaal College Openbare Werkgelegenheid (RCOW), de Dienst Aanvullende Civiel-technische Werken (DACW), de Rijkskonsulent Komplementaire Sociale Voorzieningen van het Ministerie van Sociale Zaken, het Buro Drenthe van het Ministerie van CRM, het Eksperimenteel Streekcentrum voor Participatie-onderwijs te Emmen, het Provinciaal Bestuur en de Stichting Vakonderwijs Drenthe.

Gemeentelijk nivo.

Zowel te Assen als te Smilde zijn - ook weer incidenteel en nog steeds ad hoc - zeer goede kontakten opgebouwd rond de opzet en uitvoering van werkgelegenheidsprojecten voor (jonge) Zuid-Molukkers met (vertegenwoordigers van) de Colleges: van Burgemeester en Wethouders en ambtelijke instanties of diensten (GSD- en Diensten Gemeentewerken).

5. Van ad hoc-bemoeienissen met en kontakten rond werkgelegenheidsproblematiek van en -projecten voor (jonge) Zuid-Molukkers naar een samenhangend beleid op langere termijn.

Op grond van de opgedane ervaringen blijkt het achteraf gezien juist te zijn geweest, dat op het onderhavige terrein op experimentele en hier en daar improviserende wijze is begonnen met het tot ontwikkeling en uitvoering brengen van specifieke, kleinere bouw- en verbouwprojecten voor werkloze Zuid-Molukkers. Dus zonder van meet af aan te beschikken over een specifieke organisatie (-opzet) en een min of meer formele structuur ten behoeve van beleidsontwikkeling, -coördinatie en -uitvoering. De geleidelijke ontwikkeling van deze stimulerende activiteiten ging gepaard met een geleidelijk groeiend aantal ad hoc-kontakten in het Nederlandse bestuurlijke en ambtelijke circuit en in (onderdelen van) de Zuid-Molukse gemeenschappen in Assen en Bovensmilde.

Voor wat betreft de bestuurlijk sektor en de diverse ambtelijke diensten, heeft deze improviserende werkwijze het voordeel, dat binnen het bestaande kader van regelingen ad-hoc-oplossingen gezocht worden. Naarmate echter het aantal werknemers en projecten groter wordt en de te maken uitzonderingen regel worden, groeit de behoefte aan een op nieuw formuleren van beleid en het scheppen van orde in niet altijd duidelijk afgebakende verantwoordelijkheden. Voor wat betreft de meest betrokkenen, de Zuid-Molukse jongeren, de Wijkraden en Stichtingen, is van belang dat er een werk- en overlegstructuur komt waarin zij mede het beleid kunnen vorm geven.

In dat kader is er overigens ook aanleiding om de voorstellen in deze nota te beschouwen als een overgangsmodel. Er moet ruimte zijn om - als er een eender definitieve opzet zou komen - bijvoorbeeld in de vorm van een apart bureau of stichting, daarbij duidelijker de eigen verantwoordelijkheid van de Zuid-Molukse groep een plaats te geven.

Er is dan ook reden om te stellen dat de huidige opzet van en werkwijze bij de lopende werkgelegenheidsprojecten voor Zuid-Molukkers niet kunnen worden voortgezet zonder daarin fundamentele veranderingen aan te brengen. Want het is inmiddels de hoogste tijd geworden om te konstateren, dat de oorspronkelijke aanzet in de vorm van experimentele projecten nog maar nauwelijks iets van doen heeft (gehad) met een meer samenhangend beleid met betrekking tot de aan de orde zijnde vraagstukken: Wanneer een (jonge) Zuid-Molukker op basis van de bestaande werkverruimende maatregelen (1978: Interimregeling Jeugdige Werklozen, TAP-regeling, zogenaamde E-Regeling; 1979: de nieuwe geïntegreerde werkverruimingsmaatregel met nieuwe (betere ?) procedures) in een project wordt ingezet, dan biedt dat voor een korte periode enig soulazs. Maar er ontstaat nog geenszins een reële kans op verder perspectief op de reguliere arbeidsmarkt.

De bestaande loonfinancieringsmogelijkheden zijn uit het oogpunt van de noodzaak om tenzake tot een samenhangend beleid tekomen, ten eenenmale onvoldoende. Men moet niet vergeten dat het hierbij gaat om een groep (jonge) mensen, die zich individueel en als lid van de Zuid-Molukse gemeenschap(pen) - gegeven een groot aantal historisch en cultureel bepaalde maatschappelijke handicaps - geplaatst ziet voor de opgave om deze handicaps op te heffen alvorens met enige kans op sukses een plaats op de reguliere arbeidsmarkt te veroveren. Het is duidelijk, dat zoiets tijd kost. Het is ook duidelijk dat deze Zuid-Molukkers met raad en daad tegemoet moeten worden getreden bij de pogingen om die maatschappelijke belemmeringen weg te werken. Met name komt hier de noodzaak naar voren om bij een langere periode van plaatsing van Zuid-Molukkers in speciale werkgelegenheidsprojecten (waarbij ook gedacht zal moeten worden aan andere arbeidssectoren dan die van de bouw) verschillende faciliteiten in een interdisciplinair en georganiseerd samenhangend verband voor de ontplooiing in ruimere zin van (jonge) Zuid-Molukkers in te zetten. De (maatschappelijke) ontwikkelings- en ontplooiingsmogelijkheden van de Zuid-Molukkers zullen zijn gedient met een individualiserende begeleiding in en vanuit de tijdelijke arbeidsplaats(en) in enig project. Daarbij komen aspecten van het leidinggeven aan de orde, zowel in technische als in psychologische zin: (opvoering van) vakbekwaamheid in de praktijk/het werk als leer- en vormingsproces (arbeidsgewenning/discipline)/het op de arbeidsplaats inspielen op de relatie tussen het werk en de genoten of afgebroken vóóropleiding, tussen het werk en eventueel te volgen opleidingen (bijscholing), maar ook op arbeidsbemiddeling op de gewone arbeidsmarkt. Maar ook aspecten (feitelijke faciliteiten) vanwege verschillende uitvoerende instanties en instellingen op deelgebieden in onderlinge samenhang. Waarbij het gaat om de gezamenlijke inzet van met naam en toenaam genoemde medewerkers van de respektievelijke instanties/instellingen, waaromtrent zou moeten worden overeengekomen, dat zij onder gemeenschappelijke verantwoordelijkheid in één kollegiale regie worden gebracht.

Indien men op het onderhavige hoofdstuk een meer samenhangend en perspectief-biedend beleid tot ontwikkeling en tot uitvoering wil brengen, dan is het thans de hoogste tijd om met betrekking tot (a) beleid, (b) projectontwikkeling en (c) individuele begeleiding, een aantal afspraken te maken zodat de verschillende taken beter op elkaar afgestemd kunnen worden.

a. Beleid.

De bepaling van het beleid behoort in principe tot de medeverantwoordelijkheid van de betrokken gemeenten. Uiteraard kan geen beleid bepaald worden zonder betrokkenheid van de Zuid-Molukse samenleving. Over de wijze waarop deze betrokkenheid het beste vorm kan krijgen, wordt overlegd. Uiteraard kan inzake werkgelegenheid in de praktijk geen beleid gevoerd worden door uitsluitend de gemeenten. Ook de Provincie en de diverse Rijksdiensten behoren bij de beleidsbepaling betrokken te zijn. Voorgesteld wordt om het brede overleg, waarin Wijkraden, Molukse Stichtingen, Provincie, diverse Rijksdiensten vertegenwoordigd zijn, - waarbij de leiding in handen is van de gemeenten - een vastere vorm te geven en als hoogste orgaan te laten functioneren.

Eén en ander ulteraard met in achtneming van de specifieke taken en eigen verantwoordelijkheden van diverse participanten.
De deelnemers zouden kunnen zijn:

Gemeente Assen
Gemeente Smilde
Wijkraad Assen
Wijkraad Smilde
Stichting Pattimura
Stichting Molo Oekoe
Provinciaal Bestuur/RCOW
Gewestelijk Arbeidsburo/Arbeidsvoorziening
DACW
CRM
Konsulent Komplementaire Sociale Werkvoorziening
Onderwijs (b.v. Stichting Vakonderwijs)
Stichting Opbouw Drenthe.

Taken: vaststellen beleid/algemene informatie.

Leiding: gemeenten

Sekretariaat: projekt-medewerker .

b. Projektontwikkeling en koördinatie.

Zoals in het voorgaande nader werd aangegeven, is er behoefte aan een samenwerkingsvorm met behulp waarvan de indiening, goedkeuring, financiering van projekten mogelijk gemaakt wordt.

Er is met dit werk weliswaar de nodige ervaring opgedaan, maar vrijwel alles is tot dusver in de vorm van incidentele afspraken geregeld. De praktijk van nu wijst uit, dat met het groter worden van de projekten, deze geïmproviseerde werkwijze te kwetsbaar is en niet meer efficiënt.

Voorgesteld wordt daartoe in te stellen een werkgroep beleidsuitvoering, waarin de direkt-betrokken diensten een medewerker afvaardigen. Deze werkgroep beoordeelt de projekten, doet in de praktijk het voorbereidende werk, b.v. het overleg met instellingen/instanties die projekten willen indienen, is verantwoordelijk voor de financiering en de gang van zaken tijdens de uitvoering.

De werkgroep rapporteert aan de beleidsgroep en werkt binnen de ruimte zoals die door de beleidsgroep wordt bepaald.

Omdat in de praktijk een aantal uitvoerende werkzaamheden niet door de deelnemers kan worden uitgevoerd, wordt aan deze een projektmedewerker toegevoegd. Zolang geen eigen rechtsvorm beschikbaar is, lijkt het om redenen van continuïteit, rechtspositie en subsidiëring het beste, dat deze medewerker formeel onderdak krijgt bij de Stichting Opbouw Drenthe. De werkgroep kan minder breed zijn samengesteld dan de beleidsgroep, omdat het vooral gaat om de projekten als zodanig.

Vanwege de bij de RAJA beschikbare ervaring en met het oog op de relatie naar het werkplaatsprojekt, is deelname van de konsulent Jeugdwerkloosheid van belang.

Deelnemers zouden kunnen zijn:
Gemeentebesturen
Molukse vertegenwoordiging
Provinciaal Bestuur/RCOW
Rijksdiensten, in ieder geval GAB en DACW
CRM
Stichting Vakonderwijs
Stichting Opbouw Drenthe
Konsulent werkloosheid RAJA

Taken: voorbereiding, coördinatie/uitvoering van werkgelegenheids-
projecten, doen van voorstellen aan beleidsgroep.

Leiding: nader te bepalen.

Sekretariaat: projektmedewerker.

c. Individuele begeleiding en leiding projecten.

Alle werknemers moeten aanspraak kunnen maken op een goede begelei-
ding.

Dit betreft de bemiddeling, de introductie naar het projekt, de rela-
tie naar de werkgever en de vaktechnische begeleiding. Gestreefd moet
worden naar een zodanige samenwerking met de Streekschool en het leer-
lingstelsel, dat de jeugdige werknemer een primair beroepsdiploma kan
behalen.

Bij de begeleiding dienen betrokken te zijn:

de werkgever, b.v. de gemeente
de onderwijskonsulent
de arbeidsbemiddelaar
de projektleiding.

Taken: zorg voor plaatsing, begeleiding, zowel vaktechnisch als maat-
schappelijk en relatie naar onderwijs. Rapporteert aan werk-
groep, projektontwikkeling.

Leiding: projektmedewerker.

Sekretariaat: idem.

KONKLUSIES

Tot slot moet de vraag beantwoord worden wat er financieel en organisa-
torisch moet gebeuren om de voorgestelde werkwijze te laten slagen.
Het antwoord valt in tweeën uiteen, nl. voor wat betreft de personeels-
bezetting en voor wat betreft de overige financiële regelingen.

A. Personeelsbezetting.

- a. Een projektmedewerker ten dienste van de voorbereiding en uitvoering.
Hij fungeert tevens als sekretaris van de beleidsgroep en de werk-
groep.
- b. Een (part-time) financieel-administratief medewerker.
- c. Tenminste 3 'uitvoerders' ten dienste van de projecten.
- d. Een onderwijskonsulent.

B. Formele werkgevers.

- a en b. Deze kunnen , in afwachting van een meer blijvende stuktuur, in dienst genomen worden door Opbouw Drenthe.
- c. De 'uitvoerders' kunnen bij Opbouw Drenthe gestationeerd worden, maar ook is een dienstverband bij de gemeenten c.q. de opdrachtgevers mogelijk.
- d. De onderwijskonsulent zou aangehaakt moeten worden bij de Stichting Vakonderwijs Drenthe.

C. De financiering.

Uiteraard is de financiering van een dergelijke personeelsbezetting geen eenvoudige opgave. Een gedeelte van de kosten - in het bijzonder personeels- en organisatiekosten - kan als bijdrage in de 'overheadkosten' vanuit de projekten (opdrachtgevers) gefinancierd worden. Als aanvulling daarop zijn in beperkte mate reeds enige middelen uit de fondsen ten behoeve van de werkgelegenheid van de Provincie ter beschikking.

Voor wat betreft de financiering van salarissen, die niet met werkgelegenheidsgelden gefinancierd kunnen worden, zal met de betrokken overheden (CRM, Sociale Zaken, Onderwijs, Provincie) onderhandeld moeten worden.

Tenslotte lijkt het niet onmogelijk om voor het geval 'de Overheid' onvoldoende geld beschikbaar kan stellen, een beroep te doen op het Koninkrijns Juliana Fonds om een verantwoorde totaal-financiering te verkrijgen.

D. Overige regelingen.

Na in het hieraan voorafgaande de noodzaak te hebben gesteld, dat de zogenaamde uitvoerders in de verschillende projekten voor langere tijd kunnen worden aangesteld om verlies van kennis, ervaring en kontakten tegen te gaan is reeds eerder gewezen op de noodzaak, dat plaatsing van (jonge) Zuid-Molukkers in speciale projekten moet kunnen plaats vinden voor veel langere tijd dan thans mogelijk is (gebleken) op grond van de bestaande werkverruimende maatregelen. De motieven op grond waarvoor dit nodig is zullen hier niet worden herhaald. Om in de gestelde noodzaak te voorzien, zijn er (wellicht) verschillende mogelijkheden:

1. De bestaande werkverruimende maatregelen worden speciaal voor de categorie Zuid-Molukkers van andere, langlopende termijnen voorzien; één en ander onder de werking van de coördinerende (stimulerende ?) functie van de Minister van Binnenlandse Zaken;
2. Er worden door de Rijksoverheid onder inzet van de stimulerende en coördinerende functie van de Minister van Binnenlandse Zaken speciale, langer lopende loonfinancieringsmiddelen voor het onderhavige doel ter beschikking gesteld;
3. Langerlopende loonfinancieringsmiddelen worden via het ISP ter beschikking gesteld.

uniquig csp. 25-1-81

PROVINCIAAL BESTUUR VAN ZUID-HOLLAND

17

MTL
Ministerie van
BINNENLANDSE ZAKEN
INGEKOMEN
22 JAN. 1981
Onderdeel: CMV
Agenda: CM 01/51
RAPPEL NA 8 WEKEN

Ministerie van Binnenlandse Zaken
Directie Coördinatie Minderhedenbeleid

's-Gravenhage, 20 - 1 - 1980

onderwerp:

Provinciaal overleg inzake
de Molukse minderheid

Hierbij nodigen wij u uit om op 6 februari a.s., 10.15 uur, in het Provinciehuis te Den Haag als waarnemer aanwezig te zijn bij het provinciaal overleg inzake de Molukse minderheid. Aan dit gesprek zal worden deelgenomen door leden van de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Alphen aan den Rijn, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Leerdam en Moordrecht en door mevr. drs. I. Günther, lid van Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland.

Op deze bijeenkomst zal worden gesproken over:

1. (knelpunten bij) de huisvestingssituatie van Molukkers;
2. Functie van het provinciaal overleg inzake de Molukse minderheid.

Tevens zenden wij hierbij afschriften van de brieven van de gemeenten Leerdam, Krimpen aan den IJssel en Alphen aan den Rijn over met name de huisvestingssituatie van Molukkers.

10.2e
Hoogachtend,
10.2e
10.2e

Bijlagen: 3

T. l. 03451-2241
Giro 60407
Postbus 15
4140 AA Leerdam

GEMEENTE LEERDAM

No.

Aan

mevrouw drs. I. Günther,
lid van gedeputeerde staten Zuid-Holland,
p.a. Koningskade 1-2,
's-Gravenhage.

Bijl.:

Uw brief van:

Onderwerp:
Gegevens Molukse
gemeenschap.

Datum:
17 september 1980.

Geachte mevrouw Günther,

Zoals was afgesproken tijdens onze bespreking op 30 mei j.l. zend ik u hierbij de door u gevraagde gegevens met betrekking tot Molukse aangelegenheden. Met 10.2e is hierover contact geweest. Betrokkene heeft me, dat de gegevens niet naar hem gezonden dienen te worden. Derhalve zend ik u rechtstreeks de betreffende gegevens, met excuses voor het tijdstip waarop dit gebeurt.

huisvesting

In wijk West staan sedert 1961 112 Domeinenwoningen ten behoeve van Molukse ingezetenen. De betreffende woningen verkeren momenteel in een situatie van achterstallig onderhoud.

De landelijke discussie met betrekking tot de overdracht van de woningen houdt bij de Leerdamse grenzen niet op. De twee plaatselijke woningbouwstichtingen hebben zich in principe bereid verklaard de woningen in beheer te nemen. De Molukse wijkraad kan zich daarmee, onder bepaalde voorwaarden, verenigen. Momenteel vindt er binnen de Molukse gemeente een discussie plaats over al dan geen overdracht.

Op 27 september a.s. komt de Molukse wijk in Leerdam hierover in vergadering bijeen.

In overleg met de Molukse wijkraad wordt momenteel gewerkt aan een ontwerp-plan voor de bouw van een 20 bejaardenwoningen ten behoeve van Molukse bejaarden uit Leerdam.

Eén en ander verkeert in de fase van onderzoek.

De totale huurschuld bedraagt ca. f. 150.000,--. Het gaat moeizaam om met de Molukse bewoners terzake regelingen te treffen.

Een gedeelte van de niet-huurders laat zich vertegenwoordigen door 10.2e te Vassen. Ondanks zijn toezeggingen om medewerking is daarvan tot nu toe niets gebleken.

Ca. 80 Molukse gezinnen wonen "buiten" de wijk. Het betreffen met name jongeren.

Onlangs is een Moluks "gezin" uit huis gezet. Betrokkenen woonden in een woning van één van de woningbouwstichtingen en weigerden huut te betalen. Alle in het werk gestelde pogingen een minnelijke regeling te treffen zijn op niets uitgelopen. De huisuitzetting is zonder "incidenten" verlopen. Door de gemeente is de huisraad opgeslagen.

kerkgebouw

De discussie over een nieuw kerkgebouw en de overdracht daarvan - sinds 1977 - is nog niet ten einde. Er zijn drie Molukse kerkelijke groeperingen. Twee daarvan gaan accoord met de plannen van CRM, één groepering echter tot nu toe niet. Zowel CRM als gemeente zijn momenteel in discussie ten aanzien van dit onderwerp.

werkgelegenheid

De werkloosheid (ca. 60 mannelijke Molukkers) -met name onder de jongeren - heeft de aandacht van het gemeentebestuur. Momenteel worden, in samenwerking met de Heidemij., CRM en Sociale Zaken, de mogelijkheden voor werkgelegenheidsobjecten nagegaan.

sociaal-culturele activiteiten

Het ministerie van CRM heeft voor 1980 een bedrag van f. 15.000,-- beschikbaar gesteld voor diverse sociaal-culturele activiteiten. De activiteiten hebben betrekking op zowel de jongeren als de ouderen. Er worden in de recreatiezaal van het Moluks kerkgebouw jongeren- en vrouwenavonden georganiseerd. Ook excursies etc. Momenteel wordt aan een beleidsplan voor 1981 en volgende jaren gewerkt.

De mogelijkheden om te komen tot een (nieuw) wijkgebouw worden thans onderzocht, mede in het kader van werkgelegenheidsobjecten.

samenlevingsopbouw

In overleg met de Molukse wijkraad zijn initiatieven ontplooid om een Molukse opbouwwerker, in het belang van de totale Molukse gemeenschap van Leerdam, aan te trekken. De plannen zijn reeds in een vergevorderd stadium.

In het kader van hulpverlening aan drugsverslaafden is in 1979 een werkgroep in het leven geroepen die een beleidsplan voor de hulpverlening hebben gemaakt. Momenteel vindt er overleg plaats met de ISD.

inspraak en voorlichting

Er is -op grond van de betreffende regeling van het ministerie van Binnenlandse Zaken - een concept-inspraakverordening opgesteld, die om advies aan de Molukse wijkraad is voorgelegd. De wijkraad stemt in principe in met de concept-verordening. Momenteel vindt er een discussie plaats binnen de totale Molukse gemeenschap.

Het gemeentebestuur geeft sinds kort een driemaandelijks voorlichtingspublicatie uit ("om het welzijn"), die zowel in de Maleise als Nederlandse taal is opgesteld.

Ik vertrouw erop u hiermee naar genoegen te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De burgemeester van Leerdam,

10.2e

10.2e

19

Gemeente Krimpen aan den IJssel

-1.242

PROVINCIAAL BESTUUR
INZAKE 15 DEC. 1980
B no 83683 (4e Ma.)
RA:

Aan het Provinciaal Bestuur
van Zuid-Holland,
Provinciehuis,
Koningskade 1-2,
2596 AA 'S-GRAVENHAGE.

Uw kenmerk

Uw brief van

12-11-1980

Ons kenmerk

GSD/JM

7222.

Toestel

244

Krimpen aan den IJssel,

11 december 1980.

datum verzending: 12 DEC. 1980

Onderwerp

Provinciaal overleg inzake
de Molukse minderheid.

L.S.,

Ter voldoening aan uw verzoek als vervat in uw schrijven van
12 november jl. zenden wij u bijgaand een drietal notities ter
zake van de onderwerpen, genoemd in uw vermeld schrijven.

Zo spoedig mogelijk zal u nog een notitie worden toegezonden
inzake de renovatie van de woningen in de plaatselijke Molukse
wijk, alsmede de binnenkort te verwachten eigendomsoverdracht
van deze woningen.

Wij spreken de wens uit dat de betreffende notities mogen
bijdragen tot een succesvolle voortzetting van het overleg.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders
van Krimpen aan den IJssel,
De secretaris, De burgemeester,

[Handwritten signatures]

BIJLAGEN 3.

1. Huisvestingsproblematiek (t.a.v. woonruimteverdeling/woningzoekenden)

De woonruimteverdeling in Krimpen aan den IJssel geschiedt krachtens de Woonruimte-verordening 1979 i.c. het daarin opgenomen puntensysteem. Genoemde verordening is recentelijk aangepast aan de Richtlijn Woonruimte-beleid Rijnmondgebied, waardoor mede wordt beoogd de grotere Rijnmond-gemeenten (Rotterdam en Schiedam) wat te ontlasten van de in die gemeenten voorkomende huisvestingsproblematiek.

Aan de hand van het genoemde puntensysteem wordt door ons - na advisering door de Woonruimte Adviescommissie en de Gemeentelijke Sociale Dienst - bepaald aan wie een bepaalde woning zal worden toegewezen. Daarbij wordt rekening gehouden met het inkomen en de gezinssamenstelling.

Deze wijze van woonruimteverdeling geldt voor alle ingeschreven woning-zoekenden, dus ook die van Molukse origine.

In onze gemeente is een Molukse wijk. Deze bestaat uit 53 (huur) ééngezins-woningen. Het grootste gedeelte van de Molukse populatie van onze gemeente is in genoemde wijk woonachtig. Hoewel - zoals reeds vermeld - op alle Molukse woningzoekenden het puntensysteem van toepassing is, geldt voor de woningen in de Molukse wijk, dat deze alleen aan Molukkers worden toegewezen, zolang daaraan een behoefte blijkt te bestaan. Deze toezegging werd destijds aan de plaatselijke wijkraad gedaan.

Er komen heden ten dage zeer zelden woningen in de Molukse wijk vrij, het-geen een sterke en steeds verdergaande vergrijzing aldaar tot gevolg heeft. Opname van een Molukse bejaarde in een plaatselijk bejaardenverzorgings-tehuis heeft er tot dusver niet plaatsgevonden. In de huidige situatie kan er dus alleen door overlijden van enige doorstroming binnen of terugkeer naar de wijk sprake zijn. Consequentie hiervan is, dat de jongere Molukse woningzoekenden in onze gemeente dus buiten de wijk woonruimte dienen te aanvaarden. In enkele gevallen wordt dit door de betrokkenen als nadelig ervaren, doch meestentijds wordt de buiten de wijk toegewezen woning wel aanvaard. Gesteld mag worden, dat in onze gemeente op het gebied van de woonruimteverdeling aan Molukse ingezetenen over het algemeen weinig of geen problemen bestaan. Dit is zeer waarschijnlijk het gevolg van het relatief gering aantal ingeschreven woningzoekenden. Dit aantal bedraagt thans 40, waarvan 19 woningzoekenden reeds over zelfstandige woonruimte beschikken. Het totaal aantal ingeschreven woningzoekenden bedraagt momen-teel 1810, waarvan 1089 ingezetenen. Wel dient nog te worden opgemerkt, dat aan sommige Molukse woningzoekenden speciale aandacht wordt besteed en namelijk in die gevallen, waarin door de grote gezinnen soms onhoudbare situaties ontstaan, waardoor de desbetreffende woningzoekende op grond van een sociale of medische indicatie een puntenverhoging wordt toegekend met als gevolg een snellere toewijzing van een woning. De plaatselijke Woon-ruimteverordening biedt daartoe de mogelijkheid.

Tenslotte menen wij te mogen stellen, dat de keuze van de Molukse bejaarde - om veelal tot diens overlijden - in haar of zijn woning te blijven in plaats van een - naar onze maatstaven wellicht noodzakelijke - opname in een bejaardenverzorgingstehuis, gerespecteerd dient te worden. Datzelfde respect verdient de daarmee samenhangende gezins-/familieband, welke in de Molukse samenleving nog zeer hecht is en getuigt van een grote opofferingsgezindheid.

Mogelijkerwijs ligt hier wel een taak voor de instellingen voor gezinsverzorging in de naaste toekomst (aanstelling Molukse gezins-/bejaardenhelpsters).

2. Werkgelegenheidsproblematiek

In onze gemeente ontvangen thans slechts 16 - voornamelijk jongere - Molukse ingezetenen een werkloosheidsuitkering (W.W.V./R.W.W.) van de Gemeentelijke Sociale Dienst. Hieronder zijn slechts een gering aantal (4) zeer langdurig werklozen (één jaar en langer). De voortdurende werkloosheid van dit geringe aantal ontstaat voornamelijk door drugsgebruik en geringe opleiding/ervaring. Eind 1978 werd in onze gemeente een aanvang gemaakt met een poging tot het terugdringen van het relatief hoge werkloosheidspercentage onder de Zuid-Molukse ingezetenen. Op dat moment ontvingen 41 personen van Molukse origine een werkloosheidsuitkering van de Gemeentelijke Sociale Dienst.

Op initiatief van een jonge - eveneens werkloze - Molukse vrijwilliger en vertegenwoordigers van de Gemeentelijke Sociale Dienst werd er een werkgroep geformeerd met de oplossing van de werkloosheidsproblematiek onder Zuid-Molukse jongeren als doelstelling.

De werkgroep bestond aanvankelijk uit twee Zuid-Molukse vrijwilligers, een vertegenwoordiger van een plaatselijke Molukse welzijnsinstelling, een Molukse maatschappelijk werker (zie ook onder 'welzijnsbeleid') en twee vertegenwoordigers van de plaatselijke Gemeentelijke Sociale Dienst.

Het eerste initiatief van de werkgroep was een gesprek met vertegenwoordigers van het Gewestelijk Arbeidsbureau te Rotterdam. Dit resulteerde er in februari 1979 in, dat de directeur van voornoemd bureau besloot een arbeidsbemiddelaar beschikbaar te stellen voor de bemiddeling van Molukse ingezetenen van de gemeenten Rotterdam, Capelle aan den IJssel en onze gemeente. Verder werden er door de vrijwilligers van de werkgroep drempelverlagende contacten met de Molukse werkloze jongeren gelegd. Het resultaat in de maanden daarna bleek succesvol. Eind 1979 was het in 1978 geconstateerde aantal werkloze Molukse personen in onze gemeente met ruim 50% gedaald.

Begin 1980 werd de werkgroep ontbonden, omdat de participerende vrijwilligers door aanvaarding van werkzaamheden hun lidmaatschap moesten opzeggen. Op dat tijdstip hadden echter de activiteiten van de arbeidsbemiddelaar al een dusdanig drempelverlagend resultaat, dat het wegvallen van de werkgroep niet als een gemis werd ervaren. Ook werd afgesproken, dat de leden van de werkgroep op individuele basis aan de problematiek zouden verder werken. Bovendien waren er een aantal contacten (bijv. met gemeentelijke diensten en instellingen) door de werkgroep tot stand gebracht, die mede tot oplossing van de werkloosheidsproblematiek van Zuid-Molukse jongeren zouden leiden. Zo werd er onder andere een aantal Molukse jongeren in dienst genomen door een woningstichting en een aannemer in verband met de renovatie van de Molukse wijk ter plaatse. Ook onze gemeente nam een Molukse werkneemster in dienst.

Tenslotte had de betreffende arbeidsbemiddelaar - dankzij diens loyale en begripvolle instelling - een goede bekendheid gekregen onder de plaatselijke Molukse werkloze personen. Hij bereikte dit bijv. door de te plaatsen personen de nodige individuele aandacht te geven in de ruimte van de plaatselijke vacaturebank. In deze vacaturebank houdt hij thans om de veertien dagen een spreekuur voor werkloze Molukse ingezetenen. Dit blijkt zeer praktisch en drempelverlagend te werken. Gedurende dit jaar schommelde het aantal werkloze Molukse ingezetenen tussen de 10 à 15, terwijl de gemiddelde werkloosheidsduur - behoudens de hiervoor genoemde uitzonderingen - niet langer dan enkele maanden is.

Op een totaal aantal ingeschreven werkzoekende ingezetenen van ca. 200 mag dit een relatief gering aantal worden genoemd, gelet op het feit, dat het hier een minderheidsgroep betreft.

Ten aanzien van de langdurig werkloze Molukse ingezetenen kan nog worden vermeld, dat getracht wordt via de Wet Sociale Werkvoorziening, de Werkgelegenheidsverruimende maatregel, vrijwilligerswerk etc. aan deze groep een oplossing te bieden.

3. Welzijnsbeleid

In het navolgende zal hiervan een aspect worden behandeld, namelijk de maatschappelijke dienstverlening ten behoeve van Molukse ingezetenen. Op 20 september 1978 is in onze gemeente een proefproject maatschappelijke dienstverlening voor Molukkers van start gegaan. Dit project is voorlopig voor de duur van drie jaar vastgesteld. Inhoudelijk betekent het project de aanstelling van een maatschappelijk werker van Molukse origine bij een regionale instelling voor maatschappelijke dienstverlening vanaf genoemde datum. De betreffende maatschappelijk werker houdt zich uitsluitend bezig met maatschappelijke dienstverlening ten behoeve van de ca. 500 Molukse ingezetenen van Krimpen aan den IJssel. De salariskosten van de betreffende maatschappelijk werker komen voor 95% voor rekening van het Ministerie van C.R.M. op grond van de subsidieregeling voor Molukse instellingen voor samenlevingsopbouw. In de overige 5% wordt door onze gemeente subsidie verleend (ca. f 2.500,-- per jaar). Aan deze subsidiëring van gemeentezijde werd de voorwaarde verbonden, dat de betreffende instelling jaarlijks door middel van een schriftelijk verslag van het gemeentebestuur informeert over de in het kader van het project verrichte werkzaamheden.

Uit tot dusver ontvangen verslagen is gebleken, dat er een duidelijke behoefte aan maatschappelijke dienstverlening van Molukse ingezetenen bestaat, welke behoefte voor de start van het project reeds was onderkend, doch waaraan slechts in geringe mate tegemoet kon worden gekomen wegens het ontbreken van specifieke deskundigheid (op het gebied van o.a. taalgebruik en culturele achtergronden), de aanwezigheid van "drempelvrees" en het feit, dat men bij een niet-Molukse hulpverlener moest aankloppen.

Per 20 september 1981 loopt het proefproject ten einde. Thans valt nog niet te overzien of verlenging, dan wel omzetting in een definitief kader mogelijk is. Eén en ander is afhankelijk van een verdere subsidiëring van de zijde van de rijksoverheid.

Wij zouden het in ieder geval betreuren als deze specifiek voor Molukse ingezetenen bedoelde maatschappelijke dienstverlening mocht ophouden te bestaan.

2²⁶
79/467

MINISTERIE VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

↓
Aan: het Bestuur van de Nationale
Raad voor Maatschappelijk
Welzijn
Eisenhowerlaan 146
's-Gravenhage

uw brief

kenmerk
Mol.-11502 II

Rijswijk (ZH), Steenvoordelaan 370, tel. 070-94 92 33

Onderwerp Moluks Welzijnsbeleid.

15 AUG. 1978

Geacht Bestuur,

Andermaal werpt uw organisatie zich op als pleitbezorger van de molukse bevolkingsgroep voorzover het gaat om enkele aspecten van het welzijnsbeleid. Evenals in uw eerder schrijven van 14 november 1978 wijst u erop dat van boven- en van buitenaf aanbieden van organisaties en mankracht die niet wortelen in de eigen groepssamenwerking als ongewenst moeten worden beschouwd. In mijn reactie op uw brief van 14 november 1978 (in de Mol.-U 10766 II d.d. 22 december 1978) heb ik getracht u mede te delen het in principe met u eens te zijn.

Tevens heb ik aan de hand van een daarbij door u aangegeven konkrete kwestie, de initiatieven van LKOMS en InCoWeMo, aangegeven dat mijn departement zich ook in praktische zin aan dit uitgangspunt houdt en zich zeer terughoudend opstelt. Hierin is, in de tussen uw beide brieven gelegen periode, géén enkele verandering gekomen.

Uiteraard tracht ik mij wel, mede op grond van door mijn departement met organisaties en initiatiefnemers op terreinen als het algemeen maatschappelijk werk, de drugshulpverlening, het sociaal-culturele werk e.d., gevoerde gesprekken een oordeel te vormen van de gewenste beleidsontwikkelingen.

Ook dit wijkt overigens niet af van de situatie van voor onze briefwisseling in deze.

Dat dergelijke contacten door enkelen worden begrepen als een concreet subsidieaanbod valt hooguit te betreuren maar niet altijd even gemakkelijk te voorkomen. Van willekeur of zelfs maar de schijn daarvan kan hoegenaamd geen sprake zijn. U kunt er tevens van overtuigd zijn dat in alle voorkomende gevallen de besluitvorming plaatsvindt en plaats heeft gevonden op basis van een waar mogelijk open overleg met de betrokkenen.

Ik acht het dan ook niet ondenkbaar dat de door u gesignaleerde problematiek terug te voeren is op enig misverstand.

NR/1001

../2

Bijlagen

CRM 210
305291F

Met het Inspraakorgaan Welzijn Molukkers, de V.N.G., de Landelijke Molukse Welzijnsstichtingen Tjandu en Muhabbat en de Joint, wordt voor allerlei zaken een geregeld mondeling en schriftelijk contact onderhouden.

De Minister van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk,

namens deze,

De Directeur-Generaal voor Maat-
schappelijke Ontwikkeling,

10
.2

10.2e

(Dr. G. Hendriks)

10.2e

NR/1001/TH
22-8-1979

21

Medeparaaf	Afschriften aan Seer. IC, L 235 (8x)	Voorgaande agendanummers	Verzonden door 10-5-002
10.2e	10.2e		
Visie	Geldelijk bezwaar 19	Artikel	Weer voorleggen
Getypt door 10.2e	Anwijzingen	De Staatssecretaris Van Justitie	
Gecollationeerd door	Luchtpost		
Gesteld door Icm/v Kuik	Expresse		
	Koerier		
	Aantekenen		
	Publiceren		
Bijlagen 1	Uw brief	Ons nummer Cm 82/4640	Datum
		Departementsonderdeel DGOB / cm / IC	
Onderwerp cic. - Giel		Uiterste datum van verzending 7 mei	

De ICM wil u nog een oude afgedane kwestie ter formele afhandeling voorleggen. Het gaat om het volgende.

Op verzoek van het Openbaar Ministerie te Assen heeft de Reklasseringsraad aldaar de commissie Giel ingesteld, die in 1979 o.m. een advies uitbracht over 'de preventie van commune criminaliteit onder Molukse jongeren'. Dit advies werd de Staatssecretaris van Justitie ter hand gesteld, die het daarop voorlegde aan de toenmalige ICOM, de voorloper van de huidige Interdepartementale Coördinatiecommissie Minderhedenbeleid.

In september 1980 heeft de ICM positief geadviseerd over een experiment in Assen, waarbij binnen de ruimtelijke mogelijkheden van een door Assen gewenst jongeren centrum, nadere uitwerking kon worden gegeven aan de gedachten neergelegd in het derde rapport van de commissie Giel.

Daartoe is aan de gemeente Assen een aanbod gedaan en werd door CRM geld gereserveerd. Daarmee heeft de ICM de zaak behandeld, beschouwt zij de verdere afhandeling als een plaatselijke aangelegenheid. Te uwer informatie zij nog opgemerkt dat de afgelopen periode regelmatig overleg heeft plaatsgevonden tussen de gemeente Assen, de Reklasseringsraad, leden van de commissie Giel, de Molukse wijkraad en het bestuur van de Stichting Jeugdcentrum Assen over de nadere invulling van dit project. Dit heeft, voorzover bekend, nog niet tot resultaat geleid.

Inlichtingen bij
10.2e

Doorkiesnummer / Toestelnummer

716061 / 716045

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Interdepartementale Coördinatiecommissie
Minderhedenbeleid.

Postadres

Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 71 79 11
Telex 32109 BIZZ NL

De Staatssecretaris van het ministerie
van Justitie.

DGBB

Bijlagen	Uw brief	Ons nummer	Datum
- 1	-	- CM 82/U 640	- 4 mei 1982
Onderwerp		Departementsonderdeel	
- Commissie Giel.		- DGBB/CM/IC	

De Interdepartementale Coördinatiecommissie Minderhedenbeleid wil u nog een oude afgedane kwestie ter formele afhandeling voorleggen. Het gaat om het volgende.

Op verzoek van het Openbaar Ministerie te Assen heeft de Reklasseringsraad aldaar de commissie Giel ingesteld, die in 1979 o.m. een advies uitbracht over 'de preventie van commune criminaliteit onder Molukse jongeren'. Dit advies werd de Staatssecretaris van Justitie ter hand gesteld, die het daarop voorlegde aan de toenmalige ICOM, de voorloper van de huidige Interdepartementale Coördinatiecommissie Minderhedenbeleid.

In september 1980 heeft de ICM positief geadviseerd over een experiment in Assen, waarbij binnen de ruimtelijke mogelijkheden van een door Assen gewenst jongerencentrum, nadere uitwerking kon worden gegeven aan de gedachten neergelegd in het derde rapport van de commissie Giel. Daartoe is aan de gemeente Assen een aanbod gedaan en werd door CRM geld gereserveerd. Daarmee heeft de ICM de zaak behandeld, beschouwt zij de verdere afhandeling als een plaatselijke aangelegenheid. Te uwer informatie zij nog opgemerkt dat de afgelopen periode regelmatig overleg heeft

Bezoekadres

Schedeldoekshaven 200
's-Gravenhage

Inlichtingen bij

Doorkiesnummer

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

plaatsgevonden tussen de gemeente Assen, de Reclasseringsraad, leden van de commissie Giel, de Molukse wijkraad en het bestuur van de Stichting Jeugdcentrum Assen over de nadere invulling van dit project. Dit heeft voorzover bekend, nog niet tot resultaat geleid.

Tenslotte merk ik op dat de commissie Giel inmiddels is ontbonden. Indien naar uw oordeel een reactie op het uw voorganger door de Reclasseringsraad Assen aangeboden rapport nodig is, zou u de Reclasseringsraad op het bovenstaande kunnen wijzen.

De voorzitter van de ICM,

10.2e

Bijlage: rapportage subcommissie welzijn aan de ICM.

Notitie m.b.t. de aanpak van de problematiek van Molukse jongeren te Assen

Reeds enige malen is van de zijde van het Ministerie van CRM aan de subcommissie Welzijn verslag gedaan van ontwikkelingen m.b.t. de aanpak van de problematiek van Molukse randgroepjongeren in Assen.

Gedoeld wordt op de oprichting van een open jongerencentrum waarvan de bestemming m.n. op Molukse randgroepjongeren is gericht en op een daaraan te verbinden preventie-project voor (ex) delinquente Molukse jongeren.

Over de opzet van laatstgenoemd project werden in mei 1979 door de Reclasseringsraad van Assen in het rapport van de Commissie-Giel 'preventie van commune criminaliteit onder Molukse jongeren' aan de Staatssecretaris van Justitie aanbevelingen gedaan.

De ICM heeft in 1980 zich positief uitgelaten over de tot standkoming van voornoemde combinatie van voorzieningen.

Aangezien de ICOM aan de subcommissie verzocht heeft de ontwikkelingen te volgen, wordt thans dit voortgangsbericht voorgelegd;

1. CRM heeft bij brief van 13 mei 1981 onder een aantal ontbindende voorwaarden de gemeente Assen in de gelegenheid gesteld het open jongerencentrum, zo mogelijk annex preventie-project tot stand te brengen.
In 1979 heeft Assen tijdens een werkbezoek van een delegatie van CRM gewezen op het ontbreken van een adequate jeugdvoorziening. M.N. voor Molukse jongeren bestonden geen op hun behoeften afgestemde voorzieningen.
Dit baarde gelet op de verstoorde verhoudingen in de voorafgaande jaren met de Molukse gemeenschap, het gemeentebestuur van Assengrote zorgen.
2. CRM heeft- nog onlangs- bekrachtigd dat het jongerencentrum weliswaar open moet staan voor alle Asser jongeren, maar dat een essentiële voorwaarde voor subsidiëring is dat Molukkers in bestuur en personeel en in de in het centrum te houden activiteiten zich voldoende kunnen herkennen.
Het probleem doet zich voor dat de huidige Molukse wijkraad de prioriteit die de gemeente aan deze voorziening wil geven, lager aanslaat ten gunste van eigen voorstellen.
3. Het preventieproject kan ruimtelijk ondergebracht worden in het zelfde gebouw (met aparte ingang) als dat welke Assen voor het jongerencentrum op het oog heeft.
CRM heeft hiervoor ook financiële middelen gereserveerd.
In contacten kunnen de Reclasseringsraad, leden van de commissie Giël en de Molukse wijkraad is bij eerstgenoemden de positieve houding om van het aanbod van de gemeente Assen van dit doel gebruik te maken overgegaan in een afwijzende. De voorkeur van de commissie Giël gaat op dit moment uit naar een eigen-eenvoudige-voorziening in of buiten de Molukse wijk, terwijl de Molukse wijkraad persisteert in een grootser opgezette voorziening in de wijk. Formeel hebben de rijksoverheid nog geen voorstellen bereikt.
De gemeente Assen is niet van zins bij genoemde partijen aan te blijven dringen op medegebruik van het pand "Brandpunt" waar ook het jongerencentrum wordt gevestigd.
De verhoudingen met de Molukse wijkraad liggen naar de mening van Assen daarvoor thans te gevoelig.
Het gegeven moet onder ogen worden gezien dat de verschillende departementen, i.c. CRM en Justitie geen financiële middelen hebben om een binnenkort te verwachten aanvraag voor een aparte ruimte voor het preventieproject te honoreren.
Uiteraard blijven de ruimtelijke mogelijkheden in het gebouw Brandpunt voorlopig wel gereserveerd voor dit doel.

4. Procedureel is het onder 1 genoemde rapport van de Commissie Giel nog in behandeling bij de rijksoverheid.

De Staatssecretaris van Justitie droeg het in december 1979 over aan de Minister van CRM, die het op haar beurt inbracht in de ICOM. In de vergadering van deze commissie in april 1980 werd besloten dat o.l.v. Biza tussen CRM en Justitie over deze materie nader overleg zou plaatsvinden.

Enerzijds heeft dit geleid tot positieve advisering t.a.v. de aanpak van problemen van Molukse jongeren, met inbegrip voor de ex-delinquenten.

Anderzijds is door de voortdurende stroom van tussentijdse ontwikkelingen en vele overleg/situaties, de Commissie Giel formeel nooit in kennis gesteld van een antwoord op het in 1979 ingediende, door Justitie aan CRM overgedragen rapport.

De subcommissie stelt thans voor dat de ICM aan de Staatssecretaris van Justitie bericht dat in de verstreken periode regelmatig overleg heeft plaatsgevonden tussen de gemeente Assen, Reclasseringsraad, leden van de Commissie Giel, Molukse wijkraad en het bestuur van de Stichting Jeugdcentrum Assen (dat het gebouw Brandpunt zal exploiteren) over modaliteiten hoe vorm gegeven kan worden aan de voorstellen van de Commissie.

De Staatssecretaris van Justitie wordt geadviseerd met verwijzing naar bovenstaande, inmiddels ingang gezette ontwikkelingen, op de voorstellen van de Commissie-Giel aldus te reageren.